

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage 2020-3 en Jaarstukken 2020

Januari – december 2020

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2020

1	INLEIDING	4
1.1	Directieparagraaf	4
1.2	Controllersparagraaf	5
1.3	Corona-effecten op de Jaarrekening 2020	6
1.4	De financiële resultaten over 2020 in één oogopslag	7
1.5	Opbouw Jaarstukken 2020	7
1.6	Voorstel resultaatbestemming	7
2	PROGRAMMA'S EN BELEIDSVELDEN	
	Programma Leven-de-Dommel	8
	Programma Dienstverlening - Waterpartner	15
	Beleidsveld Watersysteem	18
	Beleidsveld Waterketen	35
	Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	47
3	UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN	59
3.1	Ontwikkelingen sinds vorig jaar	59
3.2	Uitgangspunten en normen	59
3.3	Incidentele lasten en baten	59
3.4	Kostentoerekening	60
3.5	Bestemmingsreserves en voorzieningen	60
3.6	Waterschapsbelastingen	61
3.7	Weerstandsvermogen	62
3.8	Financiering	64
3.9	Verbonden partijen	68
3.10	Bedrijfsvoering	71
3.11	Investeringen	72
3.12	EMU saldo	72

Jaarrekening 2020

1	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS (MET) TOELICHTING	
1.1	Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer	75
1.2	Exploitatierkening naar kostendrager Zuiveringsbeheer	80
2	EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S	85
3	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN EN OPBRENGSTSOORTEN	87
3.1.	Exploitatierkening van baten en lasten	87
3.2.	Toelichting op exploitatierkening naar kostensoorten	88
3.3.	Toelichting op exploitatierkening naar opbrengstsoorten	98
3.4.	Begrotingsrechtmatigheid	102
4	BALANS EN TOELICHTING	104
5	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	124
	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	125
	LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	129

JAARVERSLAG 2020

1 INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening 2020.

De indeling van het jaarverslag 2020 is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar en komt overeen met de indeling van de Beleidsbegroting 2020. De indeling sluit ook aan bij de inhoud van de commissies, namelijk Watersysteem, Waterketen en Bestuur en Bedrijfsvoering. Er worden 2 strategische onderwerpen uitgelicht, namelijk de programma's Leven-de-Dommel en Dienstverlening - Waterpartner.

Daarna volgen de beleidsvelden:

1. Watersysteem
2. Waterketen
3. Bestuur en Bedrijfsvoering

1.1 Directieparagraaf jaarrekening 2020

Vol optimisme zijn we in 2020 het nieuwe jaar in gegaan. Dat ging voorspoedig, totdat eind februari de eerste serieuze tekenen van het coronavirus kwamen. Dat heeft geleid tot een schok in de maatschappij en zeker ook bij De Dommel. We zijn daarmee een onverwachte transformatie in gegaan met positieve en negatieve kanten. Positief is dat we collectief versneld digitaal zijn gaan werken. Of je nu wilde of niet, je moest eraan geloven. De goede technische ondersteuning en beschikbare faciliteiten hebben de voortgang van het werk grotendeels niet in de weg gestaan. Hulde aan iedereen die zich daarvoor heeft ingespannen. Sowieso spreken we brede bewondering en waardering uit voor de wijze waarop iedereen zich door deze moeilijke tijd heen werkt.

Het gewone contact met collega's en omgeving werd en wordt gemist. Op een aantal vlakken gaat het werk daarom ook minder snel. Dat geldt voor sommige onderdelen in het reguliere werk, maar zeker ook voor diverse projecten waar met name de keukentafelgesprekken niet door konden gaan. Tegelijk zijn er het afgelopen jaar ook versneld mooie innovaties ontstaan. Zo zijn er het afgelopen jaar diverse nieuwe manieren ontwikkeld voor inspraakbijeenkomsten waarvoor we waardering hebben ontvangen vanuit de omgeving.

We zijn in 2020 begonnen met de voorbereidingen voor het nieuwe Waterbeheerprogramma, WBP5. Er zijn verkenningen uitgevoerd bij ambtenaren, bestuur en de omgeving en het goede gesprek over "haalbaar en betaalbaar" is gevoerd. Hieruit zijn 7 principes ontstaan voor ons dagelijkse handelen als waterschapsbestuur. Een mooie start voor het WBP in het nieuwe jaar.

In het WBP krijgt zeker ook de droogte bijzondere aandacht. In 2020 was het wederom erg droog. Vroeger dan ooit moesten er al maatregelen worden genomen om droogte tegen te gaan. Extra acties en inspanningen zijn deze zomer door de organisatie met behulp van de motorkapoverleggen ingang gezet. Grondwater is na drie zeer droge zomers nog steviger op de kaart komen te staan. Inmiddels is #iederedruppeltelt een bekende slogan.

In 2020 is ook de watertransitie in gang gezet. Bedoeld om te agenderen, te prikkelen en om te laten zien hoe het watersysteem zich zou kunnen ontwikkelen. Het is een watertransitie en niet een wateroplossing. Het waterschap faciliteert de noodzakelijke ontwikkelingen. Niet vrijblijvend, maar met heldere prestatieafspraken die worden vastgelegd in WBP5. En dat is slechts de eerste periode van de watertransitie. We kiezen voor een lange termijn aanpak van 30 jaar met een consistente koers.

Bij de Waterketen staan we voor omvangrijke investeringen. Maatschappelijke opgaven en opgaven om de waterketen niet belemmerend te laten zijn voor de doelen van het watersysteem. De contouren van grote investeringsdoelen krijgen vorm. Denk aan de ondergrondse infrastructuur, aanpassingen aan de grote RWZI's Tilburg en Eindhoven en het verwijderen van nieuwe stoffen. Toekomstige investeringen kennen veelal een grote onzekerheidsmarge. Voor een goede beheersing van de realisatie en de verwachtingen is ambtelijk een investeringsboard ingericht. Op deze manier zullen we de investeringen met dashboards zichtbaar maken voor een betere sturing op planningen en uitgaven. Dit geldt ook voor de projecten vanuit watersysteem.

Ook hebben we een eerste start gemaakt met het inbouwen van flexibiliteit in de activiteiten uit de exploitatie. Afhankelijk van de mee- en tegenvallers wordt vanaf de zomer geschoven met werkzaamheden rond de jaargrens. Dit zal komende jaren verder opgepakt worden. Al met al was 2020 een zeer bewogen jaar, maar wel met een positieve blik vooruit.

1.2 Controllersparagraaf jaarrekening 2020

Het jaar 2020 is een bijzonder jaar. Door alle perikelen rondom corona is alles anders, bijna alles. Immers ook in 2020 is het weer droog. De discussie over de aanpak van droogte middels een heroriëntatie van het watersysteem in brede zin is gevoerd en zal in de aanloop naar het nieuwe waterbeheerprogramma (WBP5) worden gevoerd. Deze discussie zal effect hebben op ons waterschap. Samenwerking was al één van de speerpunten en zal in de komende jaren nog prominenter op de agenda worden geplaatst. De extra focus op samenwerking heeft invloed op de exploitatie en investeringen van ons waterschap. Immers samenwerking betekent dat de afhankelijkheid van derden toeneemt. Dit zal zijn weerslag hebben op de sturing, sturingsmogelijkheden en het afleggen van verantwoording over met name de projecten.

In 2020 is - in navolging van 2019 - de bestuurlijke en ambtelijke focus op de sturing, kaderstelling en verantwoording aangescherpt. Daarbij ligt de bestuurlijke focus in de sturing nog steeds op het "doen"; zelf doen of in samenwerking met de omgeving doen.

Voor wat betreft de projecten (investeringen) geldt dat corona wel voor de nodige problemen heeft gezorgd. De projecten die reeds in uitvoering waren of die op het punt stonden tot uitvoering te komen op het moment van uitbreken van de corona-crisis lijken minder te worden geraakt. Met name de projecten in de initiatieffase en ontwikkelfase (de fases van samenwerking met omgeving) lijken te zijn geraakt in de voortgang.

De ervaring leert dat de jaareindeverwachting in Burap 2020-2 achteraf altijd te positief blijkt te zijn ingeschat. Activiteiten die nog verwacht worden te worden uitgevoerd zijn te positief ingeschat. Hierdoor zijn de werkelijke kosten in de praktijk altijd fors lager dan in de jaareindeverwachting is opgenomen. Deze lijn is ook herkenbaar in 2020 en wordt versterkt door de mogelijke negatieve effecten van de coronacrisis op de exploitatie en investeringen van het waterschap. In de controllersparagraaf bij Burap 2020-2 was een kanttekening gemaakt bij de waarde van de jaareindeverwachting.

Vanuit de directie en het bestuur is, mede naar aanleiding van de aandacht voor deze kanttekening in de controllersparagraaf, extra aandacht geschonken aan het verbeterproces met betrekking tot de beheersing en raming van de kosten. Hierbij kan gedacht worden aan het voeren van "het goede gesprek" met managers en het starten met het werken met een investeringsboard. Deze stappen kunnen nog geen effect hebben op de resultaten in 2020 maar zullen in 2021 en latere jaren een positieve bijdrage leveren aan het vergroten van de waarde van de jaareindeverwachting.

Belangrijk aandachtspunt bij het realiseren van de planningen en verwachtingen is de sturing op de onderlinge afstemming van beleid, beleidsontwikkeling en innovatie met de uitvoering/ realisatie van projecten en activiteiten. In dit kader is het belangrijk om inzicht te hebben in de benodigde (formatie), geplande en daadwerkelijk beschikbare (bezetting) capaciteit om de ambities en doelen te kunnen realiseren.

Per saldo lijkt het beeld van de afwijking tussen Jaareindeverwachting en Realisatie Jaarrekening fors lager dan voorgaande jaren. Maar in werkelijkheid wordt het overall beeld van het verschil vertroebeld door de tegenvallende belastingopbrengsten. Met name de naar boven bijgestelde verwachte belastingopbrengsten 2019, zoals verwoord in de bestuursrapportages 2020 (Burap 2020-1 en Burap 2020-2), zijn niet gerealiseerd.

1.3 Corona-effecten op de Jaarrekening 2020

De komst van het corona-virus heeft grote invloed gehad op het jaar 2020 en zal ook de komende jaren nog zijn gevolgen hebben. Ook voor de resultaten van Waterschap De Dommel is dat in 2020 het geval geweest. Dit zijn zowel positieve als negatieve resultaten, in financiële als in organisatorische zin. In de verdere hoofdstukken vindt u deze regelmatig terug bij de verklaringen van de afwijkingen. De belangrijkste effecten treft u hieronder aan.

Positieve/neutrale effecten	Negatieve effecten
De organisatie is collectief digitaal gaan werken en heeft digitale vaardigheden ontwikkeld.	€ 233.000 extra hardware en software (o.a. laptops en citrix-uitbreiding)
Minder kosten door thuiswerken, zoals catering, koffie, onderhoud gebouw, schoonmaak, wagenpark, reiskosten, telefoonkosten (skype / teams i.p.v. bellen) € 800.000	Corona-maatregelen en thuiswerken hebben ook bij onze medewerkers invloed op hun mentale weerbaarheid. Op termijn heeft dit mogelijk invloed op het percentage langdurig verzuim..
Minder reisbewegingen waardoor minder CO ₂ , minder kosten woon-werkverkeer en dienstreizen € 400.000	Thuiswerkvergoedingen en thuiswerkbudget om werkplek thuis ergonomisch in te richten. Inclusief kosten vanuit werkkostenregeling (WKR) € 300.000.
Lagere meldingsfrequentie ziekteverzuim	Er waren grote verschillen in werkdruk bij medewerkers. Totaal 8 FTE productieverlies.
Creatieve oplossingen ingezet voor sociale binding, vitaliteit en gezondheid.	€ 25.000 geschenken personeel i.v.m. corona
Noodwet voor bestuurlijke besluitvorming	€ 30.000 extra vergaderkosten bestuur
Creatieve oplossingen zijn ontwikkeld om inspraak op digitale wijze mogelijk te maken.	Uitstel projecten huisvesting en dakrenovatie naar 2021 en 2022. Vertraging projecten Watersysteem met name in de voorbereiding omdat minder inspraakavonden gehouden konden worden. Ook bij (onderzoeks-) projecten Waterketen is er in een aantal gevallen sprake van vertraging door corona.
Minder onderhoudskosten Waterketen door beperkingen corona € 700.000	Lagere opbrengst zuiveringsheffing 2020 tabelbedrijven € 1.000.000
	Lagere opbrengsten uit verkoop van Groen Gas Certificaten, prijs lager door verminderde vraag € 100.000.
Geen Zondag Waterdag, geen participatie in evenementen, geen Netwerkdag NBWB en geen Dommel BBQ € 100.000	In verband met de coronamaatregelen vonden veel evenementen niet plaats. Daarom was er dit jaar geen participatie van het waterschap in partnerevenementen. Ook Zondag Waterdag kon niet plaatsvinden.

Wat de corona-effecten zijn op de opbrengst van de zuiveringsheffing in 2021 is onzeker en is afhankelijk van de gevolgen van de coronamaatregelen zoals omzetsdaling en faillissementen van bedrijven. Bij 1e Burap in 2021 komen we hierop terug en zullen in een voorstel voor een eventuele begrotingswijziging worden meegenomen.

1.4 De financiële resultaten over 2020 in één oogopslag

In onderstaande tabellen zijn het exploitatieresultaat en het investeringsvolume weergegeven ten opzichte van de begroting 2020, de begroting 2020 na wijziging en de jaareindeverwachting.

Exploitatie 2020 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Lasten	€ 124.963	€ 130.009	€ 130.009	€ 127.845
Baten	€ 122.009	€ 125.280	€ 125.280	€ 124.073
Totaal voor bestemming	€ 2.954 N	€ 4.729 N	€ 4.729 N	€ 3.772 N
Resultaatbestemming uit 2019	€ -	€ -	€ -	
Nog te bestemmen resultaat	€ 2.954 N	€ 4.729 N	€ 4.729 N	€ 3.772 N

Onderdeel baten:

Waterschapsbelastingen	€ 109.852	€ 111.972	€ 111.972	€ 111.473
------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Investerings 2020 (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	JEV 2e Burap
Bruto investeringen	€ 28.309	€ 59.890	€ 59.890	€ 30.970
Inkomsten (m.n. subsidies)	€ -6.630	€ -12.763	€ -12.763	€ -7.326
Netto investeringen	€ 21.679	€ 47.127	€ 47.127	€ 23.644

1.5 Opbouw Jaarstukken 2020

De Jaarstukken 2020 bestaan uit twee delen.

- Het jaarverslag, met de belangrijkste ontwikkelingen in 2020, het in 2020 gerealiseerd beleid in de verschillende programma's en beleidsvelden met toelichtingen per programma/beleidsveld en de verplichte paragrafen.
- De jaarrekening met het financiële deel met de exploitatierekening 2020 naar kostendrager, naar programma's/beleidsvelden, de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten en de balans per 31 december 2020 met toelichting.

1.6 Voorstel resultaatbestemming

Het nog te bestemmen resultaat 2020 bedraagt € 2.954.000 negatief.

Voor kostendrager zuiveringsbeheer is het resultaat voor bestemming 2020 € 3.505.000 negatief (begroot € 4.163.000 negatief).

Voor kostendrager watersysteembeheer is het resultaat voor bestemming 2020 € 551.000 positief (begroot € 566.000 negatief).

Er zal een afzonderlijk voorstel voor resultaatbestemming aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

2 PROGRAMMA'S EN BELEIDSVELDEN

Programma Leven-de-Dommel

1. Doelen van het programma

In 2016 en 2018 waren er perioden van extreme wateroverlast en extreme droogte. Samen met de streek onderzocht het waterschap hoe hiermee beter kan worden omgegaan. Dit heeft geresulteerd in het Actieplan Leven-de-Dommel. Een actualisatie van dit Actieplan – het Actieplan Leven-de-Dommel 1.1. - is op 3 juli 2019 door het algemeen bestuur vastgesteld. De looptijd van het Actieplan Leven-de-Dommel 1.1. is gelijkgesteld aan die van de bestuursperiode.

In 2020 was wederom sprake van een zeer langdurige droge situatie. Door de Dommel is het motorkapoverleg ingesteld als methodiek vanuit de calamiteitenaanpak. Met de partners zijn spoedoverleggen gevoerd en zijn diverse droogte en waterconservering maatregelen genomen. Het Leven-de-Dommel programma is gericht op wateroverlast en droogte. De werkzaamheden van afgelopen zomer hebben tot geringe verschuivingen in het programma geleid.

2. Prestaties van het programma

Het Actieplan Leven-de-Dommel bestaat uit zeven clusters van acties.

De zeven clusters zijn in volgorde van prioriteit:

1. Water vasthouden en slim sturen in het landelijk gebied: in het hoofdsysteem én in de haarvaten.
2. Sponswerking bebouwd gebied vergroten: in de praktijk en in gemeentelijke plannen.
3. Samen met gebiedspartners werken aan het juiste gebruik op de juiste plek: op perceelsniveau en beekniveau met onderhoud, beheer, projecten, beleid en innovatie.
4. Risicogestuurd maaibeheer: concreet maaiplan opstellen voor elke watergang met een duidelijk doel, bijbehorende boodschap en advies aan derden.
5. Onttrekkingen van grond- en oppervlaktewater (o.a. voor beregening): samen met gebiedspartners in het nieuwe verbrede strategisch (grond)wateroverleg het beleid en de communicatie verbeteren.
6. Watervedeling: onderzoek naar mogelijkheden voor keuzes en verbetering van de sturing van water in tijden van wateroverlast en droogte.
7. Bodem als spons: versterken van de rol als aanjager van bodemverbeteringsprojecten.

In de tabellen zijn de resultaten per cluster van maatregelen benoemd.

Cluster	SMART Doel	Resultaat 2020
<p>Water vasthouden en slim sturen in het landelijk gebied in het hoofdsysteem én in de haarvaten.</p>	<p>Voor 100% van de A-watervangsten is inzichtelijk hoe slim gestuurd kan worden d.m.v. combinatie van BOS, automatisering stuwen en inzet bestaande waterbergings-gebieden en in 10% van deze A-watervangsten zijn één of meer maatregelen uitgevoerd.</p>	<p> Op schema. Handlingsperspectief droogte 1.0 voor Beheer gereed en geëvalueerd voor 2020. 100% van watervangsten inzichtelijk hoe gestuurd kan worden. In diverse watervangsten maatregelen genomen. BOS (Beslissing Ondersteunend Systeem) Peelrijt is gereed en afgerond met webinar. Onderzoek gereed welke waterbergingsgebieden functioneren voor waterconservering (droogtebestrijding / zomer piekbuien) op regionaal niveau (koppeling stedelijk water). Plan van Aanpak Droogtebestrijding 2021 vastgesteld. 18 Microprojectplannen voor 52 te automatiseren stuwen gereed en liggen ter inzage. Tijdelijke maatregelen in A-watervangsten t.b.v. droogtebestrijding (269 schotten geplaatst). 5 schotbalk-stuwen in A-watervangsten geplaatst. 17 stuwen in A-watervangsten t.b.v. waterconservering hiermee in 2020 totaal 165.000 m3 extra beschikbaar voor grondwateraanvulling.</p>
	<p>Alle grondgebruikers met maatregelen in haarvaten hebben de mogelijkheid om vrijblijvend advies van het waterschap te krijgen hoe te handelen met weersextremen.</p>	<p> Alle grondgebruikers kunnen advies ontvangen. Geen informatie voorhanden in welke mate dit voldoende bekend is bij grondgebruikers. Er zijn vele gesprekken gevoerd met grondgebruikers afgelopen zomer. Perceelwijzer is uitgebreid met generieke functie om gebiedsgerichte communicatie op te stellen. Diverse kaarten beschikbaar voor meer inzicht voor gebruikers.</p>
	<p>De sponswerking van het landelijk gebied is aantoonbaar toegenomen. Met name in de haarvaten van het watersysteem door het uitvoeren van (waterconserverende) maatregelen die ook helpen om wateroverlast te beperken.</p>	<p> Doel is onvoldoende smart maar er is een aantoonbare toename van waterconserverende maatregelen en inschatting effecten. Opstellen Plan Water vasthouden op de flanken. Opstart SIMMBA (Simpel Infiltreren Met Meervoudige Berging & Afvoerregulering), aanpassing schotbalk stuwen voor langzamer weglopen water. Met ZLTO bij Provincie nieuwe aanvraag gedaan voor Wel Goed Water Geven om vervolg te kunnen maken.</p>

Cluster	SMART Doel	Resultaat 2020
<p>Sponsoring bebouwd gebied vergroten: in de praktijk en in gemeentelijke plannen.</p>	<p>In 70% van onze gemeenten zijn klimaatstresstesten vertaald in een klimaatagenda en verankerd in gemeentelijk beleid.</p> <p>In samenwerking met betrokken partijen zijn aan de randen van bebouwd gebied zeker 10 klimaatbuffers ingericht waarmee overtollig stedelijk water kan infiltreren of worden gebruikt voor andere functies (en kan hiermee een oplossing zijn voor knelpuntlocatie zomerpiekbuien).</p>	<p> De gemeenten zijn actief alleen met name de verankering heeft tijd nodig. Bij 2 gemeenten (8%) zijn klimaatstresstesten vertaald naar klimaat/uitvoeringsagenda en bij 9 gemeenten (38%) verankering in gemeentelijk beleid. 3 gemeenten hebben een stimuleringsregeling klimaatadaptatie. In 100% van gemeenten zijn light stresstesten gedaan. Volgens afspraak DPRA zou voor 2020 de verdiepende stresstesten uitgevoerd zijn.</p> <p> Op schema. 11 klimaatbuffers gerealiseerd of beschikt. 21.585 m3 bergingscapaciteit en 70.660 m2 afgekoppeld oppervlak. Subsidiering klimaatbuffers en grondwateraanvulling loopt zeer goed. Het beschikbare bedrag van € 1 mln. voor 2020 is volledig toegekend. Praktisch betekent dit dat we ongeveer € 500.000 ook in 2020 hebben uitgekeerd. De andere 50% wordt uitgekeerd als de klimaatbuffer gereed is (voorwaarde is dat dat binnen 3 jaar is).</p> <p> Hier is nog heel veel winst te behalen. Stedelijk gebied vormt ±30% areaal van ons totaal beheergebied. De uitgaven voor afkoppelverduubelaar zijn gerelateerd aan de gemeentelijke budgetten voor afkoppelregelingen. Gemeenten die hebben aangegeven in 2020 een subsidiering voor inwoners vast te stellen blijven echter achter. Door gemeentelijke (her)ontwikkeling, inzet Afkoppelverduubelaar, inzet SIMMBA (Simpel Infiltreren Met Meervoudige Berging & Afvoerregulering), participatie in stimuleringsregelingen: 210.021 m3 toename bergingscapaciteit.</p>

Cluster	SMART Doel	Resultaat 2020
<p>Samen met gebiedspartners werken aan het juiste gebruik op de juiste plek: op perceelsniveau en beekniveau met onderhoud, beheer, projecten, beleid en innovatie.</p>	<p>Alle kritische plekken in watersysteem (A-watergangen) zijn aangepakt / hebben een Plan van Aanpak waardoor het beekdal klimaatrobuster is voor alle gebruikers.</p>	<p> Kritische locaties zijn vanuit droogteaanpak in beeld. 16 trajecten in voorbereiding, 1 traject gereed. Totaal gereed en in voorbereiding: 411.500 m3 bergingscapaciteit.</p>
	<p>Er zijn zeker 8 klimaatbuffers in het landelijk gebied ingericht voor zowel opvang van extreem veel afvoer ter voorkoming van wateroverlast, als ook het optimaliseren van infiltratie ter voorkoming van droogte.</p>	<p> 3 buffers gereed, 6 in voorbereiding. Extra bergingscapaciteit: 223.260 m3.</p>
	<p>25% van het aantal bekende knelpuntlocaties als gevolg van interactie afstromend hemelwater met oppervlaktewater tijdens zomerpiekbuien, hebben een plan van aanpak en worden opgepakt.</p>	<p> Licht op schema maar doel is zeer arbeidsintensief en waarschijnlijk niet gereed voor einde programma. Ongeveer 100 knelpuntlocaties zijn al in beeld. 6 trajecten worden onderzocht, 3 door waterschap, 3 door participatie in integrale gebiedsprocessen.</p>

Cluster	SMART Doel	Resultaat 2020
<p>Risicogestuurd maaibeheer: concreet opstellen voor elk watergang met een duidelijk doel, bijbehorende boodschap en advies aan derden.</p>	<p>100% van de A-watgangen heeft een stuw- en maaibeheerplan dat naast het reguliere beheer 2 aanvullende beheersscenario's kent (droogte / overvloedig water).</p>	<p> Het handelingsperspectief wordt verder doorontwikkeld. Risicogestuurd maaibeheer maakt onderdeel uit van het handelingsperspectief droogte 1.0. voor Beheer. Pilot MaaiBOS is afgerond (7 km). Verdere acties zijn gekoppeld aan SMARTdoel Slim sturen.</p>
<p>Onttrekkingen van grond- en oppervlaktewatersysteem (o.a. beregening) samen met gebiedspartners in het nieuwe verbrede strategisch (grond)wateroverleg het beleid en de communicatie verbeteren.</p>	<p>Er is beleid dat zich richt op maximaal infiltreren van regenwater naar het grondwater en het streven naar een efficiënt (grond)watergebruik en -verdeling.</p>	<p> Watertransitie is opgesteld als gespreksnotitie van DB. In het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg zoeken alle stakeholders in Brabant naar structurele oplossingen voor de grondwaterproblematiek. De waterschappen hebben concreet 2 acties toegezegd.</p> <p>We hebben de 5% regeling uit de beleidsregel van het beregeningsbeleid geactualiseerd.</p> <p>We passen de algemene regels voor het afvoeren van hemelwater via verhard oppervlak aan. Deze was 2.000 m2 en wordt 500 m2.</p> <p>Beide voorstellen liggen op dit moment ter inzage voor inspraak. We verwachten deze aanpassingen voor 1 april 2021 definitief in te kunnen voeren.</p>

Cluster	SMART Doel	Resultaat 2020
<p>Waterverdeling: onderzoek naar mogelijkheden voor keuzes en verbetering van de sturing van water in tijden van wateroverlast en droogte.</p>	<p>We hebben inzicht voor een concreet gebied hoe een klimaatrobust watersysteem er uit ziet, hoe het in samenhang (dagelijks) functioneert in perioden van te veel en te weinig water. Om daarmee invulling te kunnen geven aan de ruimtelijke opgaven waar wij als waterschap voor komen te staan samen met onze gemeenten, de provincie en de partners in de streek.</p>	<p> Pilot beekloop en gebiedsaanpak grensridor N69 als start voor gesprek met partners en provincie.</p> <p>Uitwerken concept 'Winter-water'. Meerdere geschikte gebieden zoeken voor winterwater (oude wijers).</p> <p>Opstart met aantal pilotgebieden om in wintersituatie gebiedseigenwater vast te houden volgens methode 'motorkapoverleg'.</p>
<p>Bodem als spons: versterken van de rol van aanjager bodemverbeteringsprojecten.</p>	<p>Versterken van de rol van aanjager van bodemverbeteringsprojecten.</p>	<p> Op schema, onder andere de volgende acties:</p> <p>Een grove inschatting voor dit jaar is 250 ha bodembeheer pakketten en maaisel uit kleine kringloop en de bokashi uit de proeven verbeterd ook ongeveer jaarlijks 350 ha per jaar. In vijf voedselbossen vindt bodemmonitoring plaats.</p> <p>Samen met gebiedspartners worden biomassaopleinen opgestart t.b.v. afstemmen vraag/aanbod van maaisel.</p> <p>Pilot afgerond m.b.t. diepwortelende groenbemesters.</p>

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie

Exploitatie Leven-de-Dommel (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	6	0	0
Afschrijvingen	22	1	1
Goederen en diensten	1.608	1.153	1.153
Subtotaal Lasten	1.636	1.154	1.154
Baten			
Opbrengsten van derden	30	0	0
Bijdragen	557	0	0
Subtotaal Baten	587	0	0
Totaal	1.049	1.154	1.154

Toelichting verschil begroot en realisatie

De realisatie is € 105.000 lager dan begroot. Hogere lasten worden gecompenseerd door ontvangen subsidiebijdragen (DHZ-subsidie), welke niet afzonderlijk begroot waren. Ook is in een enkel geval nog DHZ-subsidie 2019 ten gunste van 2020 verantwoord.

Investeringen

Programma Leven-de-Dommel	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	237	5.913	5.913
Inkomsten	148	0	0
Totaal netto uitgaven	385	5.913	5.913

Toelichting

De netto uitgaven voor het programma Leven-de-Dommel (jaarschijf 2020) zijn totaal ca. € 5,5 mln. lager dan begroot. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Investeringen op het gebied van het automatiseren van stuwen zijn voor een groot deel doorgeschoven naar 2021. Gunning van het ombouwen heeft begin december 2020 plaatsgevonden.
- Uitgaven voor de realisatie van klimaatbuffers, kritische percelen en klimaatrobuuste beekdalen en eventuele aankoop van de hiervoor benodigde gronden blijft achter. In 2020 is de input beschikbaar gekomen zodat tot gerichte benadering van grondeigenaren kan worden overgegaan maar door corona wordt de voortgang belemmerd.
- In 2020 zijn diverse projectvoorstellen goedgekeurd die (deels) vanuit het programma gefinancierd worden. Hiervoor is ca. € 900.000 aan investeringsbudget overgeboekt naar Watersysteem inrichtingsdoelen. Deze opgaves zullen binnen beleidsveld Watersysteem gerealiseerd worden.

Programma Dienstverlening - Waterpartner

1. Doelen van het programma

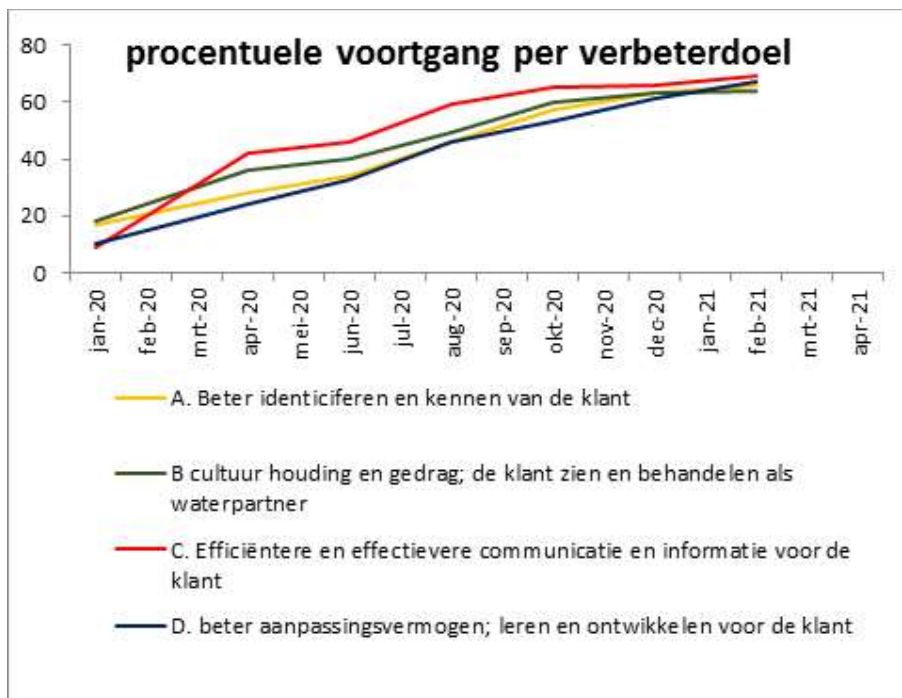
Het programma richt zich op de doelen die bereikt moeten worden in het kader van dienstverlening en die gericht zijn op de klant = partner. Met 'klant' bedoelen we in eerste instantie de externe klant, dat is ten slotte voor wie we het doen. We zien al onze gebruikers, dus alle inwoners, bedrijven, belangenorganisaties en samenwerkingspartners in ons gebied als klant. Om deze klanten goed van dienst te kunnen zijn is het noodzakelijk dat we intern goed samenwerken. Dit betekent dat medewerkers die niet direct klantcontact hebben ook een belangrijke bijdrage leveren aan een goede dienstverlening. Dit programma richt zich daarom op alle medewerkers van waterschap De Dommel en legt met name de focus op hoe wij ons gedragen richting onze klanten en daarmee een verandering in onze houding, gedrag en vaardigheden.

In het programma zijn vier verbeterdoelen geformuleerd waar vervolgens inspanningen voor zijn geformuleerd om deze te realiseren. Dit zijn:

- Beter identificeren en kennen van onze klanten;
- Cultuur (houding en gedrag), de klant meer zien en behandelen als waterpartner;
- Efficiëntere en effectievere informatie en communicatie;
- Beter aanpassingsvermogen, blijven leren en ontwikkelen.

2. Prestaties van het programma

In onderstaande grafiek is de voortgang van de het bereiken van de verbeterdoelen weergegeven:

Het programma loopt tot 1 mei 2021. In de zomer van 2020 is de looptijd van het programma met 3 maanden verlengd vanwege de vertraging die was opgelopen door corona. Zoals te zien is in de grafiek ziet het er naar uit dat het beoogde effect van het programma de komende fase bereikt wordt. Een groot aantal projecten zit in de afrondende fase. Daarnaast start begin 2021 nog het project direct duidelijke taal en wordt er nog meer aandacht gegeven aan het toepassen van de waterpartnerprincipes die in het programma dienstverlening-waterpartner zijn ontwikkeld:

- We luisteren goed naar wat de klant wil en tonen begrip;
- We kijken samen naar wat er wel kan;
- We zijn duidelijk over wat er niet kan en waarom;
- We antwoorden snel en komen onze afspraken na;
- We geven allemaal hetzelfde antwoord;
- We checken of de klant tevreden is.

Ook zal er vóór mei 2021 aandacht worden besteed aan hoe we deze voortgang in klantgericht en samenwerkingsgericht handelen gaan borgen in de organisatie.

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie

Exploitatie Dienstverlening - Waterpartner (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Lasten Personeelslasten	4	0	0
Goederen en diensten	45	125	125
Subtotaal Lasten	49	125	125
Baten Opbrengsten van derden	0	0	0
Bijdragen	0	0	0
Subtotaal Baten	0	0	0
Totaal	49	125	125

Toelichting verschil begroot en realisatie

Een aantal activiteiten heeft vertraging opgelopen door corona. Met name direct duidelijke taal is vertraagd, ook kon de training voor klantintermediairs niet meer plaatsvinden en heeft het onderdeel e-formulieren achterstand opgelopen. Deze activiteiten zullen in 2021 uitgevoerd worden.

Daarnaast werd eind 2019 nog een afrekening verwacht van het CMS (contentmanagement systeem voor het bouwen en beheren van websites) die in 2020 niet meer ontvangen is omdat dit verder via Het Waterschapshuis is gelopen. Dit heeft geleid tot een voordeel in de realisatie van 2020 van ca. € 40.000.

Investerings

Programma Dienstverlening – Waterpartner	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	248	746	746
Inkomsten	0	0	0
Totaal netto uitgaven	248	746	746

Toelichting:

De uitrol in de organisatie van het nieuwe zaakstelsel Djuma (implementatie zaakgericht werken) heeft door corona vertraging opgelopen, waardoor een deel van de werkzaamheden nog in 2021 uitgevoerd moet worden en de uitgaven in 2020 lager zijn dan begroot.

Beleidsveld Watersysteem

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

WBP-doel	Verwachting 2020 (conform BB 2020)	Gerealiseerd in 2020
<i>Droge voeten</i>		
In 2020 is 100% van de regionale keringen op orde conform de norm	Vorbereiding van 5e van de 5 locaties (Sint Oedenrode).	Sint Oedenrode in voorbereiding. Voor een deeltraject vindt overleg met bevoegd gezag plaats om de kering als "overige kering" aan te merken ipv regionale status.
	Aanvullend op de opgaven voor regionale keringen zal in 2021 inzicht in de stand van zaken mbt de overige keringen gegeven worden. Indien nodig wordt budget geprogrammeerd in 2022-2027.	Inventarisatie van de opgave is gereed gekomen in 2020. Op dit moment wordt gewerkt aan een prioritering- en een programmeringsvoorstel.
Het watersysteem voldoet in 2021 voor 100% aan de provinciale normen voor wateroverlast, conform het huidige klimaatscenario (2015).	In 2018 is uit de watersysteemtoets gebleken dat zich nieuwe knelpunten manifesteren. Deze worden in 2020 meegenomen in het WBP-5 traject.	De grootste knelpunten zitten bij Vught, Den Bosch (Howabo) en Sint-Oedenrode. Onderzocht wordt of overige keringen mogelijk status van regionaal moeten krijgen. Dit wordt in de komende planperiode verder uitgewerkt en opgepakt.
In 2021 is duidelijk welke gebieden met een groot maatschappelijk belang een hoger beschermingsniveau vragen.	Indien er in 2020 mogelijk sprake is van extra boven normatieve inspanningen dan maken we een integrale afweging en brengen keuzes en consequenties in beeld.	Voor één concrete situatie wordt in beeld gebracht wat de risico's en keuzes/mogelijkheden zijn vanuit calamiteitenaanpak, technische maatregelen/keringen en ruimtelijke ordening. De afweging vindt plaats met meerdere partijen/partners.
<i>Natuurlijk water</i>		
Maatregelen en beheer zijn door het waterschap zodanig uitgevoerd dat in 2027 ecologisch herstel mogelijk is conform de eisen vanuit de Kaderrichtlijn water.	Conform het WBP-4 hebben we eind 2021 onderzocht en in beeld waar op trajecten zonder herinrichtings-opgave met behulp van het optimaliseren van beheer er een bijdrage geleverd kan worden aan de KRW-doelen. In 2020 wordt de inventarisatie gestart.	Door extra inzet op droogte is de inventarisatie vertraagd. De inventarisatie zal in 2021 gereed zijn.

WBP-doel	Verwachting 2020 (conform BB 2020)	Gerealiseerd in 2020
De hydrologische randvoorwaarden voor ecologisch herstel zijn in 2021 verbeterd conform de afspraken uit SGBP2 en N2000.	Realisatie KRW staat opgenomen onder paragraaf inrichtingsopgaves watersysteem.	Zie paragraaf inrichtingsopgaven.
Als we in 2021 terugkijken mag het niet zo zijn dat de ecologische kwaliteit en biodiversiteit achteruit zijn gegaan. Dat voorkomen we door nieuwe allianties en door aangepast beheer en onderhoud.	Eind 2019 wordt het actieplan Biodiversiteit WDD geëvalueerd en aanbevelingen voor vervolg gedaan. In 2020 worden de aanbevelingen (ten tijde van begroting nog niet bekend) uit de evaluatie 2019 en uit de sessies met DB/AB opgepakt.	De maaiers die gebruikt worden op de paden en de slootkanten zijn inmiddels vervangen door nieuwe machines. Met de nieuwe schijvenmaaiers en messenbalkmaaiers is er minder kans dat fauna wordt geraakt tijdens de maaiwerkzaamheden. Waar mogelijk worden onze eigen gronden langs het watersysteem ('overhoeken' en ongebruikte paden) ingezaaid met bloemmengsels en afgeschermd voor wandelaars/fietsers. Ook wordt bij het groenonderhoud op onze zuiveringsterreinen veel aandacht besteed aan verrijking met gemengde bloemmengsels, uitgesteld maaien van groene vlakken, insectenhotels, etc. Nieuwe allianties voor Biodiversiteit versterking Midden-Brabant zijn verkend in het kader van het Ambitiedocument.
<i>Voldoende water</i>		
In 2021 is - conform het Deltaprogramma - voor alle gebruikers duidelijk wat ze in normale en droge perioden aan grond- en oppervlaktewater mogen verwachten.	In 2020 wordt zichtbaar gemaakt in welke gebieden we ten gevolge van projecten of gebiedsprocessen het grond- en oppervlaktewater hebben beschouwd en indien nodig gewijzigd. Dit is gekoppeld aan de N2000/PAS projecten.	Onder de paragraaf Inrichtingsopgaven realisatie watersysteem is zichtbaar gemaakt waar het grond- en oppervlaktewater is beschouwd in en rondom projectgebieden (GGOR).
Binnen de uitwerking van de integrale GGOR vormt in 2021 waterconserving een speerpunt omdat dit altijd goed is voor alle functies in het gebied.	Opgenomen als onderdeel van het actieplan Leven-de-Dommel.	Zie Leven-de-Dommel.
In 2021 zijn de grootste knelpunten, komende uit het GGOR-proces, voor de gebruiksfunctie landbouw in het Boven Dommelgebied opgelost (haalbaar en betaalbaar).	In 2020 worden vanuit diverse gebiedsprocessen keuzes voor knelpunten voorgelegd via de projectplanprocedures.	Zie paragraaf Inrichtingsopgaven realisatie watersysteem voor het overzicht aan projectplanprocedures.

WBP-doel	Verwachting 2020 (conform BB 2020)	Gerealiseerd in 2020
In 2021 heeft het waterschap alle inspanningen verricht die voortvloeien uit Natura2000/PAS.	De te treffen PAS-maatregelen (veelal interne maatregelen in het natuurgebied) worden uitgevoerd voor juli 2021. De tijdigheid wordt met name beïnvloed door de doorlooptijd van gerechtelijke procedures.	De stand van zaken is opgenomen onder de paragraaf Inrichtingsopgaven realisatie watersysteem.
In 2021 is voldaan aan de afspraken uit het SGBP2 voor het herstel van Natte Natuurparels.	Realisatie KRW inclusief herstel NNP's staat opgenomen onder paragraaf 4.3 inrichtingsopgaves watersysteem.	Idem.
Met onze inspanningen geven we mede invulling aan de toezeggingen die we hebben gedaan in Deltaplan Hoge Zandgronden.	Kosteneffectieve maatregelen uit regionaal bod DHZ uitgevoerd voor volgens planning.	In 2020 is het gezamenlijke bod van de Brabantse en Limburgse Waterschappen uitgebracht bij het Rijk voor de volgende planperiode van het Deltaplan Hoge Zandgronden
Het beheren van strategische sedimentvangers heeft in 2021 gezorgd voor een verdere reductie van de grootschalige verontreiniging met zware metalen.	In 2020 wordt de voorbereiding getroffen voor het baggeren van de sedimentvanger de Klotputten in de Dommel te Eindhoven.	Project baggeren Klotputten is gestart en aanbesteed in 2020. Het project zal in maart/april 2021 afgerond worden.
Het waterschap heeft in 2021 andere partners betrokken in de aanpak van zware metalen en bestrijdingsmiddelen.	De partners zijn bekend en allen aangesproken.	In zijn algemeenheid meegenomen indien relevant bij ambtelijke en bestuurlijke overleggrems. Er lopen diverse initiatieven maar veelal maken ze deel uit van reguliere afstemmingsoverleggen.
De intensievere samenwerking met Vlaanderen resulteert in 2021 in schoner water voor de Tongelreep en Boven Dommel.	In 2019 stellen we een koersdocument/strategie vast met het bestuur. In 2020 wordt de uitkomst van de koers gestart voor al het grensoverschrijdend water en werken we naar de vastgestelde ambities en te behalen effecten.	Binnen de werkgroep Buurlanden (verbonden aan Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBOM)) is er een notitie opgesteld om de rollen van de bestuurders richting Vlaanderen te verdelen en beter af te stemmen. Dit jaar meer duidelijkheid. Veel contacten met Vlaanderen staan op een lager pitje vanwege de contactbeperkingen mbt corona. Er is een uitgebreide notitie over de water-governance in Vlaanderen en hoe WDD daar bij kan aansluiten en wat onze ambities zijn. Lopende projecten: Beekdallandschap Tongelreep en Riviercontract Dommel

WBP-doel	Verwachting 2020 (conform BB 2020)	Gerealiseerd in 2020
<i>Mooi water</i>		
In 2021 is binnen projecten, beheer en onderhoud en initiatieven van derden aantoonbaar invulling gegeven aan Mooi Water. Dit richt zich op de esthetische waarde, sociale waarden, belevingswaarde en (cultuur)historische waarden van water. Daarmee is mooi water verankerd in ons werk.	In projecten, beheer en onderhoud en initiatieven van derden wordt aantoonbaar invulling gegeven aan Mooi Water.	Er zijn verschillende voorbeelden waar deze doelstellingen prominent naar voren zijn gekomen: deelname van De Dommel aan Watermolenlandschappen, Landschapsbiografie, Van Gogh Nationaal Park, Landkunst Dal van de Beerze, Groene Schoolpleinen, Wordcleanupday langs en op water, Streetart op een brug in Eindhoven, Zuidrand Goirle. Communicatieberichten over recreëren (wandelen, zwemmen, roeien) op en langs het water. Berichten van mooie landschapsbeelden met water en het plaatsen van tijdelijke uitkijktorens bij projecten.

Beleid en innovatie:

Watertransitie

In 2020 is de watertransitie in gang gezet. Het is geen dogma, het is bedoeld om uit te dagen, te agenderen, te prikkelen, te verleiden en om te laten zien hoe het watersysteem zich zou kunnen ontwikkelen. Daarom noemen we het ook een watertransitie en niet de wateroplossing.

Het waterschap faciliteert de noodzakelijke ontwikkelingen in de watertransitie. Niet vrijblijvend, maar met heldere prestatieafspraken die worden vastgelegd in ons nieuwe waterbeheerprogramma. We kiezen voor een lange termijn-aanpak (30 jaar) met een consistente koers. Deze langere termijn-aanpak biedt ook ruimte voor een geleidelijke aanpassing van ruimtelijke ordening-plannen, andere beleidsregels en instrumenten. De maatschappelijke opgaven zijn in ieder gebied gerealiseerd met een eigen passende aanpak, maar wel met voor alle gebieden een set van heldere spelregels voor alle watergebruikers.

1. Elke druppel vasthouden en infiltreren waar deze valt!
2. Functies passen zich aan het bodem- en watersysteem aan!
3. Wat schoon is moet schoon blijven!

Waterbeheerprogramma 5

Het proces om te komen tot een WBP5 is uitgesteld vanwege corona restricties in het voorjaar van 2020. Na de zomer is het proces opgestart met de AB-excursies in september en de beeldvorming met partners in november. Ook is het goede gesprek gevoerd in het AB over "Haalbaar en Betaalbaar", dit heeft geleid tot de 7 principes voor ons dagelijks handelen als waterschapsbestuur. De verkenningen en de grondstrategie hebben ook als basis gediend voor het WBP5. Begin 2021 is het concept WBP5 opgeleverd.

Intentieovereenkomst Groenblauw 2021-2027 Provincie en Waterschappen in Brabant

Naast het proces van het nieuwe waterbeheerprogramma zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de komende planperiode. Deze intentieovereenkomst betreft algemene samenwerkingsafspraken tussen provincie en waterschappen in Brabant, en loopt vooruit op de definitieve koepelovereenkomst in februari 2021. Deze overeenkomst ligt in lijn met het gedachtengoed van de watertransitie en de 7 principes voor ons dagelijks handelen als waterschapsbestuur.

Droge voeten

Hoogwatertoets Den Bosch

Waterschappen Aa en Maas en De Dommel hebben in 2019 gezamenlijk een studie uitgevoerd naar het beschermingsniveau van Den Bosch en omstreken onder invloed van het veranderende klimaat. Uit de studie blijkt dat het huidige regionale watersysteem geschikt is om een extreem hoge afvoer vanuit de Aa en De Dommel te verwerken, nu en bij een toekomstige situatie bij normale waterstanden op de Maas. Bij hoge Maaswaterstanden is dat niet het geval; Samen met gebiedspartners worden oplossingsrichtingen voor de korte en lange termijn verkend. In 2020 is hier een beeldverhaal met uitleg voor opgesteld en is een verkenning gestart voor de lange termijn ontwikkelingen met betrekking tot de Maas.

Overige keringen

De inventarisatie is gereed. De ligging en het profiel is met luchtfoto's/satelliet ingemeten en met beheerdersoordeel geeft dit het actuele beeld. De beschermingsrisico's en het onderhoudsbeeld samen bepalen de prioritering als input voor WBP5.

Voldoende water

Strategie grondwater

Door de droogte van 2018, 2019 en 2020 is grondwater stevig op de bestuurlijke agenda gekomen. In december is er een webcast grondwater voor het AB georganiseerd. Tussen de Brabantse waterschappen wordt samenwerking gezocht op een gezamenlijke grondwaterkoers. Ook op Unieniveau wordt gewerkt aan een visie op grondwater. Onze koers hierin wordt gevormd door de watertransitie.

Ruimte en water

EO Wijersprij's Slimme Maakpark

Samen met het Huis van de Brabantse Kempen, de provincie Noord-Brabant, Natuurmonumenten, Natuurgrenspark De Grootte Heide, Rabobank De Kempen en Commonland is een opdracht voor de Kempen geformuleerd. De opdracht was om slimme oplossingen te bedenken voor de knelpunten van dit gebied. En voor het waterschap gaat dit specifiek over de realisatie van klimaatrobuuste beekdalen en het tegengaan van verdroging. De meerwaarde voor ons ligt vooral in water op de kaart zetten, participeren in een gebiedstraject, versterken en uitbreiden van het netwerk en mogelijk opdoen van goede innovatieve ideeën. In 2020 is de prijs uitgereikt en op het moment wordt verkend of een doorstart van de inbreng van de gezamenlijke indieners haalbaar is. We hebben water als onderdeel van de totale problematiek voor de regio op de kaart kunnen zetten. Oorspronkelijk ging het vooral om economie en natuur.

Van Gogh Nationaal Park

Nadat de aanvraag als Van Gogh Nationaal Park (VGNP), met het bijbehorende Masterplan, op 20 maart 2020 met instemming van alle 40 betrokken partijen is verzonden, zijn de voorbereidingen gestart voor de vervolgfase: de echte start van het Van Gogh Nationaal Park. Er is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK2) 2021-2023, financiering, bemensing van de Regiegroep en invulling van het Parkbureau. Het Dagelijks Bestuur heeft met ondertekening van deze SOK2 ingestemd.

Energie & Klimaat

Klimaatadaptatie

We nemen deel aan Themagroep PC Ruimtelijke Adaptatie UvW en het Kernteam Zuid Nederland DPRA. Klimaatadaptatie is ingebracht bij de Landschapstriënnale. We hebben afspraken hebben gemaakt en regelingen gesloten voor besteding Rijks-Impulsgelden met de gemeenten per werkeenheid.

Klimaatmitigatie

Begin 2021 wordt een strategienota aquathermie voor de Brabantse Waterschappen opgesteld.

Klimaatneutraal waterschap

We hebben in beeld gebracht waar we medio 2020 staan op weg naar een klimaatneutraal waterschap in 2025. Uitkomsten worden meegenomen in WBP5. In 2025 zijn we energieneutraal en hebben we onze CO2-foodprint verlaagd met 50%.

Proces-innovaties

Embassy of Water

In de Embassy of Water werken Waterschap De Dommel, provincie Noord-Brabant, gemeente Eindhoven, Brabant Water samen met initiatiefnemer Anouk van der Poll en verschillende designers aan het realiseren van de watertransitie. De designvraag was in 2020 gericht op manieren die gedragsverandering bij gebruikers makkelijk maken en gaan toewerken naar een systeem of product om het systeem te veranderen, om watergedrag te veranderen, en een community te bouwen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot 2 designs: podcast “luisteren naar de stem van water” en www.waterdier.nl.

City Deal klimaatadaptatie

De City Deal klimaatadaptatie waar we samen met de gemeente Eindhoven aan hebben deelgenomen is afgerond. Met 10 steden, 8 andere overheidspartijen, kennisinstellingen en marktpartijen is gewerkt om kennis te delen, kennis te ontwikkelen en innovaties te versnellen. Het resultaat heeft geleid tot een volwaardige plek voor klimaatadaptatie in de Omgevingswet en in beleidsontwikkelingen van gemeenten. Kennisinstellingen en marktpartijen doen er hun voordeel mee. Het beeld is dat we met de klimaatadapatatieaanpak in Eindhoven en in het Dommelgebied landelijk in de kopgroep zitten (www.citydealklimaatadaptatie.nl).

Samenwerking Design Academy

Duik in de bodem van Waterschap de Dommel en ontdek de effecten van verdroging in 2050. Dit ontwerp onderzoek is door de Design Academy onder de naam Droogteschap uitgevoerd in 2020 (www.droogteschap.nl) en is digitaal gepresenteerd op de Embassy of Water tijdens de Dutch Design Week eind oktober.

Aanpak Exoten

Er is een pilot gestart voor de biologische bestrijding van de Japanse Duizendknoop middels de Japanse Bladvlo.

Decentrale zuivering Strijp-S

We zijn gestopt met het verder voorbereiden van het decentrale zuiveringsconcept op Strijp-S. We hebben samen met de gemeente Eindhoven en de provincie geconstateerd dat het project vele malen duurder werd, zowel qua investering als exploitatielasten. Het idee om het concept te integreren in een parkeergarage kwam in de ontwikkeling in de tijd niet meer uit. Ook andere onderzochte alternatieven, op andere locaties met een klimaatbuffer, liepen vast op complexiteit, regelgeving, eisen en veel hogere kosten.

Ruimte & Water

Samenwerking TUE Bouwkunde

In het kader van onze samenwerkingsovereenkomst is er voor het derde jaar een programma gedraaid over ontwerpen met water. Dit is eind januari 2021 afgerond met een mini-symposium gericht op watersensitive urban design. In 2021 wordt deelname geëvalueerd.

Landschapstriënnale 2020

In 2019 is besloten om samen met de Brabantse waterschappen en de gemeente Meierijstad mee te doen met de Landschapstriënnale 2020 en daarvoor het living lab Brabantse beekdalen te adopteren. Ambitie en strategie is dat we de Landschapstriënnale gebruiken om een krachtige beweging te krijgen die uitdraagt dat 'water' bepalend is als kwaliteitsimpuls voor leven en werken in het landschap. De Landschapstriënnale 2020 is uitgesteld tot het voorjaar van 2021 en zal waarschijnlijk grotendeels digitaal worden vormgegeven.

Landbouw

Stikstof

Met betrekking tot de stikstofvraagstuk is een kernboodschap opgesteld over de rol en positie van WDD. Ook is actief meegedacht met de provincie in de aanpak in relatie tot onze wateropgaven.

Ecosysteemdiensten

Er is een aanpak opgesteld voor het vergoeden van ecosysteemdiensten. We nemen deel aan de beloningsregeling in de Biodiversiteitsmonitor tot en met 2023. Daarnaast doen we mee aan de Stimuleringsregeling Landschap. Eind 2020 is de intentieverklaring ondertekend voor het Helvoirtbroek voor het realiseren van een duurzaam agrarisch bedrijf conform het Kwatrijn concept. Combinatie van een agrarisch bedrijf met waterberging.

Natte Landbouw

Inbreng kennis natte landbouw vanuit de lopende projecten zoals Carbon Connects en samenwerking met HAS, Helicon en Technasium Boxtel. Voor Carbon Connects hebben we in 2020 Lisdodde aangeplant in Soerendonk, Scheiendsven en Biest-Houtakker.

Landbouw-innovaties

- Carbon Connects (afroning project en verkenning doorstart met nieuw project).
- Betere Bodem voor en door Melkkoeien (ook wel Rosep 2.0 of Mestverrijking) loopt door en is opgeschaald naar 15 bedrijven.
- Klimaatadaptatie in de praktijk (KLIMAP) (TKI & DeltaTech subsidie is toegekend, project is van start).
- Diverse innovatietrajecten bodemverbetering voor overzicht zie Leven-De-Dommel.
- Koepelplan Voedselbossen (Den Food Bosch, St. Michielsgestel): er zijn nieuwe beheerders gevonden. Pachtcontract loopt eind 2020 af en is in Q4 geëvalueerd op vervolg. De 5 locaties doen ook mee aan het landelijk monitoringsprogramma welke vanuit de Green Deal Voedselbossen is gestart.
- Grondig Boeren met Mais loopt conform planning.
- Project SPLENDID is opgestart.

Brabantse Bodem

Uitvoering voor Interbestuurlijk programma (IBP) vitaal platteland loopt. Biomimicry (bouwen met natuur).

Beschikbaarheid grond

Alle functies en ruimtelijke opgaves naast elkaar betekent dat Brabant 3x te klein is. Er wordt gezocht naar een optimalisering van meervoudig ruimtegebruik. Denk daarbij aan een koppeling van de energietransitie, landbouwtransitie en watertransitie. Instrumenten worden hiervoor ontwikkeld. In 2020 is een tijdelijke waterberging onder zonnepanelen (watertransitie koppelen aan landbouw- en energietransitie) als pilot gestart. In overleg met de agrarisch eigenaar en energieontwikkelaar wordt onderzocht of het mogelijk is om een tijdelijke waterberging aan te leggen onder een zonneweide. Het levert veel inzichten op en kan mogelijk later breder ingezet worden.

Naast aankopen van grond bestaat er in toenemende mate behoefte om onze doelen te realiseren zonder grond aan te kopen. Evenals het helpen zoeken naar nieuwe verdienmodellen vanuit de wateropgaven om agrariers alternatieven te bieden. Dit wordt uitgewerkt via het spoor ecosysteem-/blauwe diensten.

Beheer en onderhoud:

Kwaliteitsimpuls legger

De kwaliteitsimpuls richt zich op een compleet en betrouwbaar legger-instrumentarium. Voor dit project is 3 jaar uitgetrokken met als richtdatum de implementatie van de Omgevingswet in 2022.

In 2020 is een grote update van de legger voor in 2021 voorbereid. Voor het eerst zijn de drie aparte leggers Keringen, Berging, oppervlaktewater en onderhoudsplichten nu geïntegreerd in één legger. Andere belangrijke wijzigingen zijn onder andere: volledig nieuwe visualisatie kleuren, symbolen, pop-ups (en wettelijke eisen kleurblindheid).

Eerste legger die vlakvormig is (voor zover mogelijk synchroon met DSO).

De actualisatie van de legger loopt gelijk op met de invoer van de vergunning checker.

Gegevensbeheer op orde (GOO)

Voor de inhaalslag van inmeten van watergangen en duikers is 3 jaar uitgetrokken. Er is in het eerste jaar (2020) 20% gemeten. Het totaal betreft ca 2.300 km watergangen en 7.000 duikers in A-watergangen.

De gegevens met betrekking tot het peilbeheer zijn in voorbereiding.

Voor een actueel en vlakdekkend betrouwbaar beeld van het ondiepe grondwater is een voorstel opgesteld als input voor het WBP5.

Beheersing Plaagsoorten

De benodigde inspanningen voor exotenbestrijding blijft groeien. Afgelopen jaar was sprake van een explosieve groei van de waternavel.

Beekloop

Rondom de Beekloop is geëxperimenteerd met een aangepaste verdringingsreeks op basis van nieuwe uitgangspunten. De minimum afvoer voor de Beekloop is teruggebracht van 100 naar 50 l/s en er kon regelmatig meer water worden ontvangen uit België. Tot 1 augustus konden alle functies van water worden voorzien. De wegzijgingsverliezen naar grondwater worden echter steeds groter. De ervaringen worden geëvalueerd.

Er zijn diverse projecten gestart om de grondwatersituatie structureel te verbeteren via klimaatbuffers en een (winter)infiltratieplan voor de Keunisloop. Beleidsmatig zal de Beekloop de komende jaren gaan meeliften in de gebiedsaanpak voor het Dommeldal.

Strategisch omgevingsmanagement

Werkportfolio plannen van derden

Dit jaar zijn er ca. 467 nieuwe zaken geregistreerd en er zijn ca. 1.400 plannen in portefeuille. Het werkaanbod blijft hoog ondanks de corona crisis.

Onderwijs

In 2021 is een eerste reflectie gemaakt op de aansluiting van De Dommel met het onderwijs. De koers is om het onderwijs aan te sluiten bij de waterdoelen en als bron van toekomstige werknemers, klanten of adviseurs. De aandacht ligt op het vervolgonderwijs, omdat het primair onderwijs en voortgezet onderwijs al vorm krijgt via opleidings- en communicatiepakketten vanuit de Unie. De doelstelling is om het thema water in de curricula van de vervolgoopleidingen te krijgen. Er wordt geëxperimenteerd met stagiaires en opleidingsinstituten wat de meest succesvolle aanpak zal zijn. Vanuit de coördinatie van de stagiaires wordt de weg ingezet om vanuit de kracht van de jongeren te denken.

Industrie

In 2021 is gewerkt aan het uitbreiden van het netwerk en aan thema's van circulariteit zoals hergebruik en de beschikbaarheid van water.

Deelname van het waterschap in het platform Brabant Onderneemt Circulair. Initiatiefnemers zijn VNO-NCW Brabant/Zeeland, Provincie Noord-Brabant en de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM). Het platform heeft tot doel om circulaire oplossingen te versnellen en kennis uit te wisselen. Momenteel wordt gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst om zo enkele zaken beter te beschrijven en te borgen.

Voor het bepalen van duurzame oplossingen met Frontier Ventures (model Aquavest) is in beeld gebracht wat de kansen voor waterbesparing, hergebruik en toepassing van waterstromen elders zijn, bijvoorbeeld voor aanvulling van het grondwater. Spelers zijn onder andere grote industrie in Tilburg (CocaCola, Fuji, IFF en Agristo) en MTD. Op basis hiervan zijn de bedrijven aan het bekijken welke maatregelen ze individueel kunnen nemen.

Tevens wordt er gewerkt aan een soort van "waterbank" en het uitvoeren van een pilot waarin watervraag en -aanbod bij elkaar kunnen worden gebracht.

In voorbereiding is een programma waarin De Dommel samen met partners uit de Brainport regio onderzoeken welke projecten of uitdagingen van De Dommel kunnen worden versneld en verrijkt vanuit de kennis en kracht vanuit deze regio. Het stelt ons wellicht in staat om onze projecten nog effectiever uit te voeren. Maar ook levert het ons een permanente en volwaardige positie in het Brainport netwerk. De Brainport regio is de snelst groeiende regio in Nederland. Maar water staat niet op de agenda. Het is de bedoeling om Dommel medewerkers tevens "via challenged based learning" een persoonlijke ontwikkeling mee te geven dat gericht is op innovatie, design thinking in combinatie met complexe uitdagingen.

Zuidrand Goirle

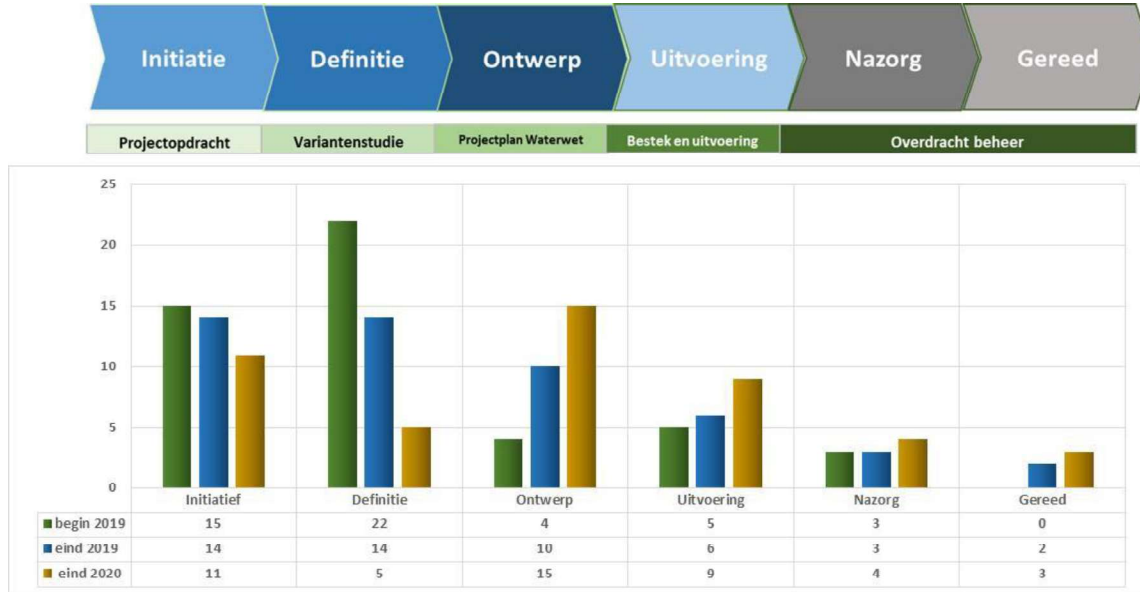
In 2021 is een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen waterschap en projectontwikkelaar voor de ontwikkeling van de Zuidrand in Goirle. Een oud fabrieksterrein wordt omgevormd naar klimaatrobuust woongebied in combinatie met 1,2 km beekherstel en beekdalinrichting. De watervergunning is inmiddels verleend en in 2022 gaat de schop in de grond. Een bijzondere samenwerking waar een ontwikkelaar, als waterpartner, de waterdoelen als zijn eigen doelen ziet en het totale plan een meerwaarde geeft.

Convenant Klimaatadaptatie-opgave Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) Vught en N65 Vught-Haaren

In 2021 is het convenant door het Ministerie, de provincie, de gemeente en waterschappen Aa en Maas en De Dommel ondertekend. Uniek. Met dit convenant borgen we de gezamenlijke opgaves voor klimaatadaptatie voor de twee infrastructurele projecten in Vught. Het convenant is gepubliceerd in de Staatscourant. Inmiddels is de uitvoering van het convenant gestart en heeft dit convenant ook landelijk de pers gehaald.

Realisatie – projectenportfolio inrichten watersysteem:

In de inrichtingsprojecten wordt invulling gegeven aan de WBP4 doelen (Mooi Water, Voldoende Water, Droge Voeten, Schoon Water en Natuurlijk Water) en de doelen van het programma Leven-de-Dommel. In totaal zijn er in 2020 voor de inrichtingsopgave Watersysteem 47 projecten opgenomen in het investeringsportfolio. In voorkomende gevallen zijn meerdere projecten gebundeld ter opvolging door één projectteam. Voor de projectvoortgang wordt onderscheid gemaakt in diverse projectfasen, waarbij elke overgang in projectfase wordt afgesloten met een overgangsdokument. In onderstaand figuur is het aantal projecten opgenomen per projectfase en de verschuiving tussen peildatum eind 2018, eind 2019 en eind 2020.

Prestatietabel Realisatie Watersysteem – jaarschijf 2020

Prestaties	Begroting	Uitgevoerd	Waterlichaam											
			Groene Woud/Mortelen	Kampina	Oude Strijper Aa	Run	Essche Stroom ¹	Kleine Dommel/Rielloop	Keersop	Hooionkse beek ¹	Peelrijt ¹	Zandleij / Schone Leij ¹		
a. waterberging (ha)	100	0				100								
b. regionale keringen (km)	1,1	0					1,1							
c. NNP (ha)	145	797		341	456	69		76						
d. Integrale beleids-GGOR (ha)	300	1.254	300	389	565									
e. Inrichten Waterlopen (km)	10,3	7,1		1,2	5,9	1,7	1	2			1	4,4	1,2	
f. Vispassages (stuks)	3	2			2	2		1						
g. Inrichten NNB (ha)	12	0								12				
h. Venherstel (stuks)	0	0												
i. Overig (PAS)	1	3		1	1								1	
j. Slibvang (stuks)	0	0												

¹ Externe initiatiefnemer (voor Essche Stroom betreft het de inrichting van de waterloop door een particulier).

Toelichting tabel

a. *Waterberging*

Het projectplan Run-Grootgoor is in 2019 definitief vastgesteld. In het projectplan zijn de volgende prestaties opgenomen: 100 hectare waterberging, 69 hectare NNP, 2 vispassages en 1,7 kilometer inrichting waterlopen.

In 2020 is gewerkt aan het opstellen van de bestekken en is de aanbesteding gestart. Op het projectplan is begin 2020 beroep aangetekend te relateren aan de realisatie van de waterberging. De behandeling bij de Raad van State vindt plaats in het eerste kwartaal 2021. De uitvoering start in het vroege voorjaar 2021. Hierdoor vindt aansluiting plaats op de uitvoeringsplanning van aanleg van de N69 en kan tevens het project binnen de termijnen van beschikte subsidies worden gerealiseerd.

b. *Regionale keringen*

Het projectplan Regionale kering Esch is eind 2019 onherroepelijk geworden. De definitief verlenen van de omgevingsvergunning is als gevolg van de langere doorlooptijd voor de toets op stikstofuitstoot vertraagd. Het bestek is afgerond en de aanbestedingsprocedure in het najaar gestart. In januari 2021 worden de inschrijvingen van de marktpartijen beoordeeld. De verwachting is dat de werkzaamheden in het vroege voorjaar van 2021 starten.

c. *Natte Natuurparel*

In 2020 was de uitvoering gepland van NNP Kleine Dommel (Rielloop) en NNP Grootgoor (Run). De realisatie van NNP Grootgoor is vertraagd vanwege de lopende beroepsprocedure op het definitief vastgestelde projectplan. Voor de inrichting van de NNP Kleine Dommel is na behandeling van de beroepsprocedure alsnog overeenstemming bereikt met de grondeigenaar. Een herzien projectplan voor dit perceel is in procedure gebracht en in 2020 definitief vastgesteld. Voor de inrichting van het totale projectgebied zijn de vergunningen verleend. De start van de uitvoering is opgeschort vanwege de omvang van de bodemverontreiniging, welke groter bleek dan eerder vastgesteld. Met de partners Provincie Noord-Brabant en de eindbeheerder Brabants Landschap vinden gesprekken plaats over de verdeling van de toegenomen projectkosten. De uitvoering is verplaatst naar het jaar 2021.

Een versnelling in de uitvoering was mogelijk in de projectgebieden Oude Strijper Aa (456 ha) en Kampina (341 ha) doordat geen beroepsprocedures zijn ingesteld op de projectplannen Waterwet. Beide projectgebieden waren gepland te realiseren in 2021. De projecten bevatten tevens PAS-gerelateerde (N2000) en Leven-de-Dommel maatregelen (klimaatbuffers).

d. *Integrale GGOR*

De geplande 300 hectare integrale GGOR betreft het gebied Groene Woud. Een collectief agrariërs heeft diverse maatregelen uitgewerkt voor de verbetering van de waterhuishouding in het agrarisch gebied. Een aantal maatregelen is getroffen en een start gemaakt met een meerjarige praktijkonderzoek naar peilgestuurde drainage in de attentiezone van de Natte Natuurparel De Mortelen. Het praktijkonderzoek is onderdeel van het op te stellen maatregelenpakket voor het hydrologische herstel van de gehele oppervlak van de Natte Natuurparel. De planvoorbereiding hiervoor wordt verzorgd door Brabants Landschap in nauwe samenwerking met het waterschap.

Door het treffen van maatregelen in en nabij de Natte Natuurparels Kampina (389 ha) en Strijper Aa (565 ha) conform projectplan is tevens de integrale GGOR gerealiseerd. Zo zal naast een grondwaterstandverhoging in de NNP zelf ook de grondwaterstand toenemen in een gebied buiten de NNP-begrenzing. Tevens neemt het inunderende oppervlak in het

beekdal toe. Het totale beïnvloedingsgebied via grond- en oppervlaktewater betreft het oppervlak integrale GGOR.

e. Inrichten waterlopen

In 2020 zijn de waterlopen Oude Strijper Aa en Beerze (Kampina) ingericht. Het betreft een meanderingsopgave (2,6 km Oude Strijper Aa en 1,2 km Beerze) en inrichting van het waterlichaam als natuurvriendelijke oever (3,3 km Oude Strijper Aa).

In de projectgebieden Rielloop (2 km) en Run (1,7 km) is de uitvoering van het geplande beekherstel vertraagd vanwege langere doorlooptijd van de (beroeps)procedures. De uitvoering schuift door naar 2021.

In 2020 zouden 4 waterlopen worden ingericht als initiatief door derden. De uitvoeringsplanning is echter vertraagd. In 2020 zijn (aanvullende) afspraken gemaakt met de initiatiefnemers:

- Voor de ecologische verbindingszone (EVZ) in de Hooidonkse beek (1 km) is het waterschap gestart in 2020 met het bieden van extra ondersteuning aan de gemeente Nuenen. Dit personele aanbod is gedaan in navolging op het besluit van het Algemeen Bestuur in november 2019 over extra capaciteitsuitbreiding voor versnelling van de realisatie van de EVZ-opgave. De planning verschuift naar uitvoering in 2021.
- Met de particuliere initiatiefnemer voor aanleg van de ecologische verbindingszone in de Broekleij is afgestemd, dat het waterschap de uitvoering verzorgt. De uitvoering wordt gekoppeld aan de planning van het inrichtingsplan Essche Stroom Bruggelaar (planning 2022).
- De projectontwikkelaar voor realisatie van woningbouw in Goirle zal in 2021 starten met de uitvoering van het beekherstel in de Schone Leij. In 2020 zijn met de initiatiefnemer afspraken gemaakt over de financiering van de te leveren prestatie. Het betreft een unicum. Het is de eerste keer dat een onderneming op eigen initiatief de inrichting van een A-watgang realiseert.
- In het gebiedsproces Someren (waterwerkplaats Leven-de-Dommel) is de mogelijkheid verkend om in samenspraak met de particuliere gebiedsstakeholders tot een initiatief te komen voor de inrichting van natuurvriendelijke oevers van de Peelrijt. Dat is niet gelukt. In 2021 worden nadere afspraken gemaakt met de samenwerkingspartners over de planning van de realisatie en wie deze voorbereidt en uitvoert.

f. Opheffen visbarrières

In 2020 zouden 2 vismigratieknelpunten in de Run (projectplan Grootgoor) en bij de Opwettense Watermolen worden gerealiseerd. De uitvoering van vispassages in de Run schuiven door naar 2021.

Het jaar 2020 heeft voor het elimineren van het vismigratieknelpunt bij de Opwettense Watermolen (Kleine Dommel) in het teken gestaan van de afronding van het mediation traject. Er is in principe overeenstemming met de molenaar over de waterpeilen, die de molenaar in de toekomst kan hanteren. Uitgangspunt is dat met deze peilen zowel de Opwettense als de bovenstrooms gelegen Collse watermolen kunnen blijven draaien/malen. Dit wordt onderzocht door een praktijkproef uit te voeren met de nieuwe peilen in 2021. De uitkomst hiervan is cruciaal voor het draagvlak voor de beide moleneigenaren. Voor het opheffen van de visbarrière wordt het toepassen van een vislift verkend.

g. Overig

Met de inrichting van de waterlichamen Oude Strijper Aa en Kampina in 2020 is tevens invulling gegeven aan de PAS-doelstelling. In de Zandleij zijn in 2020 de nazorgwerkzaamheden van de inrichting van het N2000-gebied De Brand uitgevoerd.

In 2020 zijn meerdere projectplannen Waterwet (PPWW) ter inzage gelegd in ontwerp en/of definitief vastgesteld. Er zijn geen beroepsprocedures gestart.

Projectgebied	Ontwerp PPWW	Definitief PPWW	Zienswijzen [stuks]	Beroep [stuks]
Groote Beerze fase1	September 2019	Maart 2020	5	0
Keersop Kromhurken	December 2019	April 2020	1	0
De Utrecht	Maart 2020	September 2020	4	0
Tongelreep fase 1	Juni 2020	November 2020	3	0
Oude Strijper Aa fase 2	Juni 2020	September 2020	0	-
Hoogeindsche beek	September 2020	December 2020	0	-
Keersopperbeemden	September 2020	-	6	
Kleine Beerze*	December 2020	-	?	
Tongelreep fase 2	December 2020	-	?	

* Het projectgebied in Kleine Beerze is opgesplitst in twee delen. Er zijn gelijktijdig twee projectplannen in ontwerp ter inzage gelegd..

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag maximaal 400 hectare groot zijn.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2020 opgenomen

Ontwikkeling voorraadrekening 31 december 2019 – 31 december 2020

Mutaties 2020 in hectaren	grondvoorraad	waarde grondvoorraad
Saldo voorraad 01-01-2020	236 ha	€ 18.216.802
bij: Aankoop	115 ha	
Overgeboekt van afgesloten projecten	<u>0 ha</u>	
<i>Subtotaal bijboekingen</i>	115 ha	
af: Verkoop	20 ha	
Overgeboekt naar projecten	<u>41 ha</u>	
<i>Subtotaal afboekingen</i>	<u>61 ha</u>	
Saldo voorraad 31-12-2020	290 ha	€ 21.726.175

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Exploitatie Watersysteem (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	2.503	2.886	2.886
Afschrijvingen	4.643	4.776	4.776
Personeelslasten	87	75	75
Goederen en diensten	20.965	19.604	19.654
Subtotaal Lasten	28.198	27.340	27.390
Baten			
Opbrengsten van derden	465	150	150
Bijdragen	175	245	245
Subtotaal Baten	640	395	395
Totaal	27.558	26.945	26.995

Toelichting

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn totaal ca. € 0,5 mln. lager dan de begroting na wijziging. Dit is het gevolg van een verlaging van de rekenrente van 2,8% naar 2,5% en de vertraging in de oplevering van projecten.

Goederen en diensten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 1,3 mln. hoger dan begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

- Hogere solidariteitsbijdrage aan HWBP door lager projectgebonden aandeel vanuit HWBP projecten andere waterschappen € 400.000 N
 - Hogere kosten maaien door droogte (uitbesteed werk) € 300.000 N
 - Hogere kosten onderhoud (o.a. uitgesteld onderhoud spuitplaats Soerendonk en kraanbaan Boxtel zonder budgetoverheveling uit 2019) € 200.000 N
 - Hogere kosten bestrijding plaagsoorten door explosieve groei waternavel € 200.000 N
 - Hogere kosten afwaardering en aankoopkosten grond € 100.000 N
 - Hogere kosten door afboeken projectuitgaven en –inkomsten € 500.000 N
- In 2020 zijn projectuitgaven op een drietal projecten afgeboekt. Het betreft hier projecten die zijn stilgelegd of waar geen activeerbaar actief ontstaat. Het betreft hier de volgende projecten:*
- P053106 GGOR Landbouw Groen Woud (€ 0,1 mln.)
 - P034802 Dommeldal gebiedsproces PAS (€ 0,2 mln.)
 - P051601 NNP Vennen Budel (€ 0,2 mln.)
- Lagere kosten Advies watersysteem met name veroorzaakt door een correctie op kosten uit het verleden (baten in 2020) en uitstel/herprioritering van werkzaamheden als gevolg van corona € 200.000 V
 - Lagere kosten Externe planvorming door lagere kosten plannen derden en blauwe diensten € 200.000 V

Opbrengsten van derden en Bijdragen (baten)

Totaal is de realisatie voor deze categorieën ca. € 0,2 mln. hoger dan begroot.

De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden en meer pacht-opbrengsten.

Investerings (bedragen * € 1.000)

Beleidsveld Watersysteem Realiseren inrichtingsopgave	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	9.739	15.298	15.298
Inkomsten	-3.478	-7.499	-7.499
Totaal netto uitgaven	6.261	7.799	7.799

Beleidsveld Watersysteem Overig	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	3.851	5.803	5.803
Inkomsten	-2.416	-2.770	-2.770
Totaal netto uitgaven	1.435	3.033	3.033

Beleidsveld Watersysteem TOTAAL	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	13.590	21.101	21.101
Inkomsten	-5.894	-10.269	-10.269
Totaal netto uitgaven	7.696	10.832	10.832

Totaal netto ca. € 3,1 mln. minder gerealiseerd dan begroot, waarvan € 7,5 mln. minder uitgaven en € 4,4 mln. minder inkomsten.

Toelichting bij uitgaven realiseren inrichtingsopgave:

In onderstaande tabel zijn meer in detail de minder- en meeruitgaven in 2020 opgenomen uitgesplitst per waterlichaam inclusief een korte toelichting. Door verschuiving van de uitvoeringsplanning van de inrichtingsmaatregelen in de waterlichamen Run (beroepsprocedure) en de kering Essche Stroom (vergunningverlening) en uitstel van de geplande start van werkzaamheden in waterlichaam Kleine Beerze (vertraging in gebiedsproces) schuift een aanzienlijk investeringsvolume door. Naast deze minderuitgaven zijn ook uitgaven (ca. € 0,5 mln.) afgeboekt voor projecten GGOR Groene woud, NNP Vennen Budel en Dommeldal gebiedsproces PAS.

Project(gebied)	Meeruitgaven 2020	Minderuitgaven 2020	Toelichting
Run Grootgoor		-3.750	Latere start uitvoering ivm beroepsprocedure
Kering Essche Stroom		-1.940	Latere start uitvoering ivm uitstel vergunningverlening (stikstofdossier)
Kleine Beerze		-1.810	Geplande start uitvoering vertraagd door langere doorlooptijd gebiedsproces
Kampina	+1.120		Versnelde uitvoering ivm uitblijven beroepsprocedure
Oude Strijper Aa	+170		Versnelde uitvoering ivm uitblijven beroepsprocedure
De Utrecht	+290		Versnelde start uitvoering deeltraject Landgoed De Utrecht (PAS-gerelateerd)
Essche Stroom Bruggelaar	+360		Doorbelasting grondvoorraad naar project
Totale	+1.940	-7.500	

Toelichting inkomsten realiseren inrichtingsopgave:

Inkomsten zijn lager door lager investeringsniveau (minder uitgaven).

Toelichting op verschillen tabel Watersysteem Overig:

Totaal netto € 1,6 mln. minder dan begroot, waarvan € 2,0 mln. minder uitgaven en € 0,4 mln minder inkomsten. De belangrijkste verschillen worden op hoofdlijnen als volgt verklaard:

- Project baggeren Klotputten is deels vertraagd maar oplevering staat nog steeds conform planning voor 2021 gepland: - € 0,8 mln.
- Vertraging in gebiedsproces Someren: door enorme gronddruk (aankoop door recreatieve industrie) is het niet mogelijk gebleken om andere projecten uit te voeren: - € 0,6 mln.

Investeringsprogramma Beleidsveld Watersysteem 2019-2023

De programma-omvang 2019-2023 van Beleidsveld Watersysteem wordt bepaald door de te leveren prestaties in deze periode.

Uitgaande van de netto kosten is de programma-omvang:

Kader Bestuursperiode (conform Beleidsbegroting 2021): € 68.930.000

Bij de Beleidsbegroting 2020 zijn de projecten gescreend vanuit de toekomstvisie en de daaruit voortkomende plannen. De geraamde investeringsuitgaven voor het Watersysteem bedragen conform de Beleidsbegroting 2021 € 93 mln. (tot en met 2028).

In de bestuursperiode 2019-2023 (is programmaperiode) zijn de netto kosten op basis van de geactualiseerde ramingen voor de Beleidsbegroting 2021 totaal ca. € 69 mln. Hierin was nog sprake van een niet ingevulde programmaruimte van ca. € 1 mln. Eventuele tegenvallers in het programma moeten derhalve grotendeels gecompenseerd worden door lagere uitvoeringskosten bij lopende en toekomstige projecten of door keuzes om anders of niet uit te voeren.

Bij de Voorjaarsnota 2022 worden de investeringsramingen aangepast aan de meest actuele gegevens op dat moment, de programma-omvang voor de bestuursperiode en tot en met 2028 weergegeven en de eventuele programmaruimte.

Beleidsveld Waterketen

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Waterketen omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot zuiveringsbeheer.

2. Prestaties van het programma

Beleid, Innovatie en strategie

RWZI's en afvalwatertransport

De aan het AB gepresenteerde oplossingsrichtingen voor de vastgestelde Toekomstvisie rwzi's zijn verder uitgewerkt. Voor RWZI Eindhoven zijn de benodigde aanpassingen aan de beluchting in de RWZI verder voorbereid. Deze dienen zowel voor capaciteitsvergroting als voor de reductie van piekmissies. Als voorbereiding op de geplande investeringen voor nutriëntverwijdering is een praktijkproef uitgevoerd naar fosfaatverwijdering met de verdiepte nabezinktanks om de bestaande RWZI te optimaliseren. De kennis die we hiermee ontwikkelen is nodig om straks de juiste investeringen te doen. Ook zijn strategiestudies opgestart en deels uitgevoerd voor de sliblijn van de RWZI Eindhoven naar de SVI Mierlo en voor aanpassing van de SVI Mierlo. Ook bij deze strategiestudies zoeken we optimale synergie tussen verbeter- en onderhoudsinvesteringen. Voor RWZI Tilburg is het project voor aanpassing van de beluchting gestart. Ook is het door het AB vastgestelde voorstel om te investeren in betere benutting biogas vertaald in een gestart project.

Omdat op de RWZI Tilburg compensatieberging plaatsvindt voor een te realiseren trafostation voor TenneT en diverse ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden, is voor deze RWZI onderzoek gedaan naar de benodigde ruimte om te borgen dat deze voldoende is voor de toekomstige ontwikkelingen. Ook is gestart met een pilot voor de aanpak van bruinkleuring van effluent.

Voor afvalwatertransport zijn vooronderzoeken gestart die input geven voor investeringsprojecten van gemalen en persleidingen. Hierin worden en zijn beoordelingscriteria en werkwijzen ontwikkeld om eenduidig en onderbouwd maatregelen te bepalen. Deze gelijktijdige ontwikkeling en productie en nieuwe werkwijzen vragen veel van de organisatie. Middels een pilot en een aantal gemalen/persleidingen wordt bekeken welke aanpak en organisatie een goede afweging tussen kwaliteit en snelheid mogelijk maken.

Nieuwe stoffen

Voor de aanpak van nieuwe stoffen was het voornemen PACAS (Poeder Actief Kool in Actief Slib) toe te passen omdat deze relatief beperkte investeringen vraagt en relatief eenvoudig en snel is te implementeren. Vanwege de nadelen die deze techniek heeft (onder meer hoge exploitatielasten, hoge klimaatvoetafdruk, extra slibproductie) is besloten om alternatieven voor PACAS te onderzoeken. Dat zijn GAK (Granulair Actief Kool) en ozon. Deze vragen hogere investeringen maar zijn qua exploitatie gunstiger en duurzamer. Pilots hiervoor zijn gestart op RWZI's Hapert respectievelijk Soerendonk en deze dienen ter voorbereiding van full-scale toepassing op deze locaties en op Eindhoven en Tilburg. Deze pilot en full-scale locaties zijn aangemeld voor de bijdrageregeling van het Ministerie van I&W. In de pilots wordt ook synergie tussen aanpak nutriënten en nieuwe stoffen onderzocht.

Voor Soerendonk is gebruik gemaakt van een 'virtuele pilot' op basis van geavanceerde modellering die voor ozonatie mogelijk is, met als voordeel tijd- en geldwinst.

Naast end-of-pipe aanpak vinden pilots bronaanpak plaats, zowel provinciebreed als vanuit het project Schone Maaswaterketen. Als pilot hebben we voor de toepassing van het Pharmafilter bij het Catharina ziekenhuis voor bronaanpak van medicijnen een bijdrage toegezegd; ook vinden zogenaamde FTO's (Farmaco-Therapeutische Overleggen) plaats met artsen en apothekers ingezet voor bewuster en beperkter voorschrijven van medicijnen. Voor onze kennisontwikkeling op het gebied van medicijnen en nieuwe stoffen zijn we partner in diverse nationale en internationale subsidieprojecten en doen we volop mee in landelijke Communities of Practice, het STOWA kennisprogramma nieuwe stoffen en diverse relevante STOWA projecten, waarmee we landelijk invulling geven aan de aanpak van 'lerend implementeren'.

Reductie piekmissies

Aan het AB is de stand van zaken gepresenteerd voor de uitrol van de Kallisto-methodiek voor piekmissies in de overige zuiveringsclusters (naast Eindhoven). In meeste clusters blijken geen aanvullende maatregelen nodig of zinvol en kunnen we in de komende jaren de aandacht met name richten op de clusters Eindhoven en Tilburg.

In het cluster Eindhoven is het project Aanpassing meetopstellingen rwzi Eindhoven gereed. Hierdoor is veiliger en beter onderhoud van sensors mogelijk en kunnen we betrouwbaarder kwaliteitsmetingen doen. Deze zijn zowel van belang voor de reguliere bedrijfsvoering als voor de aanpak van pieken. We zien dat goede aandacht voor en kennis van sensors en procesregelingen over de afgelopen jaren leiden tot een significant betere prestatie.

In het project Aanpassen beluchting Eindhoven wordt ook belucht in de middenring¹ waarmee ammoniumpieken verder kunnen worden afgevlakt. Voor de verdere reductie van piekmissies is de demo-installatie van de Dommelbeluchting aangepast. De prestatie meting is erg lastig gebleken en daarom wordt een gericht onderzoek voorbereid in een testopstelling.

Voor de situatie overstort Collse Watermolen is onderzoek gestart naar de mogelijke verbeteringen.

In cluster Tilburg zijn concept-maatregelen in beeld en worden uitgewerkt: inslagpeil influentgemaal verdiepen, aanpassing Moerenburg en aanpassing beluchting voor ammoniumpieken. Ook is monitoring in de Zandleij gestart om een goede nulmeting te hebben en in de komende jaren het effect van maatregelen te kunnen bepalen.

Verwaarding en klimaat

De realisatie van de Biomakerij op Strijp-S volgens de eerder bedachte opzet is met de partners heroverwogen en blijkt niet meer passend na herijking van de posities, aanpak en kosten. Gezamenlijke vragen op het gebied van klimaataanpak krijgen eventueel in een nieuw initiatief vorm.

De abdij Koningshoeven is partner op het gebied van circulariteit en waterhergebruik en is pilotlocatie voor diverse technologieën in het Europese project NextGen, waaronder technieken voor aanpak van nieuwe stoffen. Deze partner en locatie zijn voor onze innovatie relevant en het lijkt zinvol deze samenwerking steviger aan te zetten en te formaliseren.

¹ de cirkelvormige actief slibbuis van RWZI Eindhoven bestaan uit een binnen-, midden- en buitenring
Burap 2020-3

Europese OP-Zuid subsidie is toegekend voor de Proeftuin Circulair Bouwen (De Kleine Aarde 2.0) in Boxtel met diverse partners waaronder Woonstichting JOOST, Heijmans, de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij, om dit kennis- en expertisecentrum op het gebied van duurzaamheid nieuw leven in te blazen. Hierin doen we ook onderzoek naar nieuwe sanitatie, in dit geval met scheiding van waterstromen in het huis. Onder meer vanwege corona is realisatie vertraagd.

Voor het verwaarden van afvalwater door de productie van bioplastics in het PHARIO project is inmiddels alternatieve financiering gevonden en wordt de demo gestart.

De pilot voor superkritisch vergassen in het Supersludge project die zal dienen als basis voor een go/no-go voor de demonstratieplant, samen met Aa en Maas, STOWA en partners uit het bedrijfsleven, is kritisch beoordeeld nadat lange tijd de prestaties achterbleven. Er is nu een pro-actievare en betere inzet van de technologieleveranciers.

Met de gemeente Eindhoven en de TU/e is een subsidieaanvraag gedaan naar de toepassing van aquathermie via warmteterugwinning uit effluent van de RWZI Eindhoven. Deze is helaas niet gehonoreerd. Met de gemeente wordt gekeken in welke vorm we aan aquathermie op deze locatie invulling geven.

Het onderzoeksprogramma dat in 2019 is gestart om voor alle RWZI's de lachgasemissies in beeld te brengen en maatregelen voor reductie te vinden en te testen loopt volop. Dit zowel in nationale (met STOWA) als internationale samenwerkingsverbanden (Europees project LESSWATT). Daarnaast worden kansen om emissie van methaangas te beperken op RWZI Tilburg meegenomen in de verkenningen die gerelateerd zijn aan het project Opwerking biogas.

Informatievoorziening en digitalisering

Met het WKC (WaterKennisCentrum) willen we een impuls geven aan toepassing van data-science en datagedreven werken in onze organisatie. Met data-science bureaus als ontwikkelpartners werken we toe naar een start van dit initiatief. Dit in nauwe samenwerking met informatievoorziening, monitoring en betrokken primaire processen. Een digitale (vanwege corona) *lean start* wordt voorbereid. Voor de keten zijn en worden diverse dashboards ontwikkeld. Een ander toepassing is datavalidatie van sensordata. Deze validatie is enorm belangrijk voor goede kwaliteit van gebruikte data en beslissingen die erop worden genomen.

Parallel aan deze trajecten wordt met diverse partners gewerkt aan ontwikkeling van een *digital twin* voor RWZI Eindhoven. Voor deze RWZI is een goed model ontwikkeld, onder meer ten behoeve van strategische keuzes in het Kallisto project. Doel is dit model breder toepasbaar te maken, ook voor het beheer.

Beheer en onderhoud (prestaties RWZI's)

Prestaties RWZI's

Op alle 8 zuiveringslocaties zijn de zuiveringsrendementen hoog en er wordt ruim binnen de gestelde grenzen van het Activiteitenbesluit gebleven. Ook RWZI Tilburg heeft in 2020 goed gepresteerd en niet alleen voldaan aan de gedoogbeschikking, maar ook aan het Activiteitenbesluit. RWZI Boxtel heeft een lastige start gehad door extra aanvoer (gevolg van een slecht presterende industriële AWZI). Dit blijft een risico voor de toekomst. In onderstaande tabel geven de oranje cellen een signaal weer dat bij een voortschrijdende situatie een overtreding kan optreden.

In 2020 is de belasting van de RWZI's (m3 en vervuiling) een gemiddeld jaar met weinig extremen/peiken.

Toetsing Activiteitsbesluit 2020			
Zuiveringseenheid	Bestemming	Aantal overschrijdingen	Aantal overtredingen
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	0	0
RWZI Boxtel	Dommel	0	0
RWZI Eindhoven	Dommel	4 (OB)	2 (OB)
RWZI Haaren	Essche Stroom	0	0
RWZI Hapert	Grootte Beerze	0	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	0	0
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	0	0
RWZI Tilburg	Zandleij	57 (Ntot)	0
	Som WS:	61	2

OB staat voor onopgeloste bestanddelen

De 2 overtredingen voor OB (onopgeloste bestanddelen) bij RWZI Eindhoven zijn beide een gevolg van zeer hoge aanvoer (m3 en vervuiling) in combinatie met het deels uit bedrijf zijn van nabezinktanks (NBT's) voor ombouw. Dit is gemeld en met handhaving afgerond. Begin 2021 was de ombouw NBT gereed en zien we dat het voormalig knelpunt, slibophoping in de NBT's tijdens regen, lijkt verholpen. In december 2020 is voor het eerst langdurig de maximale capaciteit verwerkt.

Op RWZI Tilburg is de norm gehaald. Dat dit niet gemakkelijk te halen was valt te zien aan het aantal overschrijdingen over het hele jaar. De RWZI is overbelast en aan het einde van de technische levensduur. Dit maakt dat het halen van norm moeilijk en dat blijft zo totdat de ombouw plaats gaat vinden (project is gestart). Om de norm te halen zijn verschillende extra maatregelen getroffen, zoals tijdelijk extra recirculatie capaciteit (pompen van watersysteem) en C-bron dosering. Deze maatregelen zullen ook in 2021 nodig zijn.

Naast toetsing op het Activiteitenbesluit worden de RWZI's ook getoetst op plancijfers. Dit zijn cijfers (strenger) die vertaald zijn vanuit WBP. In de eerste planperiode zijn alle kleine RWZI's daarop aangepast. In de komende jaren worden de grote RWZI's Tilburg en Eindhoven aangepakt.

RWZI Biest-Houtakker heeft het moeilijk de plancijfers te halen als gevolg van het project aanpassen zandfilter. Ook RWZI Haaren heeft moeite om de plancijfers te halen. Daar is een goed werkende chemicaliëndosering opgeleverd. Echter in de praktijk blijkt de dosering ongunstige effecten te hebben op het slib met risico op uitspoeling. Onderzoek loopt hoe dit te verbeteren. Alle overige rwzi's voldoen aan de plancijfers.

Onderhoud

Een van de elementen van asset management is het bepalen van onderhoudsmaatregelen om de installaties op voldoende niveau te houden. Dit betekent het juiste onderhoud op het juiste moment. En dit allemaal binnen de risicogrenzen. Als er veel onderhoud op een fout moment (te vaak of te laat) wordt uitgevoerd, heeft dit invloed op de financiële middelen (hogere kosten). Als we te reactief bezig zijn, wordt het onderhoud niet planbaar. Het doel is om preventief, kortcyclisch onderhoud voor 75% uit reguliere en geplande taken te laten bestaan en voor 25% uit correctief onderhoud. Dit doel is in 2020 gehaald.

Voor het meerjarenonderhoud is er een lange termijn assetplan (LTAP) opgesteld, waarbij gekeken wordt wanneer een installatie vervangen of gereviseerd moet worden. Hierbij wordt naast levensduur vooral gekeken naar de status en prestatie van de installatie. Een oude installatie die nog goed functioneert wordt niet vervangen. Indien een installatie aan vervanging toe is, wordt deze op de investeringslijst opgenomen en wordt gekeken of die 1 op 1 wordt vervangen, of dat er een upgrade nodig is op basis van de stand der techniek of veranderde prestatie-eisen.

Majeure projecten

1. P056603 Optimalisatie Energiefabriek Tilburg
2. P049002 Rioolgemaal Aalst capaciteitsprobleem
3. P063103 Ophogen nabezinktanks
4. P071204 Ren rioolst. Leenderheide-Rielsedijk
5. P063302 Oppervlaktewaterbeluchting
6. Piekmissies overige clusters

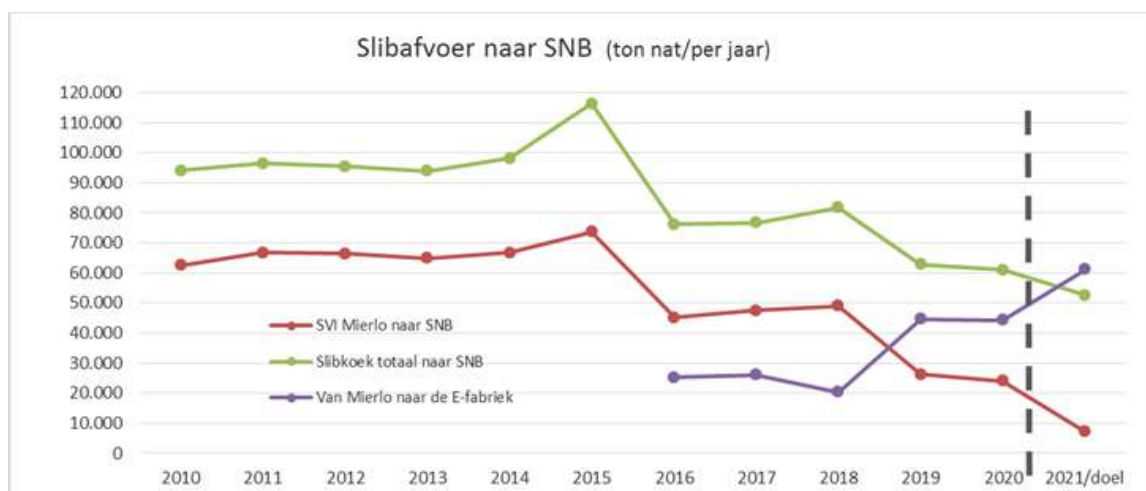
Ad. 1. P056603 Optimalisatie Energiefabriek Tilburg:

In 2020 zijn uitgevoerd:

- aanpassingen aan de luchtbehandeling;
- de plaatsing van een UPS (noodstroomaggregaat) om bij calamiteiten CH₄ emissie te voorkomen en het vrijkomende biogas af te kunnen fakkelen;
- biogasafvoer naar Attero.

De werkzaamheden aan de biogasveiligheden worden begin 2021 afgerond.

De raming voor de nog uit te voeren werkzaamheden van de Energiefabriek blijft binnen de beschikbare ruimte van € 12.600.000.

De slibdoorzet in de E-fabriek is gestabiliseerd. 65% slib van Mierlo gaat naar de Energiefabriek. Als alle slibstromen van het waterschap worden bekeken dan wordt 89% van alle natte slib verwerkt.

De gasproductie op de Energiefabriek draait erg goed. Eigenlijk was dat te goed, omdat bij de huidige slibdoorzet al de ontwerpwaarden van de gaslijn werden gehaald. Om alle slib te verwerken is de afzet van te bewerken biogas naar Attero verhoogd. Door diverse oorzaken was dat wel later van verwacht en pas eind december 2020 een feit. Als gevolg van deze

vertraging was de gasopbrengst en slibdoorzet op de Energiefabriek in 2020 uiteindelijk lager dan begroot.

Verder blijft legionella aanwezig op de Energiefabriek. De verwachting is dat die ook niet meer echt weggaat, maar vooral moet worden beheerst. In 2020 hebben we een aantal keren verhoogde waarden gehad. Dit is conform de afspraken afstemd met het bevoegd gezag. De proef met een specifieke doseringsinstallatie lijkt te werken en krijgt een vervolg in 2021.

Ad. 2. P049002 Rioolgemaal Aalst capaciteitsprobleem en ad. 4. P071204 Ren rioolst. Leenderheide-Rielsedijk:

Het project P049002 Rioolgemaal Aalst en de renovatie van riool zuid (P071204) ter hoogte van Leenderheide-Rielsedijk hebben een relatie met elkaar. Het nieuwe tracé van riool zuid en de uitvoeringsvorm (persleiding/vrij verval) is van invloed op de pompkeuze in riool Aalst. In 2020 zijn 2 nieuwe trafo's opgesteld en is de aansluiting van een externe stroomvoorziening voorbereid. De aanbesteding voor een bouwteam voor RG Aalst is eind 2020 in gang gezet. De studie naar het nieuwe tracé riool zuid wordt in 2021 afgerond.

Ad. 3. P063103 Ophogen nabezinktanks:

Eind 2020 waren 8 tanks en 2 retourslibgemalen gereed. Begin 2021 nog 4 tanks en 1 gemaal te gaan.

Ad. 5. P063302 Oppervlaktewaterbeluchting:

De oppervlaktebeluchting (P063302) is in een fase waarbij voor 2 aanvullende locaties in De Dommel geschikte plaatsen gezocht worden en de demo oppervlaktewaterbeluchting beoordeeld wordt op functioneren en prestatie en effect. Eind 2020 bestond er nog geen voldoende zekerheid over de bedrijfszekerheid en de prestaties van het huidige ontwerp.

Ad. 6. Piekemissies overige clusters:

Conform het WBP4 zijn de piekemissies van de overige clusters vanuit de waterketen zodanig aangepakt dat ze het bereiken van de KRW-doelen niet in de weg staan. Zuiveringscluster Eindhoven staat vanuit het project Kallisto model voor de uitrol naar de 7 andere zuiveringsclusters. De maatregelen zijn geïnventariseerd en de voortgang is in de Commissie Waterketen en Schoon water van 16 september 2020 behandeld. De raming blijft binnen het in het investeringsprogramma opgenomen bedrag van 10,6 mln. euro.

Externe planvorming: werkeenheden

In de werkeenheden wordt gewerkt aan Doelmatig Waterbeheer. Hieronder wordt ingezoomd op de 3 werkeenheden in ons gebied. In de tabel hieronder staan de gerealiseerde percentages voor de doelstellingen kosten, kwetsbaarheid en kwaliteit.

	waterportaal	Hart van Brabant	Meerij
Kostenbesparing	100%	150%	100%
Kwetsbaarheid	90%	90%	90%
Kwaliteit	80%	85%	80%

Klimaatportaal (Zuid-Oost Brabant)

De werkeenheden Waterportaal gaat naast de bestaande taken in het afstemmen van waterketengerelateerde onderwerpen (Bestuursakkoord Water) ook regionale afstemming organiseren met betrekking tot klimaatadaptatie. Hiervoor is de werkeenheden omgedoopt tot Klimaatportaal Zuid-Oost Brabant waarbinnen twee werkgroepen actief zijn: BAW-team (Bestuursakkoord Water; het traditionele Waterportaal) en het DPRA-team (Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie) dat het onderdeel klimaatadaptatie oppakt en waarvoor ook deels nieuwe mensen zijn aangehaakt vanuit andere gemeentelijke beleidsvelden.

Werkeenheden Hart van Brabant

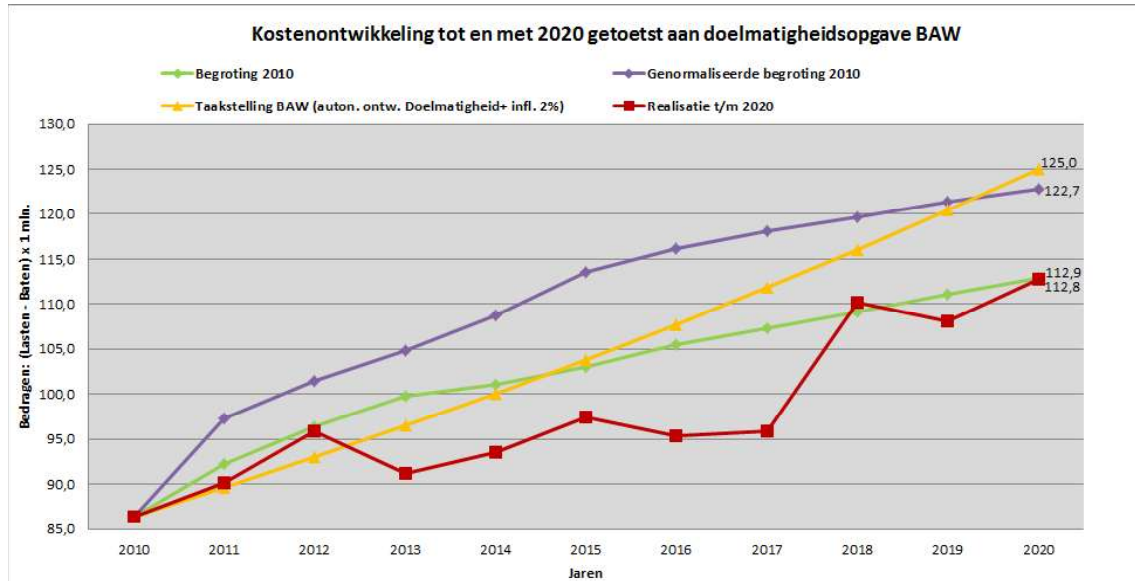
In het laatste jaar van de SOK (samenwerkingsovereenkomst), waarin de resultaten en ambities vanuit het bestuursakkoord grotendeels zijn behaald is er een lijn uitgezet hoe we de samenwerking een vervolg willen geven. Hiermee willen we het goede van de lopende samenwerking behouden en inspelen op de vraagstukken van de toekomst. We gaan aan het AB van de regio Hart van Brabant vragen of we als werkgroep klimaatadaptatie kunnen aanhaken bij de governance van de regio en wat hierbij hiervoor dan passende afspraken/voorwaarden zijn. Omdat ook de opgave voor klimaatadaptatie door de regio gekoppeld is aan de REKS lijkt dit een voor de hand liggende vervolgstap. Vanuit de REKS wordt de regionale invulling van de energie opgave uitgewerkt in een 6-tal gebiedsprocessen, waarbij we stappen gaan zetten in het verbinden van de energie-opgave en klimaatadaptatie. Voor het gebiedsproces Voorste Stroom is de trekker hiervoor geleverd door het waterschap. We zitten nu in de fase van afronden gebiedsprocessen en formuleren opgaves klimaatadaptatie. Het is de bedoeling om de hieruit geïdentificeerde projecten met co-financiering via de impulsregeling klimaatadaptatie van het Rijk tot realisatie te brengen.

Werkeenheden Meierij

Werkeenheden De Meierij heeft de huidige samenwerkingsovereenkomst geëvalueerd en met een nieuwe SOK verlengd tot en met 2027. De Meierij heeft voor de inzet van de impuls gelden van het Rijk afspraken gemaakt hoe die over de werkeenheden verdeeld gaan worden waarbij in eerste aanleg elke partij de mogelijkheid krijgt om eigen maatregelen op te voeren en dat in het laatste aanvraagjaar van de regeling de projecten die op een reservelijst zijn komen te staan worden ingediend. Verder is via de regio Noord-Oost Brabant een eerste set van regionale risicodialogen gevoerd met 4 regionale partijen (Woningcorporaties, netbeheerders, TBO's en GGD). De informatie hieruit kan zowel lokaal als regionaal worden gebruikt voor het opstellen/vullen van een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. In 2021 worden nieuwe risicodialogen opgepakt met andere regionale partijen. Aandachtspunt hierbij is wel de beschikbare personele capaciteit voor het voeren van de dialogen.

Doelmatig Waterbeheer

Grafiek Doelmatig Waterbeheer en bestuurlijke eisen kostenontwikkeling richting 2020

De genormaliseerde begroting 2010 is de begroting inclusief de opgave uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de bijdrage die moet worden geleverd aan de muskusrattenbestrijding. Deze activiteit heeft de provincie in 2010 aan de waterschappen overgedragen.

Toelichting

In bovenstaande grafiek geeft de rode lijn de ontwikkeling van de netto kosten tot en met 2020 weer. De totale netto kosten zijn in 2020 € 12,2 mln. lager dan de taakstelling BAW (gele lijn). Totale netto kosten 2020 zijn € 112,8 mln. en de taakstelling BAW voor 2020 is € 125 mln.

De BAW-periode is nu ten einde. Per saldo zijn we ruim binnen de doelstelling van het BAW geëindigd.

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Waterketen (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	4.764	5.690	5.690
Afschrijvingen	12.569	12.952	12.952
Personeelslasten	45	100	100
Goederen en diensten	21.579	23.195	23.195
Subtotaal Lasten	38.957	41.937	41.937
Baten			
Opbrengsten van derden	1.248	1.592	1.592
Bijdragen	80	239	239
Subtotaal Baten	1.328	1.830	1.830
Totaal	37.629	40.107	40.107

Toelichting

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn totaal ca. € 1,3 mln. lager dan de begroting na wijziging. Dit is het gevolg van een verlaging van de rekenrente van 2,8% naar 2,5% en de vertraging in de oplevering van projecten, nader toegelicht onder de volgende tabel bij Investeringen Waterketen.

Personeelslasten

Betreft kosten in verband met Arbowetgeving.

Goederen en diensten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 1,6 mln. lager dan begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

- Kosten slibverwerking SNB hoger (meer tonnen slibkoek en daardoor ook hoger tarief per ton) € 1.117.000 N
- Lagere kosten voor afvoer ontwaterd slib naar Energiefabriek omdat nog niet al het slib van Mierlo via Tilburg naar SNB gaat € 138.000 V
- Lagere kosten chemicaliën (met name minder verbruikt in de sliblijn omdat nog niet al het slib verwerkt wordt in Tilburg en meer verbruikt in de waterlijn (C-bron) € 450.000 V
- Lagere kosten voor onderhoud o.a. doordat prioritering van activiteiten in ondergrondse infrastructuur meer tijd kost en uitvoering daardoor later komt en door corona € 1.032.000 V
- Lagere kosten procesautomatisering doordat implementatie van visie en technische standaard meer tijd vraagt € 598.000 V
- Lagere kosten Beleid en innovatie waterketen (door vertraging van aantal activiteiten of gebeuren vanuit project/subsidie) € 169.000 V
- Lagere kosten diensten Aquon (monitoring) € 130.000 V
- Overige verschillen, lagere kosten diverse processen € 216.000 V

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn totaal ruim € 0,3 mln. lager vooral door lagere gasopbrengsten Energiefabriek. Voor een geplande doorvoerverbetering naar Attero is een langere doorlooptijd nodig en corona heeft effect op de opbrengstprijs van GVO's.

Bijdragen

De bijdragen zijn lager (€ 159.000) dan de begroting na wijziging. Redenen hiervoor zijn dat er minder SDE+ subsidie ontvangen is dan begroot en de geraamd bijdrage voor IMPAKT! is niet gerealiseerd in 2020 (ook de lasten hiervoor zijn lager).

Investerings Waterketen

(bedragen *€ 1.000)

Beleidsveld Waterketen	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	12.008	27.962	27.962
Inkomsten	-889	-2.494	-2.494
Totaal netto uitgaven	11.119	25.468	25.468

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Waterketen (jaarschijf 2020) zijn totaal ca. € 14,3 mln. lager dan begroot.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Projecten vanuit Externe planvorming (zoals nooduitlaat Tilburg en specifieke bijdrageregelingen afkoppelen verhard oppervlak) zijn in grote mate afhankelijk van derden, netto investeringsuitgaven hierdoor lager dan begroot. € 0,7 mln.
- Netto uitgaven voor projecten vanuit Beleid en innovatie waterketen zijn lager dan begroot met name doordat er in 2020 geen projecten voorhanden waren m.b.t. circulaire waterketen, voor aanpak nieuwe stoffen eerste nieuwe studie pilots moesten plaatsvinden en de de voorbereiding voor de aanpassingen/vervangingen Eindhoven en Tilburg langer duurt. € 4,4 mln.
- De netto uitgaven voor projecten Realisatie waterketen zijn lager dan begroot vooral door het doorschuiven van rioolgemaal Aalst naar 2021 in verband met tracéstudie voor riool Zuid, renovatie druktoeren SVI Mierlo doorgeschoven naar 2021, ophogen nabezinktanks vertraagd en hiervoor INTERREG subsidie ontvangen, gebouwrenovatie Hapert vertraagd door corona, de demo oppervlaktewaterbeluchting eerst robuust moet functioneren en de voorbereiding voor de aanpassingen/vervangingen Eindhoven en Tilburg langer duurt. € 9,2 mln.

Over alle majeure projecten wordt gerapporteerd aan de commissie Waterketen en Schoon water en zijn op blz. 38/39 opgenomen. Het krediet voor het project *Groengas en CO2 afvang installatie* en de raamovereenkomst in bouwteam *Vervangen RWZI Tilburg* zijn in het algemeen bestuur vastgesteld.

Het realiseren van het gehele investeringsprogramma Waterketen is een uitdagende opgave, waarbij het tijdig inzetten van de juiste vakspecialisten cruciaal is. Dit vereist met de huidige krapte op de arbeidsmarkt creativiteit en slagvaardigheid. Inzet van de juiste mensen is dan ook onderdeel van de risicobeheersing en terugkerend gespreksonderwerp. In 2020 is gestart met het opzetten van een dashboard met prestatie-indicatoren voor het lopende jaar, de beleidsplanperiode en de KRW/WBP5-periode. Dit gebeurt in een zogenaamd investeringsboard en zal in 2021 verder uitgewerkt worden.

Projecten Waterketen afgerond in 2020 (resultaten en voor welk doel):

Instandhouden RWZI/Slib

- Valtra tractor (een nieuwe trekker, die is uitgerust voor het werk op het zuiveringsterrein én tevens inzetbaar is voor de grotere hijsklussen);
- Dakrenovatie en valbeveiliging op bedrijfsgebouwen RWZI (dakrenovatie en valbeveiliging).

KRW (Schoon water)

- RWZI Biest-Houtakker aanpassingen (om het zandfilter doelmatig in gebruik te kunnen nemen om te kunnen voldoen aan de gewenste effluentkwaliteit);
- Permanent maken meetopstellingen (diverse online kwaliteitssensors voor het meten van ammonium, nitraat en fosfaat, op meerdere locaties in het proces);
- Aanvulling P063303 Effluentbeluchting (het beluchten van het effluent van RWZI Eindhoven om zuurstoftekorten in de Dommel substantieel te verminderen bij hevige regenval);
- No-Regret leidingwerk beluchting AT's Eindhoven (leidingwerk voor de beluchting van de actiefslibtanks (AT's) op RWZI Eindhoven);
- Tilburg Capaciteitsuitbreiding (werkzaamheden die te maken hebben met een veilige werkomgeving die verder gaan dan de werkzaamheden die behoren tot het project Energiefabriek).

Deze in 2020 afgesloten projecten hebben gezamenlijk geleid tot het interen op de programmruimte voor een bedrag van € 0,1 mln. Hiermee is in de lopende begroting rekening gehouden.

Investeringsprogramma Beleidsveld Waterketen 2019-2023

De programma-omvang 2019-2023 van Beleidsveld Waterketen wordt bepaald door de te leveren prestaties in deze periode. Naast de maatregelen voor de KRW bestaat deze voor een groot deel uit renovaties en vervangingen om RWZI's, rioolgemaal en transportleidingen in stand te houden.

Uitgaande van de netto kosten is de programma-omvang:
Kader Bestuursperiode (conform Beleidsbegroting 2020): € 151.026.000

Bij de Beleidsbegroting 2020 zijn de projecten gescreend vanuit de toekomstvisie en de daaruit voortkomende plannen. De geraamde investeringsuitgaven voor de Waterketen zijn zowel in het Beleidsplan 2019-2023 als de Beleidsbegroting 2020 € 284 mln. (tot en met 2027).

In de bestuursperiode 2019-2023 (is programmaperiode) zijn de uitgaven op basis van de geactualiseerde ramingen voor de Beleidsbegroting 2020 totaal ca. € 151 mln. Hierin was geen sprake van programmaruimte. Eventuele tegenvallers in het programma moeten gecompenseerd worden door lagere uitvoeringskosten bij lopende en toekomstige projecten of door keuzes om anders of niet uit te voeren.

Er is een start gemaakt met de gefaseerde feitelijke invulling van extra capaciteit om de investeringen voor de komende 5 tot 10 jaar te kunnen realiseren zoals toegelicht in het Beleidsplan. Daarnaast is gestart met het werken in projectclusters om zo slimme combinaties van projecten te maken, afstemming per cluster te verbeteren, betrokkenheid te vergroten en kennisontwikkeling te stimuleren.

Het investeringsvolume Waterketen is in de Voorjaarsnota 2021 en de Beleidsbegroting 2021 gelijk. Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2020 is dit verhoogd met de investering uit het voorstel Betere benutting biogas en komt totaal uit voor de periode tot en met 2027 op € 290 mln. (waarvan naar verwachting in de bestuursperiode € 115 mln. (zie hiervoor ook de Beleidsbegroting 2021).

Bij de Voorjaarsnota 2022 worden de investeringsramingen aangepast aan de meest actuele gegevens op dat moment, de programma-omvang voor de bestuursperiode en tot en met 2027 weergegeven en de eventuele programmaruimte.

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering

Het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WaterBeheerProgramma en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

1. Doelen van het beleidsveld

Concerndoel:

Het AB en DB in staat stellen goed te besturen.

Alle randvoorwaarden om tot een goede uitvoering van onze waterdoelen te komen behoren tot de doelen van dit Beleidsveld, zoals:

- voldoende en kwalitatief goed personeel;
- een geborgde veiligheid en arbeidsomstandigheden;
- een goede communicatie zowel extern als intern;
- een geborgde informatieveiligheid.

Ook het maken van het WaterBeheerProgramma zelf. Een speciale doelstelling is de Omgevingswet die op 1 januari 2022 in werking treedt.

Programmadoelen:

- Betrouwbaarheid van de informatie voor het bestuur (DB en AB) is geborgd, zodat zij op basis van deze informatie kunnen (bij)sturen voor het eigen waterschap en de verbonden partijen.
- De rol (rolopvatting en rolinvulling) van het bestuur (AB en DB) is helder en sluit aan bij de ontwikkelingen in de omgeving en de bestuurlijke wensen.
- Waterschapsector en waterschap hebben een positief imago.
- De ontwikkeling en de invulling van internationale samenwerking sluit aan bij de afspraken op Rijks-/Unieniveau en bij de visie van het waterschapsbestuur.

2. Prestaties van het beleidsveld

Bestuur

In het afgelopen jaar heeft het Algemeen Bestuur veel aandacht besteed aan de kaderstelling voor het nieuwe WaterbeheerProgramma (WBP5) . Ook de rol van het Algemeen Bestuur in het aangaan van samenwerkingsverbanden en in de controle op dergelijke vormen van samenwerking is expliciet (mede naar aanleiding van de rapportage van de Rekenkamercommissie) aan de orde geweest. Daarnaast hebben Algemeen Bestuur en Dagelijks bestuur indringend met elkaar gesproken over haalbaarheid en betaalbaarheid van alle projecten en activiteiten van het Waterschap. Dit heeft geresulteerd in een zevental principes die door het Algemeen Bestuur gebruikt kunnen worden ter beoordeling en vaststelling van beleidsvoorstellen.

De beperkingen in vergadermogelijkheden, ontmoetingen en onderling gesprek ten gevolge van de corona pandemie hadden vanzelfsprekend ook hun effect op het bestuurlijke werk. Zo werd in het voorjaar de planning van WBP5 aangepast, in de hoop dat later in 2020 bijeenkomsten en onderlinge discussies, ook met partners in het gebied, weer mogelijk zouden zijn. De noodwet maakte fysiek vergaderen wel mogelijk, maar later in het jaar is, vanwege overwegingen van veiligheid en gezondheid, toch besloten om digitaal te vergaderen. Gelukkig was het wel mogelijk om in september enkele excursies te houden ter voorbereiding van het WBP5. De voorbereidingen voor het WBP5 hebben veel tijd en

inspanningen gevraagd, zowel van de organisatie als zeker ook van het bestuur. Naar verwachting wordt het concept in maart 2021 door het Algemeen Bestuur vastgesteld.

Communicatie

In 2020 is een nieuwe communicatievisie ontwikkeld. Deze visie is begin 2021 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Naast vergroten van waterbewustzijn, zijn ook een doelgroepenbenadering, snel inspelen op actuele ontwikkelingen en publieksvoorlichting belangrijke speerpunten van deze visie. In oktober 2020 is de landelijke campagne Waterbazen gelanceerd. De Dommel heeft deze campagne omarmd en tot het einde van het jaar doorgetrokken. Dergelijke landelijke campagnes zorgen voor een groot bereik en extra media aandacht.

Het aantal volgers en het bereik op de social media kanalen is opnieuw gegroeid. Op de website waren er in 2020 ruim 270.000 bezoekers, in 2019 waren dat er bijna 200.000. Grondwaterstanden en informatie over Belastingen werden het meest bekeken. Maar ook de Waterschijf van vijf wordt vaak bekeken. Het grootste gedeelte van de pagina's op de website is herschreven naar een goed begrijpbaar taalniveau (B1). Het aantal Facebook volgers groeide van bijna 10.000 in 2019 naar ruim 11.000 in 2020. Ook op Twitter, LinkedIn en Instagram was er (nog steeds) groei.

De digitale nieuwsbrief Boeren met water is 3 maal uitgebracht en het bereik groeide. De artikelen worden ook via social media verspreid en bereiken zo ook een breder publiek.

Er was ook extra aandacht voor de droogte. Met de slogan #elkedruppeltelt werd een groot publiek bereikt, niet alleen in het Dommelgebied, maar ook Brabantbreed. Er was veel regionale en landelijke persaanbacht voor deze onderwerpen. Vanwege corona konden veel evenementen (zoals Zondag Waterdag en excursies op de zuivering) niet doorgaan. Er zijn online enkele excursies gehouden, waaraan vooral schoolklassen hebben deelgenomen. Wel kon het waterschap mee doen aan World Clean upDay in september, waarbij er bijna een container afval verwijderd is uit de Dommel in Bostel met inzet van 30 kanoërs en wandelaars.

Organisatie en Personeel

Het is essentieel dat in de organisatie snel en flexibel ingespeeld kan worden op vraagstukken en thema's die in ons gebied, bij gemeenten, (agrarische) ondernemers en samenwerkingspartners spelen. Dat vraagt extra aandacht voor planning en inzet van medewerkers, zodat het personeelsbestand nu en in de toekomst goed aansluit bij de behoeftes en de vraagstukken in ons gebied (ter uitvoering van de jaarlijkse plannen en het WBP). Daarom is er een Strategische PersoneelsPlan opgesteld, met trends en ontwikkelingen, waarbij in kaart is gebracht welke verschuivingen in de samenstelling van personeel de komende jaren te verwachten valt. Op die manier kan goed ingespeeld worden op blijvende goede bezetting en personele inzetbaarheid.

Om de negatieve gevolgen van het thuiswerken zoveel mogelijk te voorkomen is er in 2020 veel aandacht geweest voor vitaliteit in de thuissituatie, met webinars over beeldschermwerk, voldoende bewegen, enzovoort. Het langdurig ontbreken van echte ontmoetingen tussen collega's en in het gebied valt medewerkers zwaar. Tegelijk zijn er tal van initiatieven voor en door medewerkers om de onderlinge samenwerking en collegialiteit in stand te houden.

Capaciteit en P-budget

Ook in 2020 zijn de uitgaven voor personeel binnen het beschikbare budget gebleven. Er is een aantal vacatures vervuld, enkele vacatures als uitbreiding bijvoorbeeld vanwege het investeringsprogramma in de Waterketen en ook een aantal vacatures ter vervanging van verloop door pensionering of vertrek naar een andere baan. Bij capaciteitsvragen en vertrek van medewerkers vindt besluitvorming over de formatie door de manager plaats binnen het budget dat men ter beschikking heeft. Daarbij wordt altijd afgewogen wat per situatie het beste is: zelf uitvoeren, uitbesteden of samenwerken met anderen. Daarnaast hebben we in 2020 ook op het niveau van het beleidsveld (dus over de processen heen) gewerkt aan het oplossen van capacitaire knelpunten. Hoewel het inwerken van nieuwe medewerkers door de beperkingen van de corona maatregelen niet eenvoudig was, lijkt het erop dat dit wel goed gegaan is. Nieuwe medewerkers geven aan dat ze snel en makkelijk aan de slag konden. Per 31-12-2020 bedroeg de formatie 447 fte (eind 2019; 439 fte).

Ziekteverzuim

Het verzuim was over heel 2020 4.8 %, met een meldingsfrequentie van 0.8. Er is vanzelfsprekend verzuim, dat direct corona gerelateerd is. De stijging ten opzichte van 2019 (toen was verzuim 4 %) zit echter vooral in het langdurige verzuim, waarbij naast fysieke ziekte ook geregeld sprake is van verzuim door mentale klachten. De meldingsfrequentie is gedaald (was in 2019 1.1), dat is naar alle waarschijnlijkheid een effect van het thuiswerken. Die trend zien we landelijk.

Vanwege de stijging van het langdurig verzuim hebben we in 2020 extra ondersteuning ingeschakeld van externe bureaus en is het overleg met de bedrijfsarts geïntensiveerd. Herstel van langdurig zieken met een passend reïntegratietraject is door het thuiswerken wat lastiger geworden. Voor 2021 is het terugdringen van uitval door mentale klachten een speerpunt.

Arbo en Veiligheid

De organisatie heeft de afgelopen jaren goede stappen gezet in relatie tot Arbo en Veiligheid. Trainingen op dit gebied konden de eerste helft van 2020 helaas niet doorgaan vanwege de pandemie. Maar met de invulling van arbomedewerkers op het gebied van veiligheid, is er vervolgens (conform het jaarplan Arbo Veiligheid) veel gedaan. Zo werd beleid Besloten Ruimtes vastgesteld en is het beleid voor het werken met machines (zgn. LOTOTO, Lock Out, Tag Out, Try Out beleid) volledig geïmplementeerd. Daarnaast zijn de explosiedocumenten voor Tilburg en Boxtel vastgesteld.

Binnen de Waterketen zijn in 2020 belangrijke stappen gezet op het gebied van veiligheid en compliance. Met name op het gebied van explosieveiligheid, elektrotechnische bedrijfsvoering en veiligheidsmanagementsystemen. Er is een dashboard ontwikkeld, waarmee de directie periodiek wordt geïnformeerd over de ontwikkelingen en resultaten van het veiligheidsbeleid. In 2021 wordt verder ingezet op ontwikkeling van de veiligheidsladder.

In totaal zijn er in 2020 32 (bijna) ongevallen, incidenten en gevaarlijke situaties gemeld (39 in 2019). Deze meldingen zijn zeer divers en laten geen bepaalde trend zien. Wel valt op dat bij 10 meldingen externen betrokken zijn. We gaan in 2021 daarom extra aandacht besteden aan de veiligheidsinstructies voor externen.

Ongevallen met verzuim	5
Ongeval zonder verzuim	2
Meldingen agressie	geen
Gevaarlijke situatie / bijna ongeval	15
Externen in opdracht	10

Organisatieontwikkeling van de Dommel

In 2020 is vooral extra aandacht besteed aan een zo efficiënt mogelijke uitvoering van alle werkzaamheden en activiteiten, in bijvoorbeeld Leven-de-Dommel, werkzaamheden ten behoeve van Riool Zuid en de PAS-gebieden. Het gecoördineerd programmeren van de activiteiten en gezamenlijke prioritering hebben bijvoorbeeld bij de droogte aanpak in het voorjaar van 2020 zeker effect gehad. De ontwikkeling van de gebiedsteams zorgt voor betere resultaten.

In het afgelopen jaar is met medewerkers, managers en OR verder gewerkt aan het vergroten van de wendbaarheid en van de slagvaardigheid van de organisatie. Door het WBP5 voor te bereiden met managers en groepjes medewerkers, is beter zicht ontstaan op planning en uitvoering van bestaande en mogelijke nieuwe werkzaamheden

Informatiemanagement

De informatievoorziening transformeert van een dienstverlenend, reactief proces naar een regisserend, proactief en beleidsmakend proces. Dit doen we door onze I-organisatie beter te structureren, digitale transformatie op te starten, datamanagement als onderwerp op de kaart te zetten en door het WKC (WaterKennisCentrum) verder te brengen.

Voor wat betreft digitale transformatie is een strategie opgesteld om vanuit de driehoek mens, proces en technologie de transformatie in te gaan. Iedere transformatie leunt op deze driehoek om wezenlijke veranderingen te brengen in de manier waarop wij onze doelen efficiënter en effectiever behalen. Er is een werkbudget toegekend om transformaties te realiseren. Zo wordt duidelijk gemaakt wat digitale transformatie is en kan verder worden geïnvesteerd in deze verbetering. In WBP5 zullen we de vraag voor wat betreft de benodigde middelen en formatie verder opnemen.

Een voorbeeld van digitale transformatie betreft het in 2020 met Lidar in kaart laten brengen van ons gebied. Door deze techniek met lichtstralen kunnen we sneller en vaker onze watergangen en objecten in kaart brengen. Door dit te combineren met sonar voor het deel onder water hebben we een compleet beeld van hoe ons watersysteem er bij ligt. Deze manier van inwinnen zal voor ons waterschap samen met satelliet- en luchtfotodata zorgen voor onze databron en daarmee ons traditionele menselijke landmeten grotendeels beperken tot de lastigere in te winnen delen en objecten.

We werken samen met Het Waterschapshuis (HWH) om op het gebied van mutatiesignalering mee te liften op landelijke ontwikkelingen. Zo kunnen we meer met satellietdata werken om de veranderingen in het systeem te detecteren. Denk hierbij aan nieuwe of verplaatste duikers, slecht gemaaide sloten of zelfs de signalering van droogte in gebieden. Ook onze nieuwe website, het delen van onze gegevens via basisregistraties, onze standaarden voor gegevensopslag en nog veel meer zijn afkomstig uit de landelijke samenwerking met onze collega's via HWH.

Onze informatiebeveiliging en privacy zijn goed georganiseerd en we hebben de nodige stappen gezet. We werken met de landelijke standaarden (BIO en AVG) om ons werk veilig en verstandig te doen. We werken met de brabantse waterschappen samen om de inspanningen te verdelen en leren van elkaars aanpak. Ook landelijk komt onze CISO samen met collega's om de sector als geheel verder te brengen.

Nieuwe wetgeving komt ook op ons af (of is er al) waardoor we nog meer inspanningen moeten leveren dan voorheen. De wet open overheid en de wet digitale toegankelijkheid bepalen dat wij al onze informatie moeten delen en ook nog op een voor iedere burger toegankelijke manier. Dus ook voor visueel gehandicapten, laaggeletterden en

kleurenblinden moeten wij een mogelijkheid bieden om zelfstandig informatie te kunnen opvragen. Deze combinatie gaat voor extra werk zorgen. Dit zijn slechts twee wetten die naast de Omgevingswet en vele andere wetten ons werk reguleren. We hebben inmiddels een stuurgroep om dit geheel te organiseren en keuzes te maken of voor te leggen aan DT/DB/AB wanneer dit onevenredig veel inspanning vergt of grote impact heeft.

Procesautomatisering

In de visie op de procesautomatisering - aansturing van onze bedrijfsmiddelen, zoals RWZI's en gemalen - is de ambitie op volwassenheidsniveau 4 op het gebied van informatiebeveiliging (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) bepaald. Op sommige punten zitten we op niveau 4 op andere punten op ruim 3. Binnen de waterketen zijn we de werkprocessen verder aan het optimaliseren, waardoor we naar volwassenheidsniveau 4 gaan. Op dit moment opereren we boven het landelijk gemiddelde voor wat betreft de waterschappen.

Crisisbeheersing

Na de implementatie in 2019 heeft het Netcentrisch Werken in 2020 zijn definitieve vorm gekregen en is verder geborgd in de calamiteitenorganisatie. In 2020 heeft het Calamiteitenplan een update gekregen en is door het bestuur vastgesteld. Er is een samenwerkingsconvenant afgesloten om de afhandeling van wateroverlast meldingen buiten kantoor tijden te kunnen laten aansluiten bij de Meldkamer Water van Rijkswaterstaat.

Omgevingswet

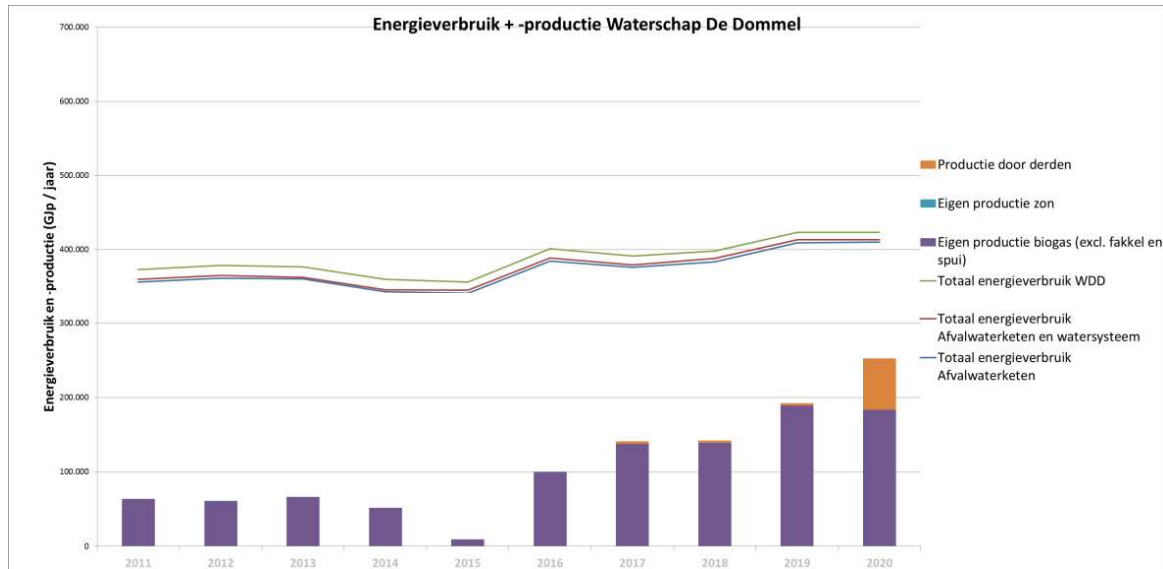
Het maatschappelijk doel van de wet is het verbeteren en in stand houden van een veilige en gezonde leefomgeving, waarbij ruimte wordt geboden voor ontwikkeling en hebben direct belanghebbenden veel mogelijkheden voor betrokkenheid en invloed. De Omgevingswet wordt formeel in 2022 van kracht. Daarna is een transitieperiode voorzien die in 2029 afloopt. In het afgelopen jaar is met name gewerkt aan de voorbereiding van het juridische instrumentarium (waterschapsverordening) en de aansluiting op het komende Digitale Stelsel Omgevingswet. Daarnaast is er voor inwoners een systeem beschikbaar gekomen waarmee men gemakkelijk kan zien welke regels er gelden in een gebied, zodat men zelf na kan gaan of er een vergunning nodig is. Het waterschap is ook in overleg met alle gemeenten in het gebied om te zorgen dat aandacht voor water een essentieel onderdeel wordt van de omgevingsplannen.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MVO-visie

In oktober 2020 hebben wij onze concept-visie op MVO gedeeld in een gecombineerde commissievergadering. In deze vergadering is een eerste verkenning gedaan naar het gewenste ambitieniveau op de verschillende MVO-thema's. Op basis van deze input wordt de MVO-visie aangevuld en waar nodig worden de doelen aangescherpt. De MVO-visie zal in 2021 ter besluitvorming aan het AB worden voorgelegd.

Duurzaam energiebeheer

In bovenstaand figuur is het energieverbruik van Waterschap De Dommel weergegeven (drie lijnen) in relatie tot de productie van duurzame energie op onze assets door zowel het waterschap als door lokale energiecoöperaties. De ambitie is om in 2025 energieneutraal te zijn, waarbij het energieverbruik minimaal gelijk is aan de productie van duurzame energie.

Ten opzichte van 2019 is het energieverbruik en de eigen productie aan biogas vergelijkbaar. Met de realisatie van de windturbines van Spinderwind begin 2020 (productie is gestart in maart) is de energieproductie door derden op de assets van Waterschap De Dommel sterk toegenomen. Op RWZI Haaren is een zonneweide gerealiseerd door de lokale energiecoöperatie. In 2021 wordt deze in bedrijf genomen. De totale duurzame energieproductie is in 2020 gestegen tot 60% van het energieverbruik.

Voor de levering van duurzame energie voor de periode van 2022 tot 2032 is een aanbesteding succesvol doorlopen. Vanaf 2022 wordt duurzame energie van Nederlandse bodem geleverd door Greenchoice, waarbij Greenchoice een inspanning levert om in een periode van 10 jaar de duurzame elektriciteit te leveren vanuit nieuwe duurzame energieparken in de provincie Brabant. Hierbij is aandacht voor lokale participatie in zowel de ontwikkeling als in eigenaarschap van de nieuwe parken.

CO₂-prestatie

De CO₂-voetafdruk (excl. de emissies aan methaan en lachgas) wordt jaarlijks berekend ten behoeve van de Klimaatmonitor Waterschappen. De CO₂-voetafdruk is ten opzichte van de voorafgaande jaren nagenoeg gelijk gebleven. Daarentegen zijn vier noemenswaardige ontwikkelingen geweest in 2020 omtrent het beheer en de reductie van de broeikasgassen.

Ten eerste is besloten om vanaf 2021 duurzame elektriciteit van Nederlandse bodem in te kopen in plaats van duurzame elektriciteit uit Europa. Hiermee wordt de CO₂-voetafdruk sterk gereduceerd (ca. 60% in 2021), waarmee direct wordt voldaan aan de ambitie om de CO₂-voetafdruk te halveren.

Ten tweede worden onze vlieguren gecompenseerd via aanplant van 400 bomen in ons beheergebied. Hiertoe hebben wij bomen ter beschikking gesteld aan Brabants Landschap, Agroforestry en diverse voedselbossen.

Ten derde zijn de condities vastgesteld waarbij lachgasemissies vanuit de afvalwaterketen vrijkomen. Hiermee kan door optimalisatie van de bedrijfsvoering de emissies aan lachgas gehalveerd worden.

Ten slotte is besloten onze organisatie te certificeren voor de CO₂-Prestatieladder. Enkele waterschappen hebben het certificaat voor de CO₂-Prestatieladder al behaald. De CO₂-Prestatieladder is een CO₂-managementsysteem dat zorgt voor inzicht in de CO₂-emissies en uitdaagt om continue te verbeteren in het reduceren van deze emissies. Het stelt ook eisen aan de in- en externe communicatie hierover en vraagt om samenwerking in de keten. In 2020 zijn voorbereidingen getroffen om dit certificaat te gaan behalen. In 2021 zal dit proces verder worden opgepakt met als doel om in 2021 gecertificeerd te worden.

Regionale Energie Strategie (RES)

Samen met de gemeenten en de provincie werken wij per regio aan een regionale energiestrategie (RES). Wij dragen bij aan drie regio's.

In 2020 hebben wij de concept-RES'en vastgesteld, waarbij reacties zijn meegegeven voor de verdere uitwerking naar de definitieve RES 1.0 in juli 2021. Met onze reacties naar de drie regio's vragen wij aandacht voor een integrale benadering van regionale ruimtelijke vraagstukken waaronder klimaatadaptatie, het beheer van de bodemkwaliteit bij toepassing van zonneweiden en het beheer van de grondwaterkwaliteit bij de toepassing van bodemenergie. De aanpak van de REKS in de regio Hart van Brabant wordt gezien als een mooi voorbeeld om samen met het klimaatvraagstuk het energievraagstuk aan te pakken. De definitieve RES'en worden in 2021 vastgesteld door het AB.

In de regio Hart van Brabant wordt er een onderzoek uitgevoerd naar het oprichten van een ontwikkelbedrijf om investeringen van de grond te laten komen en dat revenuen in de streek blijven. De revenuen worden mede ingezet voor klimaatadaptatie.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) staat volop in de schijnwerpers bij Inkoop. In 2020 heeft duurzaamheid van nagenoeg iedere aanbesteding onderdeel uitgemaakt: als minimale eis, als gunningscriterium of als onderdeel van de opdracht om duurzaamheid in de planvorming op te nemen. Hierin is ontwikkeling zichtbaar. Er wordt steeds meer toegewerkt naar meetbare informatie (bijvoorbeeld met behulp van Duocalc), om zodoende enerzijds inschrijvingen op basis van objectieve informatie te beoordelen en dit anderzijds vervolgens in de uitvoering ook te kunnen monitoren.

Na vaststelling van de MVO-visie zal de focus van MVI in 2021 nader worden gespecificeerd. Als de focus bepaald is, kunnen hieraan monitoringstools worden gekoppeld, zodat ook gerapporteerd kan worden over het effect. Ook de certificering voor de CO₂-Prestatieladder zal richting geven aan de concretisering van de ambities op het gebied van MVO en daarvan afgeleid de ambities op het gebied van MVI. Tot slot wordt momenteel ook gewerkt aan een landelijke inkoopstrategie MVI voor de waterschappen, deze zal richtinggevend zijn voor het gezamenlijke doel van de waterschappen.

Duurzaam vervoersbeleid

In 2020 zijn elektrische deelauto's (van Amber) in gebruik genomen. Vanwege de coronamaatregelen is hier nog maar weinig gebruik van gemaakt. In plaats daarvan heeft het thuiswerken met het daarbij horende video vergaderen een grote vlucht genomen. In 2021 zal verder uitgewerkt worden hoe we om willen gaan met het thuiswerken als de coronapandemie achter de rug is.

Participatiewet

We liggen op koers voor wat betreft de doelstelling van de Participatiewet maar blijven achter ten opzichte van onze eigen doelstelling. Door pensionering en beëindiging van tijdelijke werkzaamheden is het aantal uren gedaald. Als gevolg van corona is de inzet van nieuwe medewerkers vertraagd. Samen met inkoop zal in 2021 worden onderzocht op welke manier we de nieuwe wettelijke afspraken kunnen implementeren zodat we onze doelstelling via inkoop van diensten kunnen aanvullen.

	Realisatie	Doelstelling Dommel	Doelstelling Overheid
2018	220 uur	306 uur	154 uur
2019	356 uur	382 uur	191 uur
2020	278 uur	382 uur	228 uur

Internationale Samenwerking

In het kader van de Blue Deal is De Dommel penvoerder van het programma InspirAgua in Colombia. Vanaf 2020 wordt dit programma in Colombia gecoördineerd door een Nederlandse programmamanager, afkomstig van De Dommel. Zijn functie wordt betaald door het bureau van de Blue Deal. Naast De Dommel zijn nog 6 andere waterschappen betrokken bij de verschillende projecten in Colombia.

De pandemie had ook grote gevolgen voor de internationale samenwerking. Werkbezoeken konden geen doorgang vinden en er waren andere methoden nodig om elkaar te zien en vast te houden. Informatie en inspiratie werd met elkaar gedeeld en uitgewisseld via verschillende webinars. Het jaar is afgesloten met een digitaal Jaarcongres met Nederlandse en Colombiaanse partners en het Spaans- Nederlandse magazine 'Geïnspireerd door water/Inspirado por el agua'. Een magazine om trots op te zijn.

Naast werkzaamheden in Colombia zijn medewerkers van de Dommel ook betrokken bij projecten in Mozambique en Vietnam. In 2020 is het waterschapsproject in Ethiopië afgerond.

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Exploitatie Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)

Omschrijving		Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Lasten	Rentelasten	310	399	399
	Afschrijvingen	1.845	2.134	2.134
	Personeelslasten	38.710	39.098	39.118
	Goederen en diensten	15.156	17.158	17.230
	Toevoeging aan voorziening	101	80	80
	Onvoorzien	0	584	442
Subtotaal Lasten		56.123	59.453	59.403
Baten	Baten ivm salarissen/soc. Ist	823	1.006	1.006
	Opbrengsten van derden	3.338	3.245	3.245
	Bijdragen	523	169	169
	Geactiveerde uren	3.283	3.788	3.788
	Renteresultaat	759	2.275	2.275
	Dividenduitkeringen	841	600	600
	Onttrekking aan voorziening	33	0	0
Subtotaal Baten		9.601	11.083	11.083
Totaal nettolasten		46.522	48.370	48.320
Waterschapsbelasting		110.837	112.949	112.949
Kwijtschelding/oninbare waterschapsbel.		-985	-977	-977
Totaal Waterschapsbelastingen		109.852	111.972	111.972
Totaal		-63.330	-63.602	-63.652

Toelichting

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn totaal ca. € 0,4 mln. lager dan de begroting na wijziging. Dit is het gevolg van een verlaging van de rekenrente van 2,8% naar 2,5% en het uitstel, afstel en de vertraging in de oplevering van projecten.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn ca. € 0,4 mln. lager dan de begroting na wijziging. Dit wordt veroorzaakt door het niet tijdig in kunnen vullen van vacatures. Dit staat in relatie tot een lagere opbrengst uit geactiveerde uren van per saldo ca. € 0,5 mln.

Goederen en diensten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 2,1 mln. lager dan de begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

- Kosten Informatievoorziening ca. € 0,6 mln. lager, met name veroorzaakt door lagere kosten HWH, lagere kosten bijdrage digitaal stelsel Omgevingswet en lagere kosten voor applicatie Powerbrowser (onderdeel van kosten van Het Waterschapshuis en daarnaast ook nog separaat begroot).
- Kosten Facility management ca. € 0,8 mln. lager, met name veroorzaakt door minder onderhoud huisvesting (deels uitstel naar 2021), minder verbruikskosten (catering, koffie, kantoorbenodigdheden) en minder kosten wagenpark door minder reisdrevingen.
- Kosten overige ondersteunende processen zijn per saldo ca. € 0,7 mln. lager, veelal veroorzaakt door uitstel of afstel van activiteiten en evenementen als gevolg van corona.

Toevoeging/onttrekking aan voorziening

Dit betreft het saldo van de toevoeging/onttrekking aan voorzieningen pensioenen en wachtgeld die op basis van actuariële berekeningen afwijken van de begroting en een toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren (belastingen) die niet begroot was.

Onvoorzien

De post onvoorzien uit de begroting 2020 (€ 584.000) is ingezet voor:

- € 50.000 voor waterhuishouding Kinderbos
- € 20.000 voor coördinator security en informatiebeveiliging
- € 25.000 voor geschenken personeel i.v.m. corona
- € 35.000 voor kosten extern vergaderen bestuur door maatregelen corona
- € 6.400 voor bijdrage 2020 Werkgroep Communicatie UvW
- € 6.000 voor kosten begeleiding nieuwe DB

Het restantbedrag van € 441.600 uit de begroting na wijziging is niet meer benut.

Opbrengsten van derden

Betreft vooral (belasting-)opbrengsten Brabantse Delta voor het zuiveren van grensoverschrijdend.

Renteresultaat

Het renteresultaat is veel lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat de rekenrente die we toerekenen aan activa verlaagd is van 2,8% naar 2,5%.

Dividenduitkering

In de begroting was rekening gehouden met een lagere dividenduitkering vanuit de Nederlandse Waterschapsbank.

Waterschapsbelasting

De afwijking tussen begroting en rekening is ongeveer € 2,1 mln. lagere belastingopbrengsten. Dit is het saldo van € 2,8 mln. lagere opbrengsten zuiveringsheffing en € 0,7 mln. hogere opbrengsten watersysteemheffing.

De hogere opbrengsten watersysteemheffing zijn grotendeels het gevolg van de ontwikkeling van de WOZ waarden die tot een hogere opbrengst Watersysteemheffing gebouwd heeft geleid. De begroting van de WOZ waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer en de daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.

De lagere opbrengsten zuiveringsheffing kunnen verklaard worden door:

- Lagere opbrengsten voor tabelbedrijven, die door corona met een bedrijfssluiting c.q. maatregelen die tot lagere bedrijfsactiviteit en dus ook lagere waterinname hebben geleid, zijn geconfronteerd (ca. € 1 mln.);
- Lagere opbrengsten tabel- en meetbedrijven van ca. € 0,8 mln. Meetbedrijven (ca. € 0,2 mln.), met name veroorzaakt door gefaseerd afhaken van een bedrijf, een bedrijfssluiting en verdere voorzuivering van enkele bedrijven. Lagere opbrengst tabelbedrijven (ca. € 0,5 mln.), met name veroorzaakt door lagere opbrengsten dan verwacht (mede als gevolg van vertraging) vanuit bedrijvenonderzoek en een te optimistische inschatting van de opbrengsten tabelbedrijven bij begroting 2020 t.o.v. de realisatie 2020;
- Lagere opbrengsten particulieren en kleine bedrijven nuts / eigen kohier van ca. € 0,7 mln., dit is het gevolg van het in de begroting 2020 meenemen van een accres (1%) voor Brabant Water terwijl zij daar zelf al rekening mee gehouden hadden. Dat is later in de jaareindeverwachting gecorrigeerd. De andere reden is de vertraging in het BAG 2 project (bedrijvenonderzoek);
- Lagere opbrengsten dan verwacht uit de afloop van 2019 (minder ontvangen in 2020 over 2019 dan verwacht) voor tabel- en meetbedrijven en particulieren en kleine bedrijven voor een bedrag van ca. € 0,3 mln. totaal.

Kwijtschelding / oninbare waterschapsbelasting

Er is nauwelijks een afwijking tussen begroting en rekening voor wat betreft kwijtschelding en oninbare waterschapsbelasting.

P-budget

Overzicht p-budget (bedragen * € 1.000)

	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Salaris	34.744	35.455	35.475
Salaris gerelateerd	710	662	662
Flexibel inzetbaar	1.410	1.048	1.048
Verkoop verlofdagen	-194	0	0
Opbrengsten salaris gerelateerd	-1.338	-1.175	-1.175
Opbrengsten geactiveerde uren	-3.283	-3.787	-3.787
Subtotaal vrij inzetbaar flexibel	32.049	32.203	32.223
Opleidingskosten	840	856	856
Overige algemene personeelskosten	1.379	1.324	1.324
Subtotaal geormerkt	2.219	2.180	2.180
Totaal personeelsbudget	34.268	34.383	34.403

Het algemeen bestuur heeft het sturen op formatie losgelaten. Gestuurd wordt voortaan op het budget. Hierdoor kunnen er verschuivingen plaatsvinden binnen het totale personeelsbudget. Dit zie je onder andere terug in een verschuiving in de realisatie van kosten tussen vast en flexibel personeel. De opbrengst verkoop verlofdagen betreft het saldo van opbrengst gekochte dagen vanuit het Individueel KeuzeBudget (IKB) en de dotatie aan de reservering voor nog niet opgenomen IKB uren per einde boekjaar. De daling van de opbrengst geactiveerde uren staat in relatie tot de lagere salariskosten.

Investerings

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging
Uitgaven	2.226	4.167	4.167
Inkomsten	5	0	0
Totaal netto uitgaven	2.231	4.167	4.167

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (jaarschijf 2020) zijn totaal ca. € 1,9 mln. lager dan begroot. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Investerings I-programma (Informatievoorziening) lager doordat investeringen in gis-software en hardware nu niet nodig blijken te zijn € 0,5 mln.
- Vervanging luchtbehandelingskasten (LBK's) waterschapshuis uitgesteld tot 2025 € 0,8 mln.
- Diverse projecten zijn doorgeschoven naar 2021 en 2022 (o.a. renovatie dak en sanitair) € 0,6 mln.
- Vervanging groepenkasten waterschapshuis vervalt € 0,2 mln.
- Investering in VDI hardware en software is naar voren gehaald € 0,2 mln. -

3 UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN

3.1 Ontwikkelingen sinds vorig jaar

Het jaar 2020 was het jaar van corona. 2020 is het jaar waarin het “thuis-werken” een nieuwe dimensie heeft gekregen. Corona en ook dit jaar weer een periode van droogte hebben het reguliere werk ernstig verstoord. Met name de activiteiten om, als waterschap zelfstandig maar vooral samen met de omgeving, invulling te geven aan de doelen en resultaten zijn hierdoor geraakt.

Ondanks de beperkingen die vanuit corona zijn opgelegd aan het werken op locatie en het samenwerken met partners in het veld in de omgeving, is gewerkt aan de uitvoering van projecten binnen het watersysteem, de waterketen en de ondersteunende diensten.

De werkzaamheden zijn waar mogelijk en verantwoord uitgevoerd. Voor het werken binnen het waterschap geldt dat thuis-werken in 2020 de nieuwe norm is geworden.

3.2 Uitgangspunten en normen

In de financieringsparagraaf wordt ingegaan op de consequenties van het aantrekken van middelen ter financiering van onder andere de investeringen.

De omslagrente was in 2019 2,8% en is in 2020 verlaagd naar 2,5%. In 2020 hebben we tegen relatief lage tarieven leningen af kunnen sluiten en hebben we onze kapitaalbehoefte gedeeltelijk gefinancierd met goedkope kortlopende kasgeldleningen en met rekening-courant krediet. Voor een nadere toelichting zie de financieringsparagraaf.

De gemiddelde inflatie over 2020 bedroeg circa 1,3 %.

3.3 Incidentele lasten en baten

In 2020 zijn er enkele incidentele lasten en baten geweest. Deze posten zijn qua aard en omvang in de inleiding benoemd of in programma's nader toegelicht. De belangrijkste staan hieronder toegelicht.

In 2020 zijn projectuitgaven op een drietal projecten afgeboekt (totaal € 511.000). Een nadere toelichting is te vinden bij de programma's.

Het betreft hier de volgende projecten:

- P034802 Dommeldal gebiedsproces PAS (€ 208.500)
- P051601 NNP Vennen Budel (€ 224.500)
- P053106 GGOR Landbouw Groene Woud (€ 78.100)

Er zijn outplacement kosten voor een voormalig medewerker betaald van ca. € 160.000.

3.4 Kostentoe rekening

Alle kosten en opbrengsten van De Dommel worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer zoals in de beleidsbegroting is vermeld. Hierbij wordt de BBP structuur gevolgd die door de Unie van Waterschappen in samenwerking met de waterschappen is ontwikkeld.

Per 1-1-2019 is door het AB een nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld. De uitgangspunten van deze kostentoedelingsverordening zijn meegenomen bij het bepalen van de tarieven en de tariefsontwikkeling.

3.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming. Waterschap de Dommel kent de volgende bestemmingsreserves:

Overige bestemmingsreserves (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Bestemmingsreserve GTD	254	282
Bestemmingsreserve Wateroverlast	0	51
Bestemmingsreserve Leven-de-Dommel	1.400	0
Totaal	1.654	333

Bestemmingsreserve GTD

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie. Mutaties in 2020 conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2019 zijn:

- Rentetoevoeging + € 18.000
- Vrijval - € 45.000

Bestemmingsreserve Wateroverlast

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de inschatting van de extra kosten in de exploitatie in verband met de wateroverlast in juni 2016. Per 31-12-2017 bedroeg deze reserve € 1.000.000. Het resterende bedrag van € 51.000 is vanuit de vastgestelde resultaatbestemming 2019 vrijgevallen.

Bestemmingsreserve Leven-de-Dommel

In 2019 zijn veel activiteiten in gang gezet. De exploitatie-uitgaven bleven echter nog achter op de planning. Om de doelen van het Actieplan Leven-de-Dommel toch te kunnen realiseren is besloten om het verschil in exploitatie-uitgaven tussen kader en realisatie (dus exclusief kapitaallasten) te reserveren in de vorm van een bestemmingsreserve. Dit betekende een voorstel voor resultaatbestemming in 2019 van € 1.400.000 ten gunste van een bestemmingsreserve Leven-de-Dommel. Deze bestemmingreserve wordt, naast de reeds geplande uitgaven in het kader van het Actieplan Leven-de-Dommel voor de jaren 2020 t/m 2022, in het restant van de programmaperiode ingezet voor de dekking van de kosten die direct verband houden met de geplande exploitatie-activiteiten in het actieplan.

Vorzieningen

Waterschap de Dommel heeft de volgende voorzieningen getroffen:

Vorzieningen (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Vorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	1.267	1.259
Totaal	1.267	1.259

Vorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten.

Wachtgeldverplichtingen: € 11.200

In 2020 is aan een oud-bestuurslid € 53.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 33.000 vrijgevallen omdat de pensioenleeftijd is vervroegd. Hierdoor vindt eerder pensionering plaats en hoeft er over een kortere periode wachtgeld betaald te worden.

Pensioenen: € 1.256.000

Voor drieëntwintig voormalige DB-leden bestaan al langer pensioenverplichtingen. In 2020 is voor één voormalig DB-lid geld gestort in de pensioenvoorziening (€ 114.000). In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er verder € 69.000 toegevoegd aan de voorziening. In 2020 is er ook € 89.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

3.6 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen (tarieven) zijn gelijktijdig met de Beleidsbegroting 2020 vastgesteld. Ontwikkelingen in de belastingeenheden en de daaruit voortvloeiende afwijkingen in de belastingopbrengsten worden in beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering weergegeven.

Watersysteemheffing

Betreft de belasting voor het bestrijden van kosten verbonden aan de zorg voor het watersysteem. Binnen de watersysteemheffing wordt een onderscheid gemaakt in een viertal belastingcategorieën met elk een eigen aandeel in de op te brengen watersysteemheffing. Dit aandeel wordt aan de hand van de kostentoedelingspercentages bepaald:

- Ingezetenen
- Ongebouwd (niet zijnde natuur)
- Natuur
- Gebouwd

Per 1-1-2019 is door u een nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld.

Zuiveringsheffing

Betreft de belasting voor het bestrijden van kosten voor het zuiveren van afvalwater dat direct of indirect afgevoerd wordt op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het waterschap.

Verontreinigingsheffing

Betreft de belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit een woon/bedrijfsruimte op het oppervlaktewater.

3.7 Weerstandvermogen

Deze paragraaf bevat:

- 1) Het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's.
- 2) Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de eindstand van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- 3) Een inventarisatie van de risico's.

1. Beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Een te laag weerstandsvermogen betekent dat bij elke financiële tegenvaller een (begrotings-) wijziging volgt in de vorm van tariefsverhoging of bezuinigingsmaatregel, waardoor programmadoelstellingen onder druk kunnen komen te staan.

De basis voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is een actueel risicoprofiel van De Dommel. Per risico zijn de financieringsvormen bepaald en zijn de schadescenario's vastgesteld.

Met behulp van een op maat gemaakt statistisch model (Monte Carlo simulaties) zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar (bijvoorbeeld eens in de 25 jaar of eens in de 100 jaar).

Het weerstandsvermogen vormt een onderdeel van de taakreserves dat specifiek gereserveerd wordt voor dit doel. Het verhoudingsgetal voor verdeling over de taakreserve kwantiteit en kwaliteit wordt bepaald door de verhouding van exploitatielasten van enig begrotingsjaar van die taken.

2. Weerstandscapaciteit

In 2019 heeft actualisatie van de weerstandscapaciteit door AON plaatsgevonden, waarna in december het definitieve rapport is ontvangen. Naar aanleiding van deze actualisatie is in het AB van juli 2020 een nieuw voorstel over de benodigde weerstandscapaciteit ter besluitvorming voorgelegd en vastgesteld. De hoogte van de weerstandscapaciteit ligt in lijn met het vorige rapport van ongeveer € 5,8 mln. Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan € 5,8 mln.

De feitelijke weerstandscapaciteit, bestaande uit de taakreserves kwantiteit en kwaliteit alsmede de in de begroting opgenomen post voor onvoorzien, is aanmerkelijk hoger dan het berekende (minimum) bedrag. Voor de verdeling naar kwantiteit en kwaliteit van het berekende (minimum) bedrag verwijzen we u naar pagina 114/115 onder Algemene reserves.

Hierna wordt ingegaan op risico's waar geen specifieke voorziening voor is getroffen. Indien nodig zullen deze uit de weerstandscapaciteit moeten worden gedekt.

3. Een inventarisatie van de risico's.

Risicomanagement is binnen het dagelijks bestuur en de directie tegen het licht gehouden waarbij gekeken wordt op welke wijze risicomanagement en risicobeheersing anders gestructureerd vorm en inhoud gaan krijgen. De aandacht voor risicomanagement is in deze beschouwing - naast aandacht voor risico's op het gebied van financiële risico's en risico's in relatie tot de verbonden partijen (o.a. bedrijfsrisico's, governance) - in een breder perspectief geplaatst zoals strategische risico's en risicoprofiel van de organisatie in relatie tot de omgeving. Rekening houdend met het ambitieniveau van het (dagelijks) bestuur wordt een voorstel voorbereid om concrete verbetervoorstellen te doen voor een bredere inbedding van risicomanagement in de organisatie, waaronder het frequenter opstellen van een risico-analyse en het jaarlijks laten vaststellen van het weerstandsvermogen.

Risico's en risicoparagraaf

Gronden

Door de inwerkingtreding van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) kan de waardedaling van in te richten gronden binnen de EHS vergoed worden. In geval we de gronden na afronding van een project niet door kunnen leveren, is de restwaarde van de gronden 15% van de oorspronkelijke landbouwkundige waarde.

Aanbesteding

In het inkoop- en aanbestedingsbeleid is gekozen om te werken aan een bundeling van kennis door het opzetten van een inkoopteam. Dit team inkoop zal op afroep worden aangevuld met (aanbestedings-)juristen en de budgethouders/ projectleiders ter ondersteuning bij de aanbestedingstrajecten. Door deze kennisbundeling, de gestructureerde inzet van deze kennis en de opgedane ervaringen met het werken met inkoopteams binnen de processen verminderen de risico's met betrekking tot de aanbestedingen.

Omzetbelasting anti-afhaakovereenkomsten

In 2014 is onduidelijkheid ontstaan over het, onder omstandigheden, toestaan van subsidies in het kader van anti-afhaakregeling. In het verleden is bij de toekenning van deze subsidie aan de ontvangende partij (belastingplichtige) aangegeven dat de subsidiebedragen in het kader van de omzetbelasting vallen onder de omzetbelastingplicht. Het desbetreffende bedrijf is geïnformeerd over de eventuele omzetbelastingplicht en de mogelijke consequenties met betrekking tot het afdragen van omzetbelasting. Mochten wij in de toekomst overgaan tot het verstrekken van dergelijke subsidies zullen deze onder dezelfde voorwaarden met betrekking tot de omzetbelastingplicht worden verstrekt. Inmiddels is gebleken dat voorafgaand aan de eventuele verstrekking van nieuwe anti-afhaaksubsidies het meer dan wenselijk is om vooraf een set 'nadere regels anti-afhaaksubsidie' vast te stellen.

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

- Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten zullen partijen meer afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. SNB tracht met haar aandeelhouders te komen tot een visie over verduurzaming en de rol van SNB en de individuele aandeelhoudende waterschappen in dit proces.

- Wijzigingen in wet- en regelgeving

De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving, met name op het gebied van milieu, waarbij de vrijstelling belasting voor zuiveringsslib ter discussie staat. Wijzigingen daarin, alsmede de toepassing ervan, kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering.

Een belangrijke wijziging is de wijziging in de Wet op de Vennootschapsbelasting, waardoor SNB per 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is geworden. SNB heeft afspraken gemaakt met de Belastingdienst over de handelswijze inzake de vennootschapsbelasting. Deze afspraken worden periodiek geëvalueerd. Het verwerken van het slib voor derden valt onder de voorwaarden van de vennootschapsbelasting doch de afspraken met de belastingdienst beperken de financiële en administratieve lasten voor SNB.

- Kostenverdeelsleutels SNB

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 SNB is bestuurlijk ingestemd met de verdeling van de kosten van slibverwerking tussen de aandeelhoudende waterschappen onder de voorwaarde dat er voor het jaar 2018 een nieuwe, gewijzigde kostenverdelingsmethodiek wordt overeengekomen.

In het bestuurlijk overleg van de portefeuillehouders Waterketen van de aandeelhoudende waterschappen op 28 februari 2019 is een voorlopige overeenstemming bereikt over een nieuwe methodiek van kostenverdeling en de bijbehorende wijze van compensatie tussen de waterschappen. Deze voorlopige overeenkomst vormt de basis voor de verrekening van de slibverwerkingskosten 2018 in de jaarrekening 2018, de compensatieregeling 2019 en de verdeling voor latere jaren. De voorlopige overeenkomst is bekrachtigd in alle nieuwe algemeen besturen van de individuele waterschappen onder de voorwaarden van instemming van de Belastingdienst met de aangepaste werkwijze.

In deze jaarrekening zijn, net als in de jaarrekeningen 2018 en 2019, de kosten van slibverwerking door SNB als ware de Belastingdienst reeds akkoord met deze nieuwe werkwijze.

Lockdown en avondklok corona virus

De uitbraak van het corona virus begin 2020 heeft in 2020 en 2021 grote impact op de Nederlandse samenleving. De aanscherping van de coronamaatregelen, de lockdown vanaf eind 2020 en de invoering van de avondklok begin 2021 versterken deze impact.

Door de getroffen maatregelen in het jaar 2020 zijn de risico's beperkt van aard gebleven en zijn de eventuele negatieve gevolgen en financiële effecten van de risico's op te vangen binnen het weerstandsvermogen. Het ontbreekt op het moment van opmaken van het jaarverslag en de jaarrekening nog aan voldoende informatie over de consequenties en de mate waarin, naast de financiële effecten, de doelen en resultaten kunnen worden gerealiseerd op de middellange en lange termijn.

3.8 Financiering

3.8.1 Algemeen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO), Besluit lening voorwaarden decentrale overheden en Regeling schatkistbankieren decentrale overheden zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden. Deze wetgeving en de daarin opgenomen bepalingen over kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn het uitgangspunt in het treasurybeleid van Waterschap De Dommel.

3.8.2 Invloed van de economische en financiële crisis en corona op de rente

Het afgelopen jaar heeft het coronavirus een grote invloed gehad op de economische stemming. In het voorjaar was er in Nederland een economische krimp van historische omvang. De zomer bracht stevig herstel, maar effende mede door de afgenomen angst voor het virus ook het pad voor de tweede coronagolf, die het land in het najaar trof. Met een krimp van 8,5% bepaalde het tweede kwartaal het lot van 2020. De groei in het derde kwartaal kon dat niet compenseren. Het vierde kwartaal eindigt door de tweede golf ook in de min. Voor heel 2020 zijn de voorlopige cijfers volgens het CBS -3,8%. In bijna alle andere Europese landen is de economische krimp nog groter dan in Nederland.

De Europese Centrale Bank heeft in december besloten de steun voor de Europese economie op te voeren. Het vanwege de coronapandemie opgetuigde opkoopprogramma Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) wordt verlengd en met € 500 miljard opgehoogd. Het steunprogramma loopt nu tot minimaal maart 2022 en krijgt een omvang van €1.850 miljard.

Als nasleep van de schuldencrisis had de Europese Centrale Bank (ECB) al besloten om extra geld te pompen in de Europese economie. In november 2019 waren de steunaankopen weer opgestart met € 20 miljard per maand. Later zijn deze opgehoogd naar € 30 miljard per maand. Verder vindt nog herfinanciering plaats van aflopende leningen van eerdere opkoopprogramma's.

Korte termijnrente

De 3 maands Euribor rente was op 1-1-2020 -0,38% en is gedurende 2020 gedaald naar -0,49% in de eerste helft van maart. Vervolgens is deze gestegen naar -0,16% in de tweede helft van april. Daarna is er weer een daling geweest naar -0,55% op 31-12-2020.

Lange termijnrente

De lange termijnrente komt terug in de rente die wij op nieuwe leningen moeten betalen. De 10 jaar swap rente was op 1-1-2020 0,20%. In eerste instantie is de rente gedaald, met een dieptepunt in de eerste helft van maart -0,32%. Vervolgens is deze in anderhalve week gestegen naar 0,17% en daarna weer gedaald met regelmatig wat schommelingen. Op 31-12-2020 was de rente -0,26%.

3.8.3 Financieringsstructuur

Binnen het waterschap is de financieringsstructuur van de kapitaalbehoefte vooralsnog ongewijzigd gelaten, door zoveel mogelijk met kort geld (rekening-courant krediet en kasgeldleningen) te werken met inachtneming van de kasgeldlimiet van € 29,9 mln.

3.8.4 Schatkistbankieren en Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën

Het wetsvoorstel Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Schatkistbankieren houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen hun vermogens bij het Ministerie van Financiën onderbrengen, waarvoor ze een rentevergoeding ontvangen. In 2020 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad en is er derhalve geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht. Ook over de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) zijn afspraken gemaakt tussen de rijksoverheid en lagere overheden. De Wet Hof houdt in dat gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar niet meer mogen uitgeven dan ze binnenkrijgen met inachtneming van bepaalde grenzen en een afbouw van het bestaande tekort. In 2020 bleef Waterschap De Dommel binnen de kaders (zie EMU-saldo i.r.t. maximum tekort) van de Wet Hof.

3.8.5 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet (= het saldo van vlottende middelen en de vlottende schuld) is een percentage (ministeriële norm 23%) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Dit betekent voor Waterschap De Dommel dat de kortgeld-schuld in 2020 maximaal € 29,9 mln. mag bedragen. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.

De regelgeving bepaalt dat de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt, benut het waterschap zo optimaal mogelijk, steeds in overleg met de Treasurycommissie. Dit houdt in dat de kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (rood staan) en kasgeldleningen als financieringsmiddel blijvend wordt ingezet zolang dit rentevoordelen biedt.

Waterschap De Dommel bleef in 2020 binnen de kaders van de kasgeldlimiet.

Over de laatste drie kwartalen van 2020 was de realisatie € 20,0 mln.

Kasgeldlimiet	Bedrag
Norm	€ 29,9 mln.
Realisatie	€ 20,0 mln.

3.8.6 Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% van het begrotingstotaal (één momentopname per begrotingsjaar). Voor Waterschap De Dommel betekent dit dat de norm € 39,0 mln. bedraagt voor het jaar 2020. De achterliggende gedachte is dat door een spreiding in de rentetypische looptijden van de leningen, veranderingen in de rente vertraagd doorwerken in de rentelasten, en dus in het totaal van de exploitatielasten. Hierdoor is het waterschap minder gevoelig voor rentewijzigingen.

Onderstaand is voor 2020 de norm en de realisatie van het renterisico opgenomen.

Renterisiconorm	Bedrag
Norm	€ 39,0 mln.
Realisatie	€ 30,8 mln.

De realisatie betreft de opnieuw te financieren aflossingen.

3.8.7 Rekening-Courant

De rente die over het rekening courant krediet moet worden betaald is zeer laag. Deze bedraagt nu 0 procent. Alleen over de eerste € 500.000 roodstand wordt 0,25% rente betaald. Daarnaast hebben we in 2020 kasgeldleningen voor de zeer korte termijn afgesloten (twee à drie weken). Voor kasgeldleningen verstrekt de bank zelfs een geringe vergoeding tot ongeveer 0,5%. Per saldo hebben we op korte financieringen € 84.000 rente ontvangen. De kredietfaciliteit bij de NWB (Nederlandse Waterschapsbank) is in 2020 gestegen van € 35 mln. naar € 40 mln. Door het benutten van deze faciliteit in plaats van langlopende leningen af te sluiten is dus een voordeel gehaald.

3.8.8 Leningen

Het saldo langlopende leningen van Waterschap De Dommel is gestegen van € 255,2 mln. op 1-1-2020 naar € 266,1 mln. op 31-12-2020.

3.8.9 Renteresultaat

Het renteresultaat is het saldo tussen de aan externe partijen (bank) betaalde rente en de intern aan producten/projecten toegerekende rente en zou in de ideale situatie op "0" moeten uitkomen. Dit ideaal wordt in de praktijk echter niet bereikt vanwege:

- verschillen tussen externe rente en (interne) rekenrente;
- financiering met eigen vermogen (reserves);
- tijdsverschillen in geplande en gerealiseerde investeringsuitgaven;
- verschillen in begrote en gerealiseerde exploitatie- en investeringsuitgaven.

In 2020 is de rekenrente verlaagd naar 2,50%. In 2019 was deze 2,80%.

Het renteresultaat bedroeg in 2020 € 759.000 positief voor toevoeging van rente aan de algemene reserve. Dit resultaat wordt als volgt verklaard.

Waterschap de Dommel werkt met een rekenrente. Deze is in 2020 gedaald van 2,8% naar 2,5%. In feite was de rekenrente in 2020 net iets lager dan deze kon zijn. De investeringen zijn achtergebleven op de begroting, waardoor minder rente kon worden toegerekend aan de projecten. Daar tegenover stond dat er minder leningen afgesloten hoefden te worden, waardoor de werkelijke rentekosten minder zijn gestegen dan verwacht. De langlopende leningen die in 2020 zijn afgesloten zijn per saldo tegen een lagere rente afgesloten dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. In 2020 heeft SNB (extra) agio teruggestort, waardoor de rentetoerekening € 130.000 lager was, terwijl de werkelijke rentelasten nauwelijks zijn gewijzigd.

3.8.10 Liquiditeit

Tijdens het opstellen van de Beleidsbegroting 2020 in september 2019 was de verwachting dat de langlopende leningen per 1-1-2020 € 275 mln. en per 31-12-2020 € 311 mln. zouden bedragen. In werkelijkheid waren de leningen op 1-1-2020 € 255,2 mln. en per 31-12-2020 € 266,1 mln. Het lagere lening bedrag per 31-12-2020 heeft te maken met veel minder investeringen. Daarnaast heeft SNB een extra groot agio bedrag teruggestort. De verwachting was dat dit in 2021 plaats zou vinden. Ook zijn de kortlopende vorderingen gedaald.

Plannen inzake het risicobeheer

Het risicoprofiel van Waterschap De Dommel kan als laag worden geschetst. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor langetermijn geld zouden de voorliggende meerjarenraming in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden.

Plannen inzake de waterschap financiering

Uit de liquiditeitsbegroting blijkt dat de financieringsbehoefte aanwezig zal blijven. Om adequaat in te kunnen spelen op de ontwikkeling op de kapitaalmarkt en de financieringsbehoefte van het waterschap, is een Treasurycommissie actief die de markt nauwgezet volgt en voorstellen in dit verband formuleert.

Plannen inzake het kasbeheer

Het eventueel aantrekken of het uitzetten van kortetermijn gelden geschiedt naast de wettelijke kaders conform de voorschriften zoals zijn vastgelegd in het Treasurystatuut.

3.9 Verbonden partijen

In navolging van de implementatie van de Nota Verbonden partijen wordt het algemeen bestuur periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen van de verbonden partijen.

SNB

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap

Vestigingsplaats: Moerdijk

De deelname van De Dommel bij de oprichting van de NV SNB was gericht op het realiseren van het op duurzame wijze verwerken van slib waarbij de continuïteit van de slibverwerking een van de belangrijkste argumenten was. Deze continuïteit is geborgd en de nadruk is de laatste jaren meer en meer komen te liggen op het verlagen van de risico's, het borgen van de bezetting en het beheersen (verlagen) de kosten van de slibverwerking. Binnen de SNB is continu aandacht voor het verhogen van de efficiency c.q. verlagen van de kostprijs en voor het verder ontwikkelen van de duurzaamheid in het brede proces (ketengedachte) van de slibverwerking. In het kader van de governance van SNB is in 2020 gekozen voor het aanpassen van de bemensing van de Raad van Commissarissen (RvC) . Met ingang van 2021 zal de RvC uitsluitend bestaan uit externe leden.

De waterschappen leggen steeds meer nadruk op de productie van energie en het zelf terugwinnen van grondstoffen. Hierdoor neemt het slibvolume in de toekomst af, waardoor op middellange termijn een overcapaciteit dreigt te ontstaan in de verwerking. SNB heeft met de vaststelling van het ondernemingsplan in 2020, samen met de aandeelhoudende waterschappen en de verschillende stakeholders, een strategische visie met betrekking tot slibverwerking en de positie van SNB in de slibketen bepaald.

In 2019 zijn de voorgestelde aanpassingen in de methodiek van de kostenverdeling tussen de aandeelhouders bestuurlijk bekrachtigd. De voorgestelde wijzigingen zullen, na afstemming met de belastingdienst, met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2018 worden doorgevoerd. Als waterschap De Dommel hebben wij vanuit het voorzichtigheidsprincipe de nieuwe kostenverdelingsmethodiek voor de periode 2018-2020 reeds toegepast.

Waterschap De Dommel is voor 26,46% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB).

Het eigen vermogen van SNB bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2019 € 52,5 mln. en op 31-12-2019 € 52,0 mln. en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2019 € 4,3 en op 31-12-2019 € 3,7 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2019 bedroeg na belasting volgens de definitieve jaarstukken € 628.000 positief.

De jaarstukken over het jaar 2020 van SNB waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed.

Aquon

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Tiel

Waterschap De Dommel is een van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling van Aquon. Doelstelling van deze gemeenschappelijke regeling is het verzekerd zijn van een kwalitatieve goede dienstverlening op het gebied van laboratoria onderzoeken. Doelstelling is om naast de prestaties ten aanzien van de geleverde kwaliteit ook ten aanzien van de kostenontwikkeling op een meer dan voldoende niveau te presteren.

Aquon heeft in 2019 vervolgstappen gezet naar een nieuwe structuur qua governance en overleg (platform voor Eigenaren, Opdrachtgevers en gebruikers) en de bijbehorende informatiestromen. De ingezette weg is in 2020 doorontwikkeld en er zal aan de hand van de evaluatie van deze nieuwe structuur een aantal kleine aanpassingen worden doorgevoerd.

De vooruitzichten zijn goed en alle deelnemende waterschappen hebben uitgesproken ook de komende jaren te blijven participeren in Aquon. Belangrijk aandachtspunt voor het komende jaar is de ontwikkeling van Aquon en de invulling van de centralisatie van de huisvesting.

Waterschap De Dommel is voor 8,41% aandeelhouder in Aquon.

Het eigen vermogen van Aquon bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2019 € 0 en op 31-12-2019 € 0 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2019 16,6 mln. en op 31-12-2019 € 13,7 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2019 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 14.266 positief.

De jaarstukken over het jaar 2020 van Aquon waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed.

Waterschapsbank (NWB)

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats: Den Haag

Waterschap De Dommel is een van de waterschappen welke aandelen heeft in de NWB. Deze aandelen zijn en blijven vooralsnog in eigen handen. Ten aanzien van het bezit van deze aandelen zijn geen wijzigingen in de visie te verwachten en zijn ook geen beleidsvoornemens om de verhouding te wijzigingen.

Van de verschillende Europese kapitaaleisen vanuit de ECB voor de NWB heeft met name de eis ten aanzien van de "leverage ratio" effect op de bedrijfsvoering richting de aandeelhouders. Voor de NWB geldt dat zij aangemerkt is als "promotional bank" in plaats van "systeem bank" waardoor bij het bepalen van de leverage ratio de dienstverlening aan de publieke sector buiten beschouwing mag worden gelaten. De NWB voldoet ruimschoots aan de aangepaste eisen van deze "leverage ratio" van 3.

Het geplande (en reeds toegezegde) uitkeren van het dividend De NWB is als gevolg van de coronacrisis onder druk komen te staan als gevolg van de aanscherping van het beleid van de toezichthouder (nationaal en internationaal).

Waterschap De Dommel bezit 533 aandelen A à € 115 en 360 aandelen B à € 460.

Het eigen vermogen van de Waterschapsbank bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2019 € 1,7 miljard en op 31-12-2019 € 1,8 miljard en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2019 € 81,7 miljard en op 31-12-2019 € 94,1 miljard.

Het financiële resultaat over het jaar 2019 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 95 mln. positief.

De jaarstukken over het jaar 2020 van de Waterschapsbank (NWB) waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed.

Het Waterschapshuis (HWH)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling

Vestigingsplaats: Amersfoort

Het Waterschapshuis heeft als doel om door en voor het collectief van alle waterschappen en voor clusters van individuele waterschappen (middels vergaande samenwerkingsovereenkomsten) te komen tot de ontwikkeling van ICT-toepassingen en het vergroten van het bewustzijn met betrekking tot gegevensbescherming en informatieveiligheid (AVG, Cybercriminaliteit en Privacy). Deze samenwerking (schaalvergroting) is gericht op het realiseren van efficiencyvoordelen. Hierbij kan gedacht worden aan efficiencyvoordelen bij de ontwikkeling van ICT toepassingen evenals het realiseren van inkoopvoordelen (kwantumkorting, staffelkorting, licentiestaffels, etc.). De ontwikkeling van Het Waterschapshuis is een continu proces, waarbij middels het gebruik maken van het inlenen van personeel van de individuele waterschappen getracht wordt de verbinding met de (individuele) waterschappen te vergroten.

Waterschap De Dommel is voor 4,46% aandeelhouder in het Waterschapshuis.

Het eigen vermogen van HWH bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2019 € 0 en op 31-12-2019 € 0 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2019 € 10,9 mln. en op 31-12-2019 € 11,8 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2019 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

De jaarstukken over het jaar 2020 van Het Waterschapshuis waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Waterschap de Dommel neemt samen met het Rijk, waterschap Aa en Maas en diverse Brabantse gemeenten deel (in 2020 is besloten dat de gemeente Boxtel per 1 januari 2021 zal toetreden tot het BHIC) in het BHIC. Het BHIC is ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant, het Streekarchief Brabant Noordoost en het Streekarchief Langs Aa en Dommel. Het BHIC verzorgt de archieftaak van het waterschap. De voortschrijdende digitalisering en het effect op de (toekomstige) taak en positie van het BHIC en de deelnemers in de GR zijn de bijzonder aandachtspunten.

Waterschap De Dommel is voor 3,71% aandeelhouder in BHIC.

Het eigen vermogen van BHIC bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2019 € 518.384 en op 31-12-2019 € 915.458 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2019 € 2,5 mln. en op 31-12-2019 € 3,8 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2019 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 44.876 positief.

De jaarstukken over het jaar 2020 van BHIC waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet gereed.

Naast de bovengenoemde “formele” verbonden partijen (partijen met een financieel en bestuurlijk belang) zijn er diverse samenwerkingsvormen waarin waterschap De Dommel participeert. Het algemeen bestuur wordt jaarlijks (bestuursvergadering november) geïnformeerd omtrent de actuele ontwikkelingen bij de verbonden partijen en de overige verschillende samenwerkingsvormen.

3.10 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling van de organisatie vertaalt zich naar een verdere sturing op het doen: het behalen van doelen en resultaten. Dit betreft de eigen doelen en resultaten maar ook de doelen die door derden moeten worden gerealiseerd. Naast sturing op doelen en resultaten blijven de sturing op financiën (rechtmatigheid en doelmatigheid) en het verbeteren van de waarde van de ramingen (begroting, jaareindeverwachting) een speerpunt. Dit geschiedt door continu focus te blijven richten op belangrijke speerpunten zoals kostenbewustzijn, werk met werk maken en slim samenwerken. Dit alles gericht op het verlagen van de maatschappelijke kosten van activiteiten en/of het verhogen van de resultaten bij gelijkblijvende kosten. In de samenwerking wordt naast de samenwerking met andere waterschappen ook meer en meer aandacht besteed aan het samenwerken met gemeenten, met maatschappelijke organisaties en met overige derden. In de samenwerking zien we naast de ontwikkeling in partners waarmee wordt samengewerkt ook een ontwikkeling in vormen van samenwerking op gang komen. Naast samenwerken met derden wordt ook meer gekeken naar mogelijkheden om de uitvoering door derden te faciliteren, bijvoorbeeld middels het verstrekken van geldelijke bijdragen (subsidieverordening en subsidieregelingen).

Het verbeteren van de doelmatigheid en doeltreffendheid in de werkwijze van het waterschap is een continu aandachtspunt. Door middel van het uitvoeren van audits, deelname aan diverse benchmarks, het bij elkaar in de (waterschaps-)keuken kijken en andere vormen van kennisdelen wordt getracht de bedrijfsvoering te verbeteren.

Ook worden er op het gebied van het verbeteren van de doelmatig- en doeltreffendheid in de bedrijfsvoering ook bestuurlijke activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten worden gedaan door of onder verantwoordelijkheid van de (onafhankelijke) Rekenkamercommissie. De Rekenkamercommissie rapporteert over de onderzoeksresultaten aan het algemeen bestuur.

In het kader van het toetsen op de rechtmatigheid van de activiteiten worden de verbijzonderde interne controles uitgevoerd. Bij deze interne controles worden zeker ook de raakvlakken met doelmatig- en doeltreffendheid verkend.

3.11 Investerings

Voor de investeringen geldt dat er voor de sturing van de programma's en beleidsvelden een onderscheid wordt gemaakt tussen bruto uitgaven en bruto inkomsten waardoor per saldo de netto uitgaven voor waterschap De Dommel overblijven.

Samenvatting investeringen per programma en beleidsveld * € 1.000			t.l.v. de Dommel
	uitgaven	inkomsten	
Programma Leven-de-Dommel	237	-148	385
Beleidsveld Watersysteem	13.590	5.894	7.696
Beleidsveld Watersysteem - grondbank	8.464	4.955	3.509
Beleidsveld Waterketen	12.008	889	11.119
Programma Dienstverlening - Waterpartner	248	0	248
Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	2.226	-5	2.231
Totale investeringen * € 1.000	36.773	11.585	25.188

3.12 EMU-saldo

Deelnemers aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben in het Verdrag van Maastricht afgesproken dat het overheidstekort van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). In dit kader is afgesproken dat het EMU-saldo wordt opgenomen in de financiële cijfers. Voor Waterschap de Dommel betekent dit een indicatief toegestaan tekort van € 16,3 mln. in 2020.

Met een tekort in 2020 van € 9,0 mln. overschrijding blijven we binnen de norm.

In de begroting wordt een negatief EMU-saldo van € 34,2 mln. genoemd.

Belangrijke componenten van het verschil tussen EMU-begroting en rekening zijn:

Plus: hoger EMU-exploitatiesaldo € 1,7 mln.

Plus: lagere (netto) investeringen € 24,2 mln. (begroot € 49,3 mln. realisatie € 25,2 mln.).

Min: lagere afschrijvingen € 0,8 mln. Omdat projecten later in gebruik worden genomen, zijn de afschrijvingskosten in 2020 achter gebleven.

EMU-Saldo * € 1.000	2019	2020	2020	2020
	Realisatie	Begroot	Realisatie	Vershil
1. EMU-exploitatiesaldo	1.408	-4.639	-2.954	1.685
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)				
-				
/- bruto-investeringsuitgaven	-32.426	-62.104	-36.773	25.331
+ investeringssubsidies	5.316	12.763	11.585	-1.178
+ verkoop materiële en immateriële vaste activa	53		99	99
+ afschrijvingen	18.564	19.862	19.079	-783
3. Invloed voorzieningen (zie staat reserves en voorzieningen)				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	243	80	69	-11
-				
/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie			-33	-33
-				
/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-88	-160	-142	18
+ evt. externe vermeerderingen van voorzieningen			114	114
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)				
-				
/- evt. betalingen rechtstreeks uit reserves		0	0	0
+ evt. externe vermeerderingen van reserves				
5. Deelnemingen en aandelen				
-				
/- boekwinst				
+ boekverlies	0	0	0	0
EMU-Saldo Waterschap De Dommel	-6.930	-34.198	-8.956	25.242
EMU-saldo Het Waterschapshuis (4,46% van indicatief -935.000)			-42	-42
EMU-saldo Aquon (8,41% van indicatief -600.000)			-50	-50
EMU-saldo BHIC (3,71% van ...)				0
EMU-saldo Coöperatie Boven Dommel i.o. (...% van ...)				0
EMU-Saldo verbonden partijen	0	0	-92	-92
EMU-Saldo inclusief verbonden partijen	-6.930	-34.198	-9.048	25.150

Vershil (+ is positief en - is negatief)

Bedrag EMU-Saldo van de verbonden partijen is nog niet bekend. Informatie hierover volgt nadat het AB van de betrokken onderneming de jaarstukken heeft behandeld. De hoogte is zodanig dat het niet of nauwelijks invloed heeft op het EMU saldo van Waterschap de Dommel.

Referentie waarde EMU saldo volgens wet Hof: -16.300

JAAARREKENING 2020

1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

1.1 Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer

Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
		2020	2020	na wijz 2020	2019
11000 Eigen plannen	11000	924	1.191	1.191	948
12000 Plannen van derden	12000	378	405	405	195
21000 Beheersinstrumenten watersystemen	21000	152	155	155	131
22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	22000	10.856	10.361	10.411	9.645
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	23000	431	406	406	233
24000 Beheer hoeveelheid water	24000	2.394	2.405	2.405	2.275
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	25000	84	162	162	348
26000 Monitoring watersystemen	26000	755	678	678	689
27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen	27000	10.686	10.370	10.370	10.616
42000 Vergunningen en keurontheffingen	42000	4	58	58	10
43000 Handhaving keur	43000	-	-3	-3	-1
52000 Handhaving WVO	52000	93	112	112	96
53000 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	53000	583	593	593	672
54000 Aanpak diffuse emissies derden	54000	55	56	56	58
61000 Belastingheffing	61000	2.615	2.822	2.822	2.700
62000 Invordering	62000	199	136	136	175
02000 Kwaliteit	02000	3	-	-	-15
71000 Bestuur	71000	354	342	359	316
72000 Externe communicatie	72000	106	192	192	115
80000 Ondersteunende beheerproducten	80000	4.082	4.983	4.983	4.196
P-lasten en overig indirect	99999	16.574	16.573	16.592	15.221
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN		51.331	51.996	52.082	48.623
Onvoorzien		-	255	193	-
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen		310	322	322	295
Dividenden en overige algemene baten		-577	-1.036	-1.036	-684
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN		-266	-459	-521	-390

Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting na wijz	Rekening
	2020	2020	2020	2019
Opbrengst ongebouwd	4.418	4.405	4.405	4.045
Opbrengst ongebouwd, natuur	127	121	121	94
Opbrengst gebouwd	28.925	28.144	28.144	27.385
Ingezetenenomslag	17.518	17.703	17.703	16.988
Vervolgingskosten watersysteembeheer	370	300	300	449
Opbrengst verontreinigingsheffing	259	299	299	292
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING	51.616	50.972	50.972	49.253
RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	551	-566	-589	1.020
Resultaatbestemming 2018 (conform besluit AB 03-07-2019)			0	68
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER ("-"=nadeel)	551	-566	-589	1.088

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2020 en begroting 2020 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Watersysteembeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel.

Beleidsproduct	Omschrijving	Bedrag
11000	Eigen plannen (minder lasten)	V € 267.000

In totaal zijn de kosten voor eigen plannen € 352.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 267.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 85.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Twee reserveringen Deltares welke niet uitbetaald hoefden te worden.
- Effect corona waardoor of bij de externe partij geen inzet beschikbaar was of wijzelf geen begeleiding konden leveren
- Budget HGK (hydrologische gereedschapskist) applicatie vanuit brabantbrede samenwerking is in 2020 niet aangesproken maar wel begroot.

22000	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen (meer lasten)	N € 445.000
-------	--	-------------

In totaal zijn de kosten € 445.000 hoger dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Watersysteembeheer.

- De grootste oorzaken zijn:
- Er zijn 3 projecten GGOR Landbouw Groene Woud, Dommeldal gebiedsproces PAS en NNP Vennen Budel ten laste van de exploitatie gebracht. Betreft projecten die zijn stilgelegd of waar geen activeerbaar actief ontstaat (totaal € 511.000).
 - Extra werkzaamheden welke in 2019 gepland waren (sputplaats in Soerendonk en kraanbaan in Boxtel) zijn in 2020 uitgevoerd.
 - Extra baggerklussen naar voren gehaald.
 - Explosieve groei waternavel, kosten hiervoor al hoger dan het totale begrootte bedrag voor exotenbestrijding.
 - Grote onderhoudsklussen van betuiningen Raamsloop en Gender.
 - In 2020 is er grond aangekocht tegen een hogere aanschafwaarde dan de marktwaarde of grond verkocht voor een lager bedrag dan de aankoopprijs (of lagere marktwaarde).
 - Meer pachttopbrengsten in 2020.

27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen

In totaal zijn de kosten inrichten en onderhoud waterkeringen € 316.000 hoger dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Watersysteembeheer.

De grootste oorzaak is:

- De solidariteitsbijdrage 2020 aan het HWBP is hoger, omdat het projectgebonden aandeel vanuit HWBP-projecten van andere waterschappen lager is uitgevallen dan verwacht.

61000 Belastingheffing (minder lasten)

V € 207.000

In totaal zijn de kosten voor belastingheffing € 269.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 207.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 62.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Enerzijds meerkosten veroorzaakt door hogere meeliftbijdrage in combinatie met meer aansluitingen, lagere kosten door correctie teveel betaalde WOZ bijdrage en minder kosten door minder doorontwikkeling betaalopties.

80000 Ondersteunende beheerproducten (minder lasten)

V € 901.000

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 2.215.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 901.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 1.314.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- het contract van Powerbrowser is dubbel begroot, namelijk zowel via HWH als afzonderlijk.
- Er is minder aan Het Waterschapshuis betaald dan oorspronkelijk begroot.
- Het thuiswerken door corona en vele skypen (online vergaderen) bracht minder telefoonkosten met zich mee.
- Deel activiteiten Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) bouwkundig vertraagd door corona en verschoven naar 2021 e.v. (o.a. oppervlaktebehandeling kozijnen en vervanging diverse dakvlakken en mogelijk omzetting naar groendaken).
- Minder cateringkosten door minder verstrekkingen en koffieservice ivm sluiting door corona.

- Lagere kapitaallasten door neerwaartse bijstelling van de rente van 2,8% naar 2,5%. Daarnaast worden er diverse projecten later opgeleverd wat resulteert in lagere rentelasten. En lagere afschrijvingslasten door latere activering van projecten.

P-lasten en overig indirect (meer lasten)

V € 18.000

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect € 172.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 18.000 voordeel betrekking op Watersysteembeheer en € 154.000 voordeel op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- De salarissen en toelagen huidig personeel zijn lager dan begroot. Dit heeft vooral te maken met minder fte in loondienst dan begroot. Een aantal nieuwe functies binnen vooral waterketen is later ingevuld dan waar in de begroting rekening mee werd gehouden. Ook elders zijn er vacatures geweest gedurende een bepaalde periode in 2020 waardoor er minder geld is uitgegeven dan begroot. Een aantal medewerkers is eerder gestopt dan waar rekening mee werd gehouden.
- Sociale lasten zijn lager dan begroot. Wanneer de salarissen lager zijn door een lagere bezetting, zijn als gevolg daarvan ook de sociale lasten lager.
- De overige personeelslasten zijn lager dan begroot. Dit heeft te maken met het kopen van extra verlof door medewerkers. Daarnaast is een lagere woonwerkvergoeding aan medewerkers in verband met thuiswerken door corona de oorzaak. Hier tegenover staat een niet begrote thuiswerkvergoeding en thuiswerkbudget voor medewerkers. Het restant van het verschil wordt verklaard door overige personeelsgerelateerde uitgaven zoals transitievergoeding / bijdrage en sociale binding.
- De kosten van voormalig personeel zijn in 2020 € 173.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding heeft nagenoeg geheel te maken met outplacement kosten van een voormalig medewerker.
- Er zijn minder baten in verband met uitlening van medewerkers geweest.
- Ten opzichte van de begroting zijn er minder uren door eigen medewerkers aan projecten besteed. Vooral bij Waterketen zijn minder uren ingezet door o.a. latere aanname van personeel en meer uren inzet voor niet-projectmatige activiteiten van die extra medewerkers.
- De eindheffing werkkostenregeling is hoger dan begroot.
- In de realisatie zijn er meer productieve uren op Watersysteembeheer geschreven dan begroot. Hierdoor is de toerekening aan kostendrager Watersysteembeheer hoger dan begroot.

Dividenden en overige algemene baten (minder opbrengsten)

N € 459.000

In totaal zijn de kosten voor dividenden en overige algemene baten € 1.274.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 459.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 815.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- De renteopbrengst is € 1.516.000 lager dan begroot. In 2020 is de rekenrente verlaagd van 2,8% naar 2,5%. Hierdoor is de toe te rekenen rente aan bestaande activa, onderhanden werk, financiële vaste activa en de grondbank lager dan begroot. Daarnaast zijn de investeringen lager geweest dan begroot en heeft SNB een hoger bedrag aan agio teruggestort. De toe te rekenen rente is daardoor lager, terwijl de werkelijke rentelasten slechts in geringe mate zijn gedaald. Bij het opstellen van de begroting 2020 was bekend dat de rekenrente vermoedelijk naar beneden bijgesteld zou kunnen worden. Gezien de vele onzekerheden die invloed hebben op het renteresultaat is toen besloten om in de eerste helft van 2020 een nieuwe berekening te maken en zo nodig te rekenrente te verlagen. In de bestuursrapportages 2020-1 en 2020-2 was reeds rekening gehouden met de aanpassing van de rekenrente.
- In 2020 (over het resultaat 2019) heeft de Nederlandse Waterschapsbank besloten om het normale bedrag aan dividend over te maken en vast een deel in te halen over niet uitgekeerd dividend uit het verleden. Dat de realisatie € 241.000 hoger is dan begroot komt met name door de uitkering over niet uitgekeerd dividend uit het verleden.

Belastingopbrengsten Watersysteembeheer (meer opbrengsten)

V € 644.000

In totaal zijn de belastingopbrengsten Watersysteembeheer € 644.000 hoger dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Watersysteembeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- De opbrengst watersysteemheffing gebouwd is hoger dan begroot, dit is grotendeels het gevolg van de ontwikkeling van de WOZ waarden die tot een hogere opbrengst Watersysteemheffing gebouwd heeft geleid. De begroting van de WOZ waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer en de daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.
- De opbrengst watersysteemheffing ingezetene is lager dan begroot, dit wordt grotendeels veroorzaakt door een vertraging in het BAG 2 project en door het in de begroting 2020 meenemen van een accres (1%) voor Brabant Water terwijl zij daar zelf in de aangeleverde cijfers al rekening mee gehouden hadden.

1.2 Exploitatierkening naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting na wijz	Rekening
		2020	2020	2020	2019
11000 Eigen plannen	11000	1.372	1.457	1.457	936
12000 Plannen van derden	12000	490	611	611	454
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	23000	1.029	922	922	581
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	25000	8	21	21	66
26000 Monitoring watersystemen	26000	1.771	2.173	2.173	2.032
31000 Getransporteerd afvalwater	31000	4.864	5.441	5.441	4.672
32000 Gezuiverd afvalwater	32000	19.693	20.951	20.951	18.831
33000 Verwerkt slib	33000	10.096	10.164	10.164	11.387
61000 Belastingheffing	61000	336	398	398	347
62000 Invordering	62000	197	103	103	120
02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta)	02000	-1.405	-1.415	-1.415	-1.646
71000 Bestuur	71000	532	513	538	474
72000 Externe communicatie	72000	160	288	288	173
80000 Ondersteunende beheerproducten	80000	5.724	7.038	7.038	5.690
P-lasten en overig indirect	99999	18.209	18.331	18.363	17.365
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN		63.076	66.996	67.053	61.482
Onvoorzien		0	329	249	0
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen		675	655	655	617
Dividenden en overige algemene baten		-1.024	-1.839	-1.839	-1.070
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN		-349	-855	-935	-453
Zuiveringsheffing		59.072	61.908	61.908	61.186
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer		149	70	70	113
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING		59.221	61.978	61.978	61.300
RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)		-3.505	-4.163	-4.140	270
Resultaatbestemming 2018 (conform besluit AB 03-07-2019)		0	0	0	204
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER ("-"=nadeel)		-3.505	-4.163	-4.140	474

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2020 en begroting 2020 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Zuiveringsbeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel.

Beleidsproduct	Omschrijving	Bedrag
31000	Getransporteerd afvalwater (minder lasten)	V € 577.000

In totaal zijn de kosten voor getransporteerd afvalwater € 577.000 lager dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Lagere kosten civiel onderhoud waterketen, dit wordt met name veroorzaakt doordat voorbereiding van de ondergrondse infrastructuur meer tijd kost waardoor uitvoeringsactiviteiten later plaatsvinden dan gepland. Door corona zijn locaties lastiger bereikbaar of geheel niet toegankelijk.
- Lagere kapitaallasten door neerwaartse bijstelling van de rente van 2,8% naar 2,5%. Daarnaast worden er diverse projecten later opgeleverd wat resulteert in lagere rentelasten. En lagere afschrijvingslasten door latere activering van projecten.

32000	Gezuiverd afvalwater (minder lasten)	V € 1.258.000
-------	--------------------------------------	---------------

In totaal zijn de kosten voor gezuiverd afvalwater € 1.258.000 lager dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Lagere kosten civiel onderhoud waterketen, dit wordt met name veroorzaakt doordat voorbereiding van de ondergrondse infrastructuur meer tijd kost waardoor uitvoeringsactiviteiten later plaatsvinden dan gepland. Door corona zijn locaties lastiger bereikbaar of geheel niet toegankelijk.
- Lagere kosten onderhoud procesautomatisering met name veroorzaakt doordat vervanging Servers zuiveringen te hoog zijn begroot in LTAP. Trage opstart standaardisatie.
- In de begroting was rekening gehouden met onderhoud t.b.v. gebouwgebonden installaties. Ook heeft het onderhoud zich beperkt tot het hoogst noodzakelijke, mede omdat een groot deel van het jaar externen geweerd werden in de bedrijfsgebouwen vanwege corona. Daarnaast waren er middelen gereserveerd voor verdere ontwikkeling van het proces, waaronder 5S inrichtingen van diverse locaties. Door corona en door een achterstand rondom het overhevelen van alle gegevens van de Energiefabriek is deze ontwikkeling achtergebleven.
- Hier staan hogere kosten chemicaliën tegenover.
- En ten opzichte van de begroting zijn de elektriciteitskosten hoger. Dit wordt mede veroorzaakt door een hogere energieprijis en een stijging van de rijksbelasting.

72000 Externe communicatie (minder lasten) V € 128.000

In totaal zijn de kosten voor externe communicatie € 214.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 86.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 128.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Meer uitgaven voorzien dan gerealiseerd voor najaarscampagne, waternaamborden, fotografie, Boeren met water, educatie en de impact van het coronavirus: geen Zondag Waterdag, geen participatie in evenementen, geen Netwerkdag NBWB en geen Dommel BBQ.

80000 Ondersteunende beheerproducten (minder lasten) V € 1.314.000

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 2.215.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 901.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 1.314.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- het contract van Powerbrowser is dubbel begroot, namelijk zowel via HWH als afzonderlijk.
- Er is minder aan Het Waterschapshuis betaald dan oorspronkelijk begroot.
- Het thuiswerken door corona en vele skypen (online vergaderen) bracht minder telefoonkosten met zich mee.
- Deel activiteiten MJOP bouwkundig vertraagd door corona en verschoven naar 2021 e.v. (o.a. oppervlaktebehandeling kozijnen en vervanging diverse dakvlakken en mogelijk omzetting naar groendaken).
- Minder cateringkosten door minder verstrekkingen en koffieservice ivm sluiting door corona.
- Lagere kapitaallasten door neerwaartse bijstelling van de rente van 2,8% naar 2,5%. Daarnaast worden er diverse projecten later opgeleverd wat resulteert in lagere rentelasten. En lagere afschrijvingslasten door latere activering van projecten.

P-lasten en overig indirect (minder lasten)

V € 154.000

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect € 172.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 18.000 voordeel betrekking op Watersysteembeheer en € 154.000 voordeel op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- De salarissen en toelagen huidig personeel zijn lager dan begroot. Dit heeft vooral te maken met minder fte in loondienst dan begroot. Een aantal nieuwe functies binnen vooral waterketen is later ingevuld dan waar in de begroting rekening mee werd gehouden. Ook elders zijn er vacatures geweest gedurende een bepaalde periode in 2020 waardoor er minder geld is uitgegeven dan begroot. Een aantal medewerkers is eerder gestopt dan waar rekening mee werd gehouden.
- Sociale lasten zijn lager dan begroot. Wanneer de salarissen lager zijn door een lagere bezetting, zijn als gevolg daarvan ook de sociale lasten lager.
- De overige personeelslasten zijn lager dan begroot. Dit heeft te maken met het kopen van extra verlof door medewerkers. Daarnaast is een lagere woonwerkvergoeding aan medewerkers in verband met thuiswerken door corona de oorzaak. Hier tegenover staan een niet begrote thuiswerkvergoeding en thuiswerkbudget voor medewerkers. Het restant van het verschil wordt verklaard door overige personeelsgerelateerde uitgaven zoals transitievergoeding / bijdrage en sociale binding.
- De kosten van voormalig personeel zijn in 2020 € 173.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding heeft nagenoeg geheel te maken met outplacement kosten van een voormalig medewerker.
- Er zijn minder baten in verband met uitlening van medewerkers geweest.
- Ten opzichte van de begroting zijn er minder uren door eigen medewerkers aan projecten besteed. Vooral bij Waterketen zijn minder uren ingezet door o.a. latere aannames van personeel en meer uren inzet voor niet-projectmatige activiteiten van die extra medewerkers. Hierdoor zijn ook de personeelskosten lager dan begroot zoals hiervoor is toegelicht bij personeelskosten.
- De eindheffing werkkostenregeling is hoger dan begroot.
- In de realisatie zijn er minder productieve uren op Zuiveringsbeheer geschreven dan begroot. Hierdoor is de toerekening aan kostendrager Zuiveringsbeheer lager dan begroot.

Dividenden en overige algemene baten (minder opbrengsten)

N € 815.000

In totaal zijn de kosten voor dividenden en overige algemene baten zijn € 1.274.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 459.000 betrekking op Watersysteembeheer en € 815.000 op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- De renteopbrengst is € 1.516.000 lager dan begroot. In 2020 is de rekenrente verlaagd van 2,8% naar 2,5%. Hierdoor is de toe te rekenen rente aan bestaande activa, onderhanden werk, financiële vaste activa en de groundbank lager dan begroot. Daarnaast zijn de investeringen lager geweest dan begroot en heeft SNB een hoger bedrag aan agio teruggestort. De toe te rekenen rente is daardoor lager, terwijl de werkelijke rentelasten slechts in geringe mate zijn gedaald. Bij het opstellen van de begroting 2020 was bekend dat de rekenrente vermoedelijk naar beneden bijgesteld zou kunnen worden. Gezien de vele onzekerheden die

invloed hebben op het renteresultaat is toen besloten om in de eerste helft van 2020 een nieuwe berekening te maken en zo nodig te rekenrente te verlagen. In de bestuursrapportages 2020-1 en 2020-2 was reeds rekening gehouden met de aanpassing van de rekenrente.

- In 2020 (over het resultaat 2019) heeft de Nederlandse Waterschapsbank besloten om het normale bedrag aan dividend over te maken en vast een deel in te halen over niet uitgekeerd dividend uit het verleden. Dat de realisatie € 241.000 hoger is dan begroot komt met name door de uitkering over niet uitgekeerd dividend uit het verleden.

Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer (minder opbrengsten)

N € 2.836.000

In totaal zijn de belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer € 2.836.000 lager dan begroot. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op Zuiveringsbeheer.

De grootste oorzaken zijn:

- Een lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven. De belangrijkste oorzaak hiervoor is lagere eenheden door corona. Een andere oorzaak is een negatieve opbrengst 2019. De opbrengst 2019 was lager dan eerder verwacht (bij Burap 2020-1 en 2020-2) door een lagere opbrengst van enkele grote meetbedrijven. Verder daalt de opbrengst vanuit meetbedrijven als gevolg van met name een bedrijfsluiting, het gefaseerd afhaken, verdere voorzuivering en productie verlaging bij enkele grote meetbedrijven. De verdere daling van de tabelbedrijven wordt met name veroorzaakt door lagere opbrengsten dan verwacht (mede als gevolg van vertraging) vanuit bedrijvenonderzoek en een te optimistische inschatting van de opbrengsten tabelbedrijven bij begroting 2020 ten opzichte van de realisatie 2020.
- Een lagere opbrengst zuiveringsheffing huishoudens, veroorzaakt door het in de begroting 2020 per abuis dubbel meenemen van een accres (1%) voor Brabant Water. Een andere oorzaak voor de lagere eenheden is een vertraging in het BAG 2 project (bedrijvenonderzoek). Verder is er in de realisatie 2020 een negatieve opbrengst 2019 verantwoord van € 162.000 waar in de begroting geen rekening mee was gehouden.

2 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S/BELEIDSVELDEN

Voor een toelichting tussen de realisatie 2020 en de begroting 2020 na wijziging wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Programma's en beleidsvelden binnen het jaarverslag. In paragraaf 3.4 van de jaarrekening wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheid binnen de programma's en beleidsvelden.

Leven De Dommel <i>(x € 1.000)</i>	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	1.636	1.154	1.154
Subtotaal baten	587	0	0
Netto lasten	1.049	1.154	1.154

Toelichting verschil tussen begroting 2020 en begroting 2020 na wijziging:
Geen verschil.

Dienstverlening-Waterpartner <i>(x € 1.000)</i>	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	49	125	125
Subtotaal baten	0	0	0
Netto lasten	49	125	125

Toelichting verschil tussen begroting 2020 en begroting 2020 na wijziging:
Geen verschil.

Watersysteem <i>(x € 1.000)</i>	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	28.198	27.340	27.390
Subtotaal baten	640	395	395
Netto lasten	27.558	26.945	26.995

Toelichting verschil tussen begroting 2020 en begroting 2020 na wijziging:
Goederen en diensten

- Overheveling vanuit onvoorzien voor waterhuishouding € 50.000.

Waterketen <i>(x € 1.000)</i>	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	38.957	41.937	41.937
Subtotaal baten	1.328	1.830	1.830
Netto lasten	37.629	40.107	40.107

Toelichting verschil tussen begroting 2020 en begroting 2020 na wijziging:
Geen verschil.

Bestuur en bedrijfsvoering (x € 1.000)	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	56.123	59.453	59.403
Subtotaal baten	9.601	11.083	11.083
Netto lasten	46.522	48.370	48.320
Bruto belastingopbrengsten	110.837	112.949	112.949
Oninbare belastingopbrengsten	-985	-977	-977
Netto belastingopbrengsten	109.852	111.972	111.972
Saldo baten en lasten	63.330	63.602	63.652

Toelichting verschil tussen begroting 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Goederen en diensten

- Overheveling vanuit onvoorzien voor externe vergaderingen bestuur € 35.000.
- Overheveling vanuit onvoorzien voor geschenken medewerkers i.v.m. corona € 25.000.
- Overheveling vanuit onvoorzien voor bijdrage 2020 Werkgroep Communicatie UvW € 6.400.
- Overheveling vanuit onvoorzien voor begeleiding Dagelijks Bestuur € 6.000.

Personeelslasten

- Overheveling vanuit onvoorzien voor coördinator security en informatiebeveiliging € 20.000.

Onvoorzien

- Onvoorzien overgeheveld naar diverse posten zoals hierboven vernoemd € 142.400.

Totaal alle programma's (x € 1.000)	Rek.2020	BB2020	BB2020 na wijz.
Subtotaal lasten	124.963	130.009	130.009
Subtotaal baten	12.156	13.308	13.308
Netto lasten	112.807	116.701	116.701
Bruto belastingopbrengsten	110.837	112.949	112.949
Oninbare belastingopbrengsten	-985	-977	-977
Netto belastingopbrengsten	109.852	111.972	111.972
Saldo baten en lasten	-2.954	-4.729	-4.729
Resultaatbestemming 2019 (AB 08-07-20)	0		0
Resultaat voor bestemming	-2.954	-4.729	-4.729

3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN EN OPBRENGSTSOORTEN

3.1. Exploitatierkening van baten en lasten

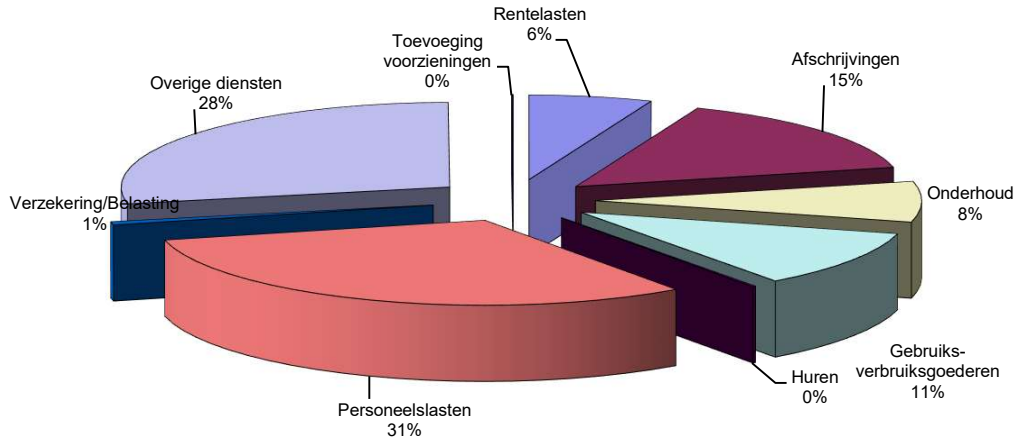
Bedragen (x € 1.000)	Jaarrekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Jaarrekening 2019
Lasten:				
Rentelasten	7.583	8.975	8.975	8.569
Afschrijvingslasten	19.079	19.862	19.862	18.564
Personeelslasten	38.847	39.273	39.293	36.659
Goederen en diensten derden	59.352	61.235	61.357	56.892
Toevoeging aan voorzieningen	101	80	80	191
Onvoorzien	0	584	442	0
Nagekomen lasten voorg.jaren	0	0	0	0
Totale Lasten	124.963	130.009	130.009	120.875
Baten:				
Rentebaten/dividend	646	1.642	1.642	882
Opbrengsten	7.240	6.646	6.646	7.396
Onttrekking voorzieningen	33	0	0	15
Geactiveerde lasten	4.238	5.020	5.020	4.231
Nagekomen baten voorg.jaren	0	0	0	0
Totale Baten	12.156	13.308	13.308	12.524
Subtotaal baten -/- lasten	112.807	116.701	116.701	108.351
Waterschapsbelastingen:				
Waterbeheersingsomslag	33.839	32.969	32.969	31.973
Ingezetenenomslag	17.518	17.703	17.703	16.988
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	59.480	62.276	62.276	61.591
Kwijtschelding en oninbaar	-985	-977	-977	-912
Overige belastingopbrengsten	0	0	0	0
Totaal Waterschapsbelastingen	109.852	111.972	111.972	109.641
Saldo van Baten en Lasten	N 2.954	N 4.729	N 4.729	V 1.290
Resultaatbestemming	0	0	0	272
Saldo Baten en Lasten	N 2.954	N 4.729	N 4.729	V 1.563

De bedragen in de tabellen zijn afgerond op € 1.000 waardoor in de optellingen van alle tabellen afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

De primitieve beleidsbegroting 2020 sloot met een negatief saldo van baten en lasten van € 4.729.000. Het verschil tussen de begroting na wijziging en het resultaat over 2020 bedraagt € 1.775.000 positief.

De Secretaris Directeur heeft € 122.400 overgeheveld van onvoorzien naar goederen en diensten derden en € 20.000 naar personeelslasten.

Exploitatielasten 2020

3.2. Toelichting op exploitatierekening naar kostensoorten

In deze paragraaf is de toelichting opgenomen van de belangrijkste afwijkingen van de rekening 2020 ten opzichte van de beleidsbegroting 2020 na wijziging. De wijzigingen in de primitieve begroting 2020 zijn hierboven in paragraaf 3.1 op hoofdlijnen toegelicht.

Kapitaallasten

Kapitaallasten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Rentelasten	7.583	8.975	8.975	8.569
Afschrijvingen	19.079	19.862	19.862	18.564
Totaal	26.662	28.837	28.837	27.133

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

De kapitaallasten zijn in 2020 € 2.175.000 lager dan begroot.

Rentelasten

Deze zijn € 1.392.000 lager dan begroot als gevolg van naar beneden bijstelling van de rente van 2,8% naar 2,5%. Daarnaast worden er diverse projecten later opgeleverd wat resulteert in lagere rentelasten.

De rentelasten van de financiële vaste activa zijn ruim € 120.000 lager dan begroot, dit omdat door de SNB een groot bedrag extra is teruggestort in 2020. De grondbank heeft in 2020 minder grond aangekocht dan begroot, waardoor hier ook minder rente aan is toegerekend.

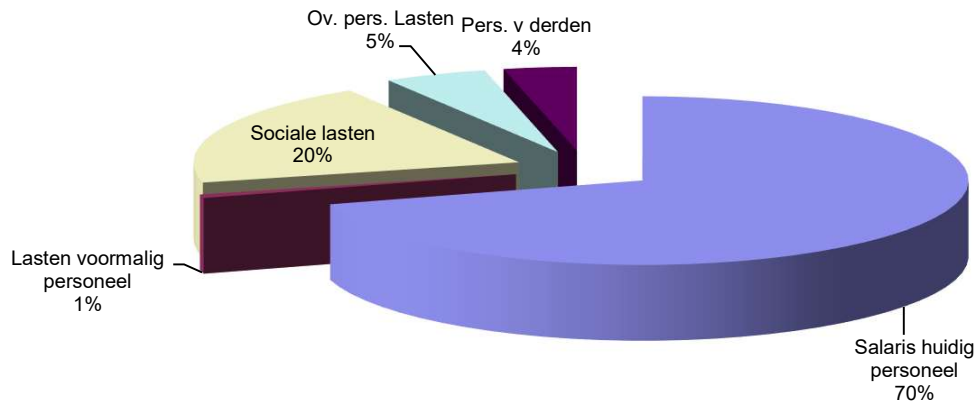
Afschrijvingen

Deze zijn € 783.000 lager dan begroot als gevolg van onder andere latere oplevering van investeringen dan verwacht. Dit betreft met name de vertraging van oplevering optimaliseren Energiefabriek (lagere kapitaallasten € 350.000), renovatie rioolgemaal Aalst en rioolgemaal Budel (lagere kapitaallasten circa € 200.000), later activeren Phario 2 Demo (lagere kapitaallasten € 100.000), vertraging aanpassingen ivm duurzame mobiliteit (lagere kapitaallasten € 63.000), vertragingen diverse ICT-projecten en latere oplevering Huisvesting Hapert (4 maanden), renovatie dak en vervanging sanitair doorgeschoven naar 2021.

Personeelslasten

Personeelslasten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Salarissen en toelagen huidig personeel	27.360	28.094	28.114	25.724
Sociale lasten	7.822	7.923	7.923	7.479
Overige personeelslasten	1.982	2.108	2.108	1.809
Personeel van derden	1.411	1.048	1.048	1.459
Subtotaal huidig personeel	38.574	39.173	39.193	36.471
Subtotaal voormalig personeel	273	100	100	188
Totaal	38.847	39.273	39.293	36.659

Personeelslasten 2020

Vershil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

De totale personeelslasten zijn € 446.000 lager dan begroot. Hieronder worden de belangrijkste verschillen toegelicht.

Salarissen en toelagen huidig personeel

De salarissen en toelagen huidig personeel zijn € 754.000 lager dan begroot. Dit heeft vooral te maken met minder fte in loondienst dan begroot. Een aantal nieuwe functies binnen vooral waterketen is later ingevuld dan waarmee in de begroting rekening werd gehouden. Ook elders zijn er vacatures geweest gedurende een bepaalde periode in 2020 waardoor er minder geld is uitgegeven dan begroot. Een aantal medewerkers is eerder gestopt dan waar rekening mee werd gehouden.

Sociale lasten

Sociale lasten zijn € 101.000 lager dan begroot. Wanneer de salarissen lager zijn door een lagere bezetting, zijn als gevolg daarvan ook de sociale lasten lager.

Overige personeelslasten

De overige personeelslasten zijn € 126.000 lager dan begroot. Hiervan heeft € 130.000 te maken met het kopen van extra verlof door medewerkers. Daarnaast heeft € 295.000 te maken met vooral een lagere woonwerkvergoeding aan medewerkers in verband met thuiswerken door corona. Hier tegenover staan een niet begrote thuiswerkvergoeding en thuiswerkbudget voor medewerkers van € 248.000. Verder minder uitgaven op overige personeelsgerelateerde uitgaven zoals transitievergoeding / bijdrage en sociale bindingen en hogere lasten in verband met eindheffing werkkostenregeling mede over thuiswerkvergoeding.

Personeel van derden

Personeel van derden is € 363.000 hoger dan begroot. Dit heeft grotendeels te maken met inhuur voor bestuursovereenkomst voor uitvoering van maatregelen in het kader van de PAS projecten (BOK 2016) welke niet zijn begroot omdat de omvang van inhuur vooraf onzeker is en omdat hier een subsidie tegenover staat. Ten opzichte van de begroting zijn de extra opbrengsten in verband met deze subsidies € 346.000 hoger dan begroot. Deze zijn bij opbrengsten toegelicht.

Voormalig personeel

De kosten van voormalig personeel zijn in 2020 € 173.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding heeft nagenoeg geheel te maken met outplacement kosten van een voormalig medewerker.

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording 2020 Waterschap de Dommel

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Waterschap De Dommel van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor Waterschap de Dommel is € 209.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen
Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	A.G. Dekker
Functiegegevens⁵	Secretaris-Directeur
Aanvang ⁶ en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1,0
Dienstbetrekking ⁸	Ja
Bezoldiging⁹	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 137.170
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.739
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 157.910</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	€ 209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	N.v.t.
Bezoldiging	€ 157.910
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	N.v.t.
Gegevens 2019 ¹³	
bedragen x € 1	A.G. Dekker
Functiegegevens⁵	Secretaris-Directeur
Aanvang ⁶ en einde functievervulling in 2020	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1,0
Dienstbetrekking ⁸	Ja
Bezoldiging⁹	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 112.589
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.053
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 132.642</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	€ 194.000

In 2020 zijn er geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen geweest.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2020 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2020 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Goederen en diensten

Goederen en diensten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Gebruiks- en verbruiksgoederen	9.659	11.921	12.031	9.776
Energie	3.972	3.855	3.855	3.151
Leasebetalingen en operational lease	74	90	90	79
Huren	133	255	255	132
Pachten en erfpachten	0	1	1	0
Verzekeringen	568	518	518	563
Belastingen	198	85	85	194
Onderhoud door derden	9.656	8.831	8.831	7.914
Overige diensten en bijdragen aan derden	35.092	35.679	35.691	35.084
Totaal	59.352	61.235	61.357	56.892

De totale goederen en diensten zijn € 2.005.000 lager dan begroot na wijziging. Hieronder worden de onderdelen van de Goederen en diensten nader toegelicht.

Gebruiks- en verbruiksgoederen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Gebruiks- en verbruiksgoederen	9.659	11.921	12.031	9.776
Totaal	9.659	11.921	12.031	9.776

Verskil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

De kosten gebruiks- en verbruiksgoederen zijn € 2.372.000 lager dan de begroting na wijziging. Dit verschil wordt door onderstaande posten veroorzaakt:

- Hogere kosten chemicaliën waterlijn o.a. C-bron Tilburg (€ 180.000) en lagere kosten chemicaliënverbruik bij slibverwerking in verband met minder met PE en nog geen 100% slibverwerking in Tilburg (-€ 628.000).
- Minder kosten labbenodigdheden (-€ 60.000) en minder duurzame goederen (-€ 40.000) bij het proces beheer waterzuiveringsinstallaties.
- Lagere kosten civiel onderhoud waterketen (-€ 710.000) wordt met name veroorzaakt doordat voorbereiding van de ondergrondse infrastructuur meer tijd kost waardoor uitvoeringsactiviteiten later plaatsvinden dan gepland. Door corona zijn locaties lastiger bereikbaar of geheel niet toegankelijk.
- Lagere kosten facilitaire zaken door minder onderhoud huisvesting (-€ 277.000) deel activiteiten MJOP bouwkundig vertraagd door corona en verschoven naar 2021 e.v. (oa oppervlaktebehandeling kozijnen en vervanging diverse dakvlakken en mogelijk omzetting naar groendaken). Lagere kosten restaurant (-€ 70.000) door minder verstrekkingen en koffieservice in verband met sluiting door corona. Lagere onderhoudskosten wagenpark (-€ 230.000). Dit wordt veroorzaakt door minder gebruik wagenpark en de motorrijtuigenbelasting wordt begroot op onderhoud echter realisatie vindt op kostensoort belasting plaats. Lagere kosten centraal magazijn (-€ 70.000) door minder aanschaf van kantoorbenodigdheden (corona) en implementatie nieuw contract Bedrijfskleding vertraagd door corona (pas-sessies uitgesteld) en daardoor minder bestellingen.
- Hogere kosten bij innovatie waterketen (€ 140.000) omdat kosten begroot worden onder overige diensten door derden.
- Lagere kosten proces Informatievoorziening (-€ 155.000). Dit wordt met name veroorzaakt doordat het contract van Powerbrowser dubbel begroot is, namelijk zowel via HWH als afzonderlijk begroot.

- Lagere kosten proces Technische infrastructuur (-€ 370.000) door lagere kosten onderhoud procesautomatisering, met name veroorzaakt doordat vervanging Servers zuiveringen te hoog begroot was in LTAP (€ 250.000). Trage opstart standaardisatie (€ 40.000 lager kosten).
- Overige kleinere verschillen (-€ 82.000).

Energie (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Elektriciteit	3.786	3.568	3.568	2.975
Gas	153	236	236	165
Water	32	51	51	11
Totaal	3.972	3.855	3.855	3.151

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Elektriciteit

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de elektriciteitskosten € 218.000 hoger. Dit wordt mede veroorzaakt door een hogere energieprijis en een stijging van de rijksbelasting.

Gas

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de gaskosten € 83.000 lager. Minder verbruik bij zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallatie.

Water

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de waterkosten € 19.000 lager. Geen bijzonderheden.

Leasebetalingen, huren en pachten (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Leasebetalingen en operational lease	74	90	90	79
Huren	133	255	255	132
Pachten en erfpachten	0	1	1	0
Totaal	207	346	346	211

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Ten opzichte van de begroting na wijziging zijn de totale kosten lease en huur met € 139.000 gedaald. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een lager bedrag aan huurkosten wagenpark (-€ 70.000) door inzet oude poolauto's. Deze kwamen vrij door Amber-pool. Daarnaast is door corona de bestelling van lease-auto's vertraagd. Teven lagere huurkosten bij technische infrastructuur (-€ 40.000) en beheer waterketen (-€ 45.000). Beheer waterketen betreft huren die op andere plaatsen geboekt zijn namelijk huur actief koolfilter (realisatie op project geboekt), huur container en antiprex (geboekt onder chemicaliën).

Verzekeringen en belastingen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Verzekeringen	568	518	518	563
Belastingen	198	85	85	194
Totaal	766	603	603	757

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Verzekeringen

De kosten verzekeringen zijn € 50.000 hoger dan de begroting na wijziging. De belangrijkste oorzaak is de hogere premie voor brandverzekering bij beheer transportstelsels.

Belastingen

De belastingen zijn € 113.000 hoger dan de begroting na wijziging. De belangrijkste oorzaak is de hogere motorrijtuigenbelasting. Deze kosten zijn begroot bij onderhoudskosten wagenpark maar realisatie is verantwoord onder belastingen.

Onderhoud door derden (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Watergangen	4.124	3.409	3.409	3.425
Zuiveringsinstallaties	505	401	401	300
Overige	5.028	5.022	5.022	4.188
Totaal	9.656	8.831	8.831	7.914

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Watergangen

Aan het onderhoud van watergangen is € 715.000 meer besteed dan verwacht. Door droogte en ziekte is veel werk uitgesteld waardoor veel tegelijk moest gebeuren en meer werk uitbesteed moest worden. Verder is er nog een aantal grote onderhoudsklussen van betuiningen Raamsloop en Gender uitgevoerd. Tevens zijn er extra kosten in verband met hergebruik van maaisel in het programma Leven De Dommel (meerkosten circa € 100.000). Deze extra kosten van maaisel komen in aanmerking voor DHZ subsidie (zie baten bijdrage van provincie).

Baggerkosten zijn circa € 150.000 hoger dan begroot door extra baggerklussen aan De Vloedijk, De Gender Eindhoven en bij de zuivering Biest-Houtakker.

Zuiveringsinstallaties

Aan het onderhoud van zuiveringsinstallaties is € 104.000 meer besteed dan verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt omdat met betrekking tot doorfacturering KRW met de gemeenten (jaarlijks ontvangen voorschotten) is afgesproken om in 2020 niet te factureren.

Overige

Per saldo is er geen grote afwijking. Maar er zijn extra kosten geweest door uitgesteld onderhoud spuitplaats rwzi soerendonk en kraanbaan Boxtel. Tevens zijn er extra kosten geweest in het kader van bestrijding van de explosieve groei van met name de waternavel en deels de duizendknoop (€ 200.000). Dit wordt gecompenseerd door lagere kosten bij onderhoud gebouwgebonden installaties waterketen doordat in verband met corona dit beperkt is tot het hoogst noodzakelijke onderhoud. Het proces Monitoring waterbeleid heeft bestaande grondwaterloggers vervangen (€ 150.000). Deze extra kosten worden gedekt vanuit lagere onderhoudskosten software bij het proces monitoring.

Overige diensten en bijdragen aan derden (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Perceptiekosten	3.128	3.199	3.199	3.126
Aquon	2.130	2.183	2.183	2.273
Slibkosten	5.485	4.503	4.503	6.168
Bijdragen aan bedrijven	462	220	220	337
Bijdragen aan het Rijk	9.634	9.200	9.200	9.672
Bijdragen aan openbare lichamen	1.146	842	842	908
Bijdragen aan overigen	78	62	62	200
Overige	13.028	15.470	15.483	12.399
Totaal	35.092	35.679	35.691	35.084

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Perceptiekosten

De perceptiekosten zijn € 71.000 lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door enerzijds meerkosten veroorzaakt door hogere meeliftbijdrage in combinatie met meer aansluitingen, lagere kosten door correctie teveel betaalde WOZ bijdrage en minder kosten door minder doorontwikkeling betaalopties.

Aquon

De werkelijke kosten zijn € 53.000 lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de afname van meer verkooppunten bij Aquon dan begroot.

Slibkosten

De kosten voor slibverwerking zijn € 982.000 hoger dan begroot. De hogere kosten voor slibverwerking SNB zijn hoger door meer aangeleverd slib (meer tonnen slibkoek en daardoor ook een hoger tarief per ton) en nieuwe kostenstructuur.

Bijdragen aan bedrijven

De bijdragen aan bedrijven zijn € 242.000 hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaak is een hogere uitbetaalde bijdrage in verband met inzet sponswerking.

Bijdragen aan het rijk

De bijdragen aan het rijk zijn € 434.000 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een hogere solidariteitsbijdrage 2020 aan het HWBP, omdat het projectgebonden aandeel vanuit HWBP-projecten van andere waterschappen lager is uitgevallen dan verwacht.

Bijdragen aan openbare lichamen

De bijdragen aan openbare lichamen zijn € 304.000 hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaak is dat bij innovatie waterketen de bijdragen aan openbare lichamen begroot worden onder overige diensten door derden.

Bijdragen aan overigen

De bijdragen aan overigen zijn € 16.000 hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaak is dat bij innovatie waterketen de bijdragen aan overigen begroot worden onder overige diensten door derden.

Overige

Voor 2020 zijn de werkelijke uitgaven per saldo € 2.455.000 lager dan de raming van de begroting na wijziging. Onderstaand de belangrijkste mee- en tegenvallers.

Overige diensten door derden

De realisatie is € 1.889.000 lager dan begroot. De belangrijkste oorzaak is een lagere realisatie van € 1.020.000 bij innovatie waterketen. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in de begroting de totale lasten van innovatie waterketen verwerkt zijn onder de rubriek "overige diensten door derden". Bij de realisatie zijn de lasten in verschillende rubrieken van goederen en diensten verwerkt.

Daarnaast hebben verschillende activiteiten bij het proces communicatie vanwege corona niet plaatsgevonden zoals zondag waterdag, geen participatie in evenementen, Dommel BBQ, netwerkdag NBWB (lagere kosten circa € 130.000).

Diverse processen hebben minder uitgaven zoals bij accountmanagement (- € 50.000) door vertraging bij blauwe diensten en bijdrage doelrealisatie door corona (afsluiten van pakketten met externen en ook minder keukengesprekken met agrariers (-€ 130.000), Personeelsbeleid en beheer (- € 77.000), Monitoring (-€ 90.000), waterketen door corona vertraging in ontwikkelen van het proces onderhoud waaronder 5S inrichting van diverse locaties (-€ 110.000), proces innovatie watersysteem (-€ 120.000) door minder aandacht voor onderzoeken op voldoende water door de actuele droogte, uitstel van landschapstriënnale bij thema mooi water, proces technische infrastructuur (-€ 80.000) door vertraging implementatie visie voor onderhoud procesautomatisering.

Advisering door derden

De realisatie is € 517.000 lager dan begroot. Een belangrijke oorzaak is een lagere realisatie bij advies watersysteem (-€ 180.000) met name veroorzaakt door minder inhuur externen voor traject basis op orde en andere nieuwe initiatieven. Daarnaast speelde nog het afwikkelen van 2 facturen die ten onrechte zijn ontvangen en verantwoord in het verleden en die nu een voordeel in de exploitatie 2020 opleveren van € 48.000.

Een andere oorzaak is een lagere realisatie bij organisatie ontwikkeling (-€ 70.000) in verband met corona hebben diverse activiteiten niet plaatsgevonden zoals kennisdagen tweebenig werken en promotie omtrent innovatieprijs. Lagere realisatie bij DIV (-€ 80.000) door geen doorgang van Valid Sign en minder ondersteuning nodig. Bij informatievoorziening lagere realisatie (-€ 70.000) door onterrecht opnemen transitorische post CMS en CMS dubbel begroot in 2020. Beheer zuiveringsinstallaties begrote post advisering (€ 70.000) niet gebruikt. Daarnaast nog een aantal kleinere verschillen.

Resultaat grondbank

De realisatie is € 68.000 hoger (meer uitgegeven) dan begroot. In 2020 is er grond aangekocht tegen een hogere aanschafwaarde dan de marktwaarde of grond verkocht voor een lager bedrag dan de aankoopprijs (of lagere marktwaarde).

Investeringsprojecten naar exploitatie

De realisatie is € 523.000 hoger dan begroot. Van 3 projecten (GGOR Landbouw Groene Woud, Dommeldal gebiedsproces PAS en NNP Vennen Budel) zijn de nettolasten ten laste van de exploitatie gebracht. Betreft projecten die zijn stilgelegd of waar geen activeerbaar actief ontstaat.

Overige

Lagere kosten (-€ 140.000) voor afvoer ontwaterd slib naar Energiefabriek, omdat nog niet al het slib van Mierlo via Tilburg naar SNB gaat. Lagere bijdrage aan het Waterschapshuis bij informatiebeleid door afrekening van het jaar 2019 (-€ 60.000) en het jaar 2020 (-€ 217.000). Tevens zijn er minder kosten bij watersysteem voor calamiteitenbestrijding geweest (-€ 99.000). Lagere reis- en verblijfkosten door minder reizen in verband met corona (-€ 100.000) en lagere telefoonkosten (-€ 60.000).

Toevoeging voorzieningen

Toevoeging aan voorzieningen (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Voorziening wachtgeldverplichtingen	0	0	0	97
Voorziening pensioenen	69	80	80	51
Voorziening dubieuze debiteuren	32	0	0	43
Totaal	101	80	80	191

De toevoeging aan voorzieningen is € 21.000 hoger dan begroot. Hieronder wordt een en ander nader toegelicht.

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Voorziening pensioenen

In 2020 is de voorziening pensioenen opnieuw actuariael berekend wat tot een lagere dotatie heeft geleid dan geraamd in de begroting.

Onvoorzien

Onvoorzien (x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Onvoorzien	0	584	442	0
Totaal	0	584	442	0

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

De post onvoorzien is voor tegenvallers die mogelijk in een jaar gaan optreden. Vooraf is onbekend of deze op gaan treden en zo ja voor welk bedrag. Wanneer er zich een tegenvaller voordoet wordt het begrotingsbedrag overgeboekt naar daar waar de kosten van de tegenvaller verantwoord worden. Realisatie wordt daarom nooit op de post onvoorzien verwerkt. In 2020 zijn er tegenvallers geweest, echter minder dan hiervoor ruimte is gereserveerd in de begroting.

3.3. Toelichting op exploitatierekening naar opbrengstsoorten

Baten

Baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Rente / Renteresultaat	-195	1.042	1.042	577
Dividend	841	600	600	306
Geactiveerde rentelasten	954	1.233	1.233	872
Geactiveerde uren	3.283	3.788	3.788	3.359
Baten i.v.m. personeel	823	1.006	1.006	1.007
Opbrengsten van derden	5.081	4.987	4.987	5.125
Bijdragen van Rijk	88	144	144	223
Bijdragen van Provincie	1.116	509	509	807
Bijdragen van openbare lichamen	68	0	0	116
Bijdragen van EU	0	0	0	0
Bijdragen van overigen	63	0	0	116
Onttrekking aan voorzieningen	33	0	0	15
Totaal	12.156	13.308	13.308	12.524

De baten zijn € 1.152.000 lager dan begroot. Hierna wordt een en ander nader toegelicht.

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

Rente / Renteresultaat en Geactiveerde rentelasten

De renteopbrengst is € 1.516.000 lager dan begroot. In 2020 is de rekenrente verlaagd van 2,8% naar 2,5%. Hierdoor is de toe te rekenen rente aan bestaande activa, onderhanden werk, financiële vaste activa en de groundbank lager dan begroot. Daarnaast zijn de investeringen lager geweest dan begroot en heeft SNB een hoger bedrag aan agio teruggestort. De toe te rekenen rente is daardoor lager, terwijl de werkelijke rentelasten slechts in geringe mate zijn gedaald.

Bij het opstellen van de begroting 2020 was bekend dat de rekenrente vermoedelijk naar beneden bijgesteld zou kunnen worden. Gezien de vele onzekerheden die invloed hebben op het renteresultaat is toen besloten om in de eerste helft van 2020 een nieuwe berekening te maken en zo nodig te rekenrente te verlagen. Het lagere renteresultaat is een administratief lagere opbrengst maar betekent ook een verlaging van de rentekosten als onderdeel van de kapitaallasten met een gelijke omvang waardoor het effect per saldo nihil is.

Dividend

In 2020 (over het resultaat 2019) heeft de Nederlandse Waterschapsbank besloten om het normale bedrag aan dividend over te maken en vast een deel in te halen over niet uitgekeerd dividend uit het verleden. Dat de realisatie € 241.000 hoger is dan begroot komt met name door de uitkering over niet uitgekeerd dividend uit het verleden.

Geactiveerde uren

Ten opzichte van de begroting zijn er minder uren door eigen medewerkers aan projecten besteed voor een bedrag van € 505.000. Vooral bij Waterketen zijn minder uren ingezet door o.a. latere aanname van personeel en meer ureninzet voor niet-projectmatige activiteiten van die extra medewerkers. Hierdoor zijn ook de personeelskosten lager dan begroot zoals hiervoor is toegelicht bij personeelskosten.

Baten i.v.m. Personeel

Ten opzichte van de begroting 2020 zijn er € 183.000 minder inkomsten door:

- € 128.000 is begroot voor medewerkers welke in 2020 aangenomen zouden worden door WDD en tevens geheel zouden worden doorbelast aan derden. In 2020 is niemand aangenomen.
- Zo'n € 140.000 heeft te maken met de verwachting dat bepaalde uitleningen door zouden lopen. Een deel van de medewerkers is gedurende 2020 uit dienst gegaan, waardoor de uitlening eindigde. Daarnaast zijn enkele andere uitleningen niet verlengd, afwijkend van de verwachting.
- Daar tegenover staan € 46.000 hogere zwangerschapsgelden dan begroot.

Opbrengst van derden

De opbrengsten van derden zijn € 94.000 hoger dan begroot. Onderstaand de belangrijkste afwijkingen.

- De opbrengsten van de energiefabriek zijn € 405.000 lager dan begroot in verband met effect corona op prijs Garantie van Oorsprong (GVO) en minder gas.
- Hogere (belasting)opbrengst Brabantse Delta van € 121.000 voor het zuiveren van grensoverschrijdend afvalwater. In de begroting waren de eenheden die Brabantse Delta voor ons waterschap zuivert per abuis in mindering gebracht. Verder was de afrekening 2019 hoger.
- In 2020 is er grond verkocht (Helvoirt en Hooge en Lage Mierde) tegen een hogere verkoopprijs dan waartegen deze in het verleden is aangeschaft. Dit zorgde voor een hoger dan begrote opbrengst voor een bedrag van € 204.000.
- Meer pacht opbrengsten in 2020 (€ 101.000) dan begroot.
- Bijdrage particulieren voor water vasthouden (€ 30.000) bijdrage exploitatie Moerenburg (€ 26.000) en bijdrage afkoppelen Hokkelstraat (€ 29.000)
- Het overige verschil t.o.v. de begroting heeft te maken met diverse kleinere posten zoals onder andere verkoop werkmaterieel.

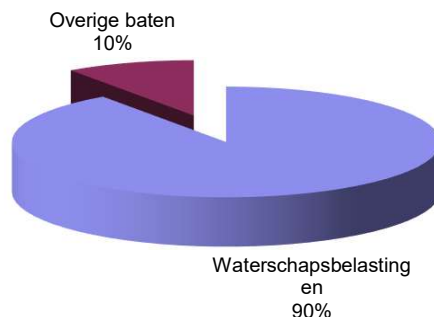
Bijdragen

Ten opzichte van de begroting zijn de opbrengsten € 682.000 hoger.

- € 283.000 van dit voordeel heeft te maken met inzet van ingehuurd en eigen medewerkers voor met name manifestkosten BOK 2016 en € 63.000 ontvangen bijdrage voor aankoopcapaciteit Grenscorridor.
- Meer DHZ subsidie toegekend (€ 324.000) dan in eerste instantie begroot. Dit betreffen met name werkzaamheden mbt droogtebestrijding, Bokashi, Maaisel en Carbon connects
- Ontvangen DPRA subsidie voor piekbuien en beekdal (€ 53.000) die niet begroot was.
- Minder ontvangen SDE+ subsidie Energiefabriek van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) met betrekking tot nog te ontvangen voorschotten 2018 en 2019 die transitorisch waren opgenomen (minder opbrengsten € 77.000).
- Het overige verschil t.o.v. de begroting heeft te maken met diverse kleinere posten zoals onder andere inkomsten waterportaal.

Waterschapsbelastingen

Aandeel waterschapsbelastingen 2020 in totaal baten 2020

Belastingopbrengsten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijz.	Rekening 2019
Watersysteemheffingen	51.047	50.351	50.351	48.667
Ongebouwd	4.418	4.405	4.405	4.045
Ongebouwd, natuur	127	121	121	94
Gebouwd	28.925	28.144	28.144	27.385
Ingezetenen	17.518	17.703	17.703	16.988
Vervolgingskosten	370	300	300	449
Kwijtschelding	-223	-227	-227	-205
Oninbaar	-87	-95	-95	-89
Zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing	58.805	61.621	61.621	60.974
Zuiveringsheffing bedrijven	11.635	13.584	13.584	14.879
Zuiveringsheffing huishoudens	47.437	48.323	48.323	46.307
Verontreinigingsheffing	259	299	299	292
Vervolgingskosten	149	70	70	113
Kwijtschelding	-506	-485	-485	-475
Oninbaar	-169	-170	-170	-142
Overige belastingopbrengsten	0	0	0	0
Totaal	109.852	111.972	111.972	109.641

De belastingopbrengsten zijn € 2.120.000 lager dan begroot. Hierna wordt een en ander nader toegelicht.

Watersysteembeheer

De taak watersysteembeheer wordt gefinancierd uit de watersysteemheffingen die zoals hier bovenstaand over de belangencategorieën zijn verdeeld.

Verschil rekening 2020 en begroting na wijziging:

De opbrengst watersysteemheffingen is € 696.000 hoger dan de begroting na wijziging, dit wordt grotendeels veroorzaakt door een hogere opbrengst watersysteemheffing gebouwd van € 781.000. Dit is het gevolg van de ontwikkeling van de WOZ waarden.

De begroting van de WOZ waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer en de daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.

Een andere grote oorzaak is een lagere opbrengst watersysteemheffing ingezetene van € 185.000, dit wordt grotendeels veroorzaakt door een vertraging in het BAG 2 project (bedrijvenonderzoek) en door het in de begroting 2020 meenemen van een accres (1%) voor Brabant Water terwijl zij daar zelf in de aangeleverde cijfers al rekening mee gehouden hadden.

De vervolgingskosten zijn € 70.000 hoger dan de begroting na wijziging, dit door meer verzonden aanslagen/dwangbevelen.

Zuiveringsbeheer

De rekening zuiverings- en verontreinigingsheffing 2020 is inclusief een negatieve opbrengst van € 358.000 met betrekking tot het jaar 2019.

Verschil rekening 2020 en begroting 2020 na wijziging:

De opbrengst zuiveringsheffing is € 2.816.000 lager dan de begroting.

Dit wordt veroorzaakt door een lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven van € 1.949.000, de belangrijkste oorzaak hiervoor zijn lagere eenheden door corona. Een andere oorzaak is een negatieve opbrengst 2019. De opbrengst 2019 was lager dan eerder verwacht (in 2019 en bij Burap 2020-1 en 2020-2) door een lagere opbrengst van enkele grote meetbedrijven. Verder daalt de opbrengst vanuit meetbedrijven als gevolg van met name een bedrijfsluiting, het gefaseerd afhaken, verdere voorzuivering en productie verlaging bij enkele grote meetbedrijven. De verdere daling van de tabelbedrijven wordt met name veroorzaakt door lagere opbrengsten dan verwacht (mede als gevolg van vertraging) vanuit bedrijvenonderzoek en een te optimistische inschatting van de opbrengsten tabelbedrijven bij begroting 2020 t.o.v. de realisatie 2020.

De opbrengst zuiveringsheffing huishoudens is € 886.000 lager dan de begroting na wijziging. Dit wordt veroorzaakt door het in de begroting 2020 per abuis dubbel meenemen van een accres (1%) voor Brabant Water.. Een andere oorzaak voor de lagere eenheden is een vertraging in het BAG 2 project (bedrijvenonderzoek). Verder is er in de realisatie 2020 een negatieve opbrengst 2019 verantwoord van € 162.000 waar in de begroting geen rekening mee was gehouden. De vervolgingskosten zijn € 79.000 hoger dan de begroting na wijziging, dit door meer verzonden aanslagen/dwangbevelen.

3.4 Begrotingsrechtmatigheid

Rechtmatigheid en Beleidsvelden/programma's

Beleidsvelden/programma's (* 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	JaarEinde Verwachting Burap 2020-2
Bestuur en bedrijfsvoering	56.123	59.453	59.403	57.894
Dienstverlening-Waterpartner	49	125	125	125
Leven-de-Dommel *)	1.636	1.154	1.154	2.019
Waterketen	38.957	41.937	41.937	40.018
Watersysteem	28.198	27.340	27.390	27.789
Waterschap De Dommel	124.963	130.009	130.009	127.845

*) Tegenover de hogere lasten van Leven-de-Dommel staan extra subsidie-inkomsten (DHZ).

Bij de rechtmatigheid wordt een onderscheid gemaakt in lasten en baten. De rechtmatigheid van het begrotingscriterium wordt specifiek getoetst op lasten en niet op baten. De vraag bij rechtmatigheid is derhalve of de lasten per programma binnen de begrote lasten zijn gebleven, onafhankelijk van het feit of een mogelijke kostenoverschrijding wordt gedekt door hogere baten.

Uit de recapitulatie van de beleidsveld-/programmamakosten blijkt dat er ten opzichte van de begroting na wijziging respectievelijk de JaarEindeVerwachting Burap 2020-2 sprake is van een overschrijding van de lasten voor beleidsveld en programma:

Afwijking ten opzichte van:	Begroting na wijz.	JEV Burap 2020-2
• Beleidsveld Watersysteem	€ 808.000	€ 409.000
• Programma Leven-de-Dommel	€ 482.000	n.v.t

Tot op heden is de lijn gevolgd om bij het opstellen van de 1^e bestuursrapportage te komen met een begrotingswijziging en bij de 2^e bestuursrapportage het algemeen bestuur te informeren omtrent de ontwikkelingen van kosten en opbrengsten maar om dit niet te doen in de vorm van een begrotingswijziging.

In de 2^e bestuursrapportage is het algemene bestuur geïnformeerd over de ontwikkeling van de jaareindeverwachtingen waarbij de belangrijkste afwijkingen per programma zijn opgenomen. De stukken zijn aan het algemeen bestuur aangeboden en aan de hand van presentaties behandeld in de commissies van 11 november 2020 en het algemeen bestuur van 25 november 2020.

In de commissie is een toelichting gegeven op meerkosten welke naar verwachting gaat optreden binnen het programma Watersysteem. De gerealiseerde stijging van de kosten Watersysteem is hoger dan was voorzien bij de 2^e bestuursrapportage. Deze afwijking is een gevolg van hogere onderhoudskosten aan ons watersysteem als gevolg van droogte en bestrijding plaagsoorten (door explosieve groei waternavel). Verder zijn eind 2020 tijdens afsluitende interne controlewerkzaamheden projectuitgaven afgeboekt op een drietal projecten die zijn stilgelegd of waar geen activeerbaar actief ontstaat. Daarnaast is de solidariteitsbijdrage 2020 die wij verschuldigd zijn aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) hoger, omdat het projectgebonden aandeel vanuit HWBP-projecten van andere waterschappen lager is uitgevallen dan verwacht. De overschrijding ligt in de lijn van het huidige beleid.

In de commissie is tevens een toelichting gegeven op de meerkosten welke naar verwachting gaat optreden binnen het programma Leven-de-Dommel. Deze meerkosten zijn gedekt door hogere subsidiebijdragen van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). De verwachte kosten voor de overige programma's zijn achter gebleven op de verwachting van de begroting en zo binnen de ruimte gebleven.

Kredieten:

Ten aanzien van de kredieten voor de lopende en in 2020 afgesloten investeringsprojecten geldt dat er voor een aantal (deel)projecten sprake is van een beperkte overschrijding (< € 10.000) van het beschikbaar gestelde krediet. Er is sprake van 5 kredietoverschrijdingen > € 10.000.

Oude reeds jaren geleden afgesloten deelprojecten:

Er zijn 2 projecten (hoofdproject P016100 en P018800) die een overschrijding hebben van meer dan € 10.000 en meer dan 5%. Dit betreft oude reeds jaren geleden afgesloten deelprojecten. Omdat in het hoofdproject een nieuw deelproject wordt aangemaakt, wordt er op hoofdprojectniveau een kredietoverschrijding gepresenteerd terwijl er voor het nieuwe /lopende deelproject geen sprake is van een overschrijding.

Verder is er een administratieve overschrijding bij het project De Energiefabriek. Eind 2016 is het eerste deel van het project in gebruik genomen. Hierbij is krediet voor het uitgavendeel toegekend aan dit deelproject (P056601). Dit krediet had echter ca. € 4 mln. lager mogen zijn in verband met ontvangsten die betrekking hadden op extra uitgaven. Dit verschil had als krediet toegekend moeten worden aan het vervolgproject (P056603 Optimaliseren Energiefabriek). Daarnaast is een deel van het krediet (€ 1,6 mln.) op basis van een bestuurlijk besluit gebruikt ter dekking van extra exploitatielasten. Het krediet voor P056603 bedraagt hierdoor € 12,6 mln. Deze aanpassing kon echter administratief niet meer verwerkt worden omdat project P056601 in 2016 reeds afgesloten is.

Projecten waarbij de kosten (overschrijding) mogelijk kunnen worden verhaald op derden:

Op project P064502 Vloevelden Tilburg is ook een afwijking. De uitgaven op dit project betreffen een haalbaarheidsstudie en interne uren. Op basis hiervan worden de plannen met betrekking tot Vloevelden Tilburg uitgewerkt. Deze uitgaven worden gecorrigeerd naar de exploitatie omdat dit kosten betreft voor onderzoek en ontwikkeling. De mogelijkheid wordt onderzocht of deze kosten conform eerder gemaakte afspraken nog verhaalbaar zijn.

Projectbudgetoverschrijding 2020, aanvullend krediet toegekend in 2021:

Als laatste is er een overschrijding op project P076801 Verbreed WKC dataaansluiting. Het reeds beschikbaar gestelde krediet was onvoldoende. In februari 2021 is extra krediet aangevraagd en toegekend.

De projecten, de kredieten en de stand van de uitnutting van de kredieten is in de bijlage (staat H) nader toegelicht.

Voor projecten waarvan de kosten voorlopig zijn geactiveerd (interne uren en bouwrente) in afwachting van resultaat van de verkenning of er sprake is van een daadwerkelijk ontstaan van een project (activum), zal op basis van het resultaat van de verkenning besloten worden of er een krediet zal worden aangevraagd of dat de kosten in 2021 ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Op basis van het begrotingscriterium is autorisatie van de hogere kosten door het algemeen bestuur noodzakelijk. In de aanbestedingsbrief wordt daarom expliciet aan het algemeen bestuur gevraagd om deze kostenoverschrijding te autoriseren.

4 BALANS EN TOELICHTING

ACTIVA (x € 1.000)	31-12- 2020	31-12- 2019
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	26.169	28.148
Materiële vaste activa	307.939	299.950
Financiële vaste activa	5.645	13.675
Totaal vaste activa	339.753	341.773
VLOTTENDE ACTIVA		
Liquide middelen	11	4
Kortlopende vorderingen	2.384	8.189
Overlopende activa	5.211	9.779
Totaal vlottende activa	7.607	17.972
Totaal activa	347.359	359.745

PASSIVA (x € 1.000)	31-12- 2020	31-12- 2019
VASTE PASSIVA		
<i>EIGEN VERMOGEN</i>		
Algemene reserves	34.553	34.311
Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	0	0
Overige bestemmingsreserves	1.654	333
Nog te bestemmen resultaat	-2.954	1.563
Totaal eigen vermogen	33.253	36.207
<i>VOORZIENINGEN</i>		
Voorzieningen	1.267	1.259
Totaal voorzieningen	1.267	1.259
<i>VASTE SCHULDEN</i>		
Vaste schulden	266.112	255.213
Totaal vaste schulden	266.112	255.213
Totaal vaste passiva	300.632	292.679
<i>VLOTTENDE PASSIVA</i>		
Netto vlottende schulden	31.500	48.834
Overlopende passiva	15.227	18.232
Totaal vlottende passiva	46.727	67.066
Totaal passiva	347.359	359.745

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de verslaggevingsregels uit het Waterschapsbesluit en de daarbij behorende ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen

Immateriële vaste activa

Dit betreft activa die niet stoffelijk zijn en evenmin onder de financiële vaste activa worden begrepen. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Voor een deel van onze immateriële vaste activa wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd van 5 jaar. Voor een belangrijk deel is dat niet het geval. Dat betreft veelal bijdragen aan gemeenten waarbij gemeenten uitvoering hebben gegeven aan de aanleg van watergangen en rioleringswerken. De door ons gehanteerde afschrijvingstermijnen van die bijdragen zijn gekoppeld aan de onderliggende activa.

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Immateriële vaste activa:		
Rente van geldleningen (I10)	C	*1
Onderzoek en ontwikkeling (I20)	C	5
Software (I99) *2	B	5
Subsidies en bijdragen aan activa in eigendom derden (I30)	B	Afhankelijk van onderliggend activum *3)
Afkoopsommen (I40)	B	Wordt per investering voorgelegd

*1 Wanneer bij het afsluiten van een geldlening bemiddelingskosten boven de activeringsgrens in rekening worden gebracht, wordt de looptijd van de lening als afschrijvingsperiode gehanteerd.

*2) software/mobilfoonnet 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat

*3) Met een maximum afschrijvingsperiode van 40 jaar.

Materiële vaste activa

Hieronder worden begrepen gronden, vervoermiddelen en werktuigen, overige bedrijfsmiddelen, kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen, waterkeringen, watergangen en kunstwerken, gemalen ten behoeve van het waterkwantiteitsbeheer, transportgemalen en -leidingen, zuiveringsinstallaties, slibverwerkingsinstallaties, wegen en overige. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Materiële vaste activa:		
Gronden (M10)	B	30 / niet

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren	
Vervoermiddelen (M20)			
Auto's	C1	5	
Trekkers		8	
Kranen		8	
Maai- en veegboten		8	
Overig		5	
Overige bedrijfsmiddelen (M30)			
Hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons) *4)	C	5	
Inbraakbeveiliging		10	
Storingsapparatuur en meetapparatuur		10	
Overige bedrijfsmiddelen		5	
Kantoren, woningen etc. (M40)			
Kantoren en dienstwoningen	B	40	
Werkplaats		25	
Open loods		10	
Inrichting		10	
Renovatie/restauratie		levensduurverlenging	
Wegen (M50)		A	10
Waterkeringen (M55)	A	30	
Watergangen en kunstwerken (M60)			
Poldergemalen	C2	25	
Stuwen/vistrappen		25	
Duikers/maaigangen		25	
Watergangen		30	
Wegen		10	
Bruggen		20	
Baggeren		C3	*5
Transportgemalen en –leidingen (M70)			
Rioolgemalen (droog) bwk	A	40	
Rioolgemalen (droog) mech		18	
Rioolgemalen (nat) bouw		25	
Rioolgemalen (nat) mech		10	
Persleiding bouwkundig en transportleiding bouwkundig		40	
Persleidingen en transportleidingen (mechanisch/elektrisch)		18	
Zuiveringsinstallaties (M80)			
Bouwkundig		A	40

Mechanisch		18
Slibverwerkingsinstallaties (M90)	A	
Bouwkundig		40
Mechanisch		18

*4) hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons) 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat

*5) Bij investeringen in saneren van waterbodems en baggeren is de basis afschrijvingsperiode 7 jaar. Wanneer de verwachte opeenvolgende baggercyclus afwijkt van de genoemde 7 jaar, dan wordt deze opeenvolgende baggercyclus als afschrijvingsperiode gehanteerd met een maximum van 40 jaar.

Bij het investeringsvoorstel dient de afschrijvingstermijn te worden opgenomen en afwijkingen van de richtlijn moet worden toegelicht / onderbouwd.

Ondergrens activeren	
Categorie	Bedrag
A	€ 200.000
B	€ 100.000
C	€ 50.000
C1	€ 10.000
C2	€ 100.000
C3	€ 400.000

Op al onze activa wordt de systematiek van lineaire afschrijving gehanteerd.

Grondbank

De grondbank is grond in het bezit van het waterschap die ingekocht, verkocht of geruild wordt. De in de grondbank opgenomen percelen betreffen gronden die niet aan een specifiek project kunnen worden toegerekend waaronder ruilgronden. De gronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs dan wel de actuele marktaandeel wanneer deze lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn voor de nominale waarde op de balans opgenomen. Hier worden afzonderlijk opgenomen: deelnemingen en effecten, verstrekte vaste geldleningen en vorderingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten worden berekend vanaf het moment van daadwerkelijke in gebruik name van projecten.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat. De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorzieningen

Vorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde op basis van de laatst bekende inzichten. Pensioenen en wachtgelden worden jaarlijks op basis van actuariële berekeningen bepaald.

Langlopende schulden

Hier zijn opgenomen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;
- onttrekkingen aan de egaliseringsreserve vinden plaats overeenkomstig het begrote nadelig resultaat.

Toelichting op de balansposten

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële en materiële vaste activa

Het verloop in de vaste activa is in de volgende tabel weergegeven

Verloop activa in exploitatie (x € 1.000)	Ultimo 2019	Verschuiv. 1-1 activa categorie	Investering	Subsidies	Afschrijving	Desinvest. Verkoop Ruil	Ultimo 2020
Immateriële vaste activa:							
<i>Uitgaven ivm afsluiten geldleningen</i>	299		0	0	149		149
<i>Uitgaven ivm onderzoek/ontwikkeling</i>	1.389		0	0	319		1.070
<i>Verstrekte subsidies/bijdr. bedrijven</i>	204		0	0	13		191
<i>Verstr. subsidies/bijdr. openb. lichamen</i>	21.410		132	0	1.080	20	20.441
<i>Verstr. subsidies/bijdr. Rijk</i>	0		0	0	0		0
<i>Verstrekte subsidies/bijdragen overige</i>	230		0	0	25		205
<i>Bet. afkoopsommen openb. Lichamen</i>	295		0	0	20		276
<i>Betaalde afkoopsommen Rijk</i>	2.453		0	0	82		2.371
<i>Uitgaven verkiezingen</i>	833		0	0	232		600
<i>Overige immateriële vaste activa</i>	1.036		176	0	347		865
Totaal Immateriële vaste activa	28.148	0	308	0	2.267	20	26.169
Materiële vaste activa:							
<i>Gronden</i>	5.986		0	0	171	51	5.764
<i>Vervoermiddelen</i>	1.044		0	0	496	12	537
<i>Machines, apparaten en werktuigen</i>	1.801		641	0	478	28	1.936
<i>Overige duurzame bedrijfsmiddelen</i>	1.110		300	0	294		1.116
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	6.840		1.371	0	773		7.439
<i>Woonruimten</i>	0		0	0	0		0
<i>Wegen</i>	0		0	0	0		0
<i>Waterkeringen</i>	4.495		2.510	32	225		6.749
<i>Watergangen, kunstwerken en gemalen</i>	57.799		50	0	3.107	8	54.734
<i>Transportgemalen en -leidingen</i>	37.286		0	0	2.395		34.891
<i>Zuiveringsinstallaties</i>	110.500		4.571	0	7.098		107.973
<i>Slibverwerkingsinstallaties</i>	20.764		0	0	1.734		19.030
<i>Overige materiële vaste activa</i>	253		0	0	21		232
<i>Correctie vaste activa (uit te voeren)</i>	-240		192				-48
Subtotaal materiële vaste activa	247.641	0	9.633	32	16.792	99	240.352
Gronden in de groundbank	18.217		8.464			4.955	21.726
Onderhanden werken	34.092		18.369	6.599			45.861
Totaal Materiële vaste activa	299.950	0	36.466	6.631	16.792	5.054	307.939
Totaal	328.098	0	36.773	6.631	19.058	5.074	334.108

De belangrijkste investeringsuitgaven (groter dan ca € 0,5 mln.) in het verslagjaar betreffen:

- Ophogen nabezinktanks
- Baggeren Klotputten
- Essche Stroom Bruggelaar
- Tilburg Cap Uitbr uitvoeringskrediet

- Optimaliseren energiefabriek
- Beekherstel NNP Strijper Aa
- Beekherstel Kleine Beerze fase 1
- GOO inw landmeetgeg waterg en duiker
- Hoogwatermaatregelen Sint-Oedenrode
- Huisvesting locatie Hapert
- No-Regret-leidingw belucht AT's EHV
- Phario 2.0 Demo
- NNP Kampina 2e fase
- RG Budel
- Anti verdroging De Utrecht

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlagen A "Staat van immateriële en materiële vaste activa" en B "Overzicht onderhanden deelprojecten" bij de jaarrekening. Een (tekstuele) toelichting is gegeven in deel I Programma's.

In bijlage A is per actief de bijdrage van derden verder gespecificeerd.

Conform BBVW-voorschriften treft u hieronder overige activa toelichtingen aan.

In 2020 zijn twee auto's, een tractor en grond verkocht met een resterende boekwaarde. Ook is een onterecht deel van een geactiveerd immaterieel vast actief vervroegd afgeschreven.

Bij de immateriële vaste activa zijn in 2020 investeringen in gebruik genomen in verband met verstrekte subsidies en bijdragen aan openbare lichamen. Dit betroffen investeringen in verband met de bijdrage-regeling aanleg en onderhoud van nieuwe waterstructuren binnen de betrokken gemeenten. De gehanteerde afschrijvingsduur hiervan sluit aan met de afschrijvingsduur van deze gemeente Nuenen, Laarbeek en Geldrop-Mierlo.

Voor een perceel grond in Sint-Michielsgestel van 4.125 m2 met een registratiewaarde van nihil is eeuwigdurend erfpacht uitgegeven aan een naastliggende landgoedeigenaar. Een viertal percelen langs de Heerebeekloop zijn in erfpacht uitgegeven aan Brabants Landschap tot 31-12-2059. De gronden zijn aangeschaft voor zo'n € 114.000 en omvatten in totaliteit bijna 27.000 m2.

Een zevental percelen in Bergeijk, natuurzone Pielis, zijn in erfpacht uitgegeven aan Stichting Uitvoering Landschapsbeheer Pielis. Deze overeenkomst eindigt op 31-12-2042, waarbij mogelijk continuering plaatsvindt. De gronden zijn aangeschaft voor € 14.088 en omvatten in totaliteit 36.238 m2.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	(x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
<i>Kapitaalverstrekingen aan:</i>			
- bedrijven		5.529	13.557
- overige		102	102
<i>Leningen aan:</i>			
- overige		14	17
Totaal		5.645	13.675

Het verloop van deze post is als volgt:

Boekwaarde per 31 december 2019	13.675
<u>Bij:</u>	-

	13.675
<u>Af:</u> agio SNB (inclusief extra bedrag)	8.027
funding wagenpark	3

Totaal verminderingen in het boekjaar	-8.030

Boekwaarde per 31 december 2020	5.645

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage C "Staat van financiële vaste activa" van de jaarrekening.

Met Wagenplan BV, de leverancier van onze leaseauto's is een overeenkomst gesloten met betrekking tot de voorfinanciering (funding) van ons wagenpark. Door ons waterschap worden de leaseauto's voorgefinancierd onder garantie van de moedermaatschappij van Wagenplan BV, Centraal Beheer Achmea. Hierdoor ontstaat een financieel voordeel omdat het aantrekken van middelen voor ons waterschap voordeliger is dan voor de leasemaatschappij. De hoogte van de funding bedraagt per 31-12-2020 € 14.000.

VLOTTENDE ACTIVA

Liquide middelen

Liquide middelen	(x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Kas		2	0
Bankrekeningen		10	4
Totaal		11	4

Net als in 2019 staat er een klein saldo op een bankrekening. Dit naast het rood staan op de lopende bankrekening welke enkele bladzijden verder staat toegelicht bij vlottende schulden. Er zijn geen positieve rekeningcourant-verhoudingen met 's Rijksschatkist of andere openbare lichamen.

Kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen	(x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen op belastingdebiteuren		1.219	2.080
Overige vorderingen		1.165	6.109
Totaal		2.384	8.189

Kortlopende vorderingen (per 31-12 direct opeisbaar):

Deze post betreft voor een bedrag van € 1.376.000 vorderingen door eigen aanslagen op debiteuren waterschapsbelastingen. Op deze vorderingen is de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren ten bedrage van € 157.000 in mindering gebracht. Deze voorziening wordt voldoende geacht om de per 31 december 2020 uitstaande dubieuze belastingvorderingen te dekken.

Naast de belastingdebiteuren is een bedrag van € 1.165.000 te vorderen van overige debiteuren (een broker voor Garantie van Oorspong (GVO) certificaten, diverse gemeenten en waterschappen). Het financiële risico op deze post wordt als minimaal ingeschat. De daling ten opzichte van 2019 heeft vooral te maken met het gegeven dat Brabant Water de voor Waterschap de Dommel geïnde belastingbedragen ad € 5.411.000 over november 2019 overmaakte op de eerste werkdag in 2020. Het bedrag over november 2020 is reeds in 2020 ontvangen. Ook is er een daling van de door te belasten bedragen aan overige debiteuren o.a. door minder uitlening van personeel. Daar tegenover staat dat een bedrag ad € 664.000 i.v.m. GVO's in de eerste week van 2021 is ontvangen, terwijl over 2019 het bedrag over deze periode al voor het einde van het jaar binnen was.

Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap de Dommel en houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taak nodig hebben bij het Ministerie van Financiën onderbrengen. Hierover wordt rente verrekend. De drempel in 2020 voor Waterschap de Dommel bedroeg € 975.000. In 2020 hebben we geen structureel "overtollige" liquiditeiten gehad en is er derhalve geen geld bij het Ministerie van Financiën onder gebracht.

Tabel schatkistbankieren (x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten schatkist Rijk aangehouden middelen	25	159	3	0
Ruimte onder het drempelbedrag	950	816	972	975
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Overlopende activa

Overlopende activa (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	27	341
Nog te ontvangen Brabant Water	1.101	6.379
Overige nog te ontv. bedragen en vooruitbetaalde bedragen	4.083	3.059
Totaal	5.211	9.779

De belangrijkste posten uit overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen zijn (jaar):

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
• Nog te ontvangen belastingopbrengsten	83	1.373
• Nog te ontvangen dividendbelasting (o.a. agio SNB)	1.233	261
• Nog te ontvangen dividend (NWB)	841	0
• Vooruitbetaalde bedragen	785	430
• Vordering op certificaten i.v.m. opwekking groen gas	494	593
• Te vorderen BTW	130	118
• Overige vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	517	284

Ten opzichte van 2019 is de post overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen met € 1.024.000 gestegen. Dit komt vooral door de te vorderen dividendbelasting van € 1.233.000 i.v.m. de extra agio terugstorting van SNB in 2020 en door het nog te ontvangen dividend (€ 841.000) van de NWB. Daar tegenover staat een daling van de nog te ontvangen belastingopbrengsten met € 1.290.000 i.v.m. de coronacrisis en daardoor lagere aanlevering van vervuilingseenheden. De afrekening tot en met 2019 is juist voornamelijk in 2020 afgewikkeld. Verder zijn de vooruitbetaalde bedragen met € 355.000 toegenomen. Hiervan heeft € 346.000 te maken met een verzekeringspremie.

Nog te ontvangen Brabant Water is met € 5.278.000 afgenomen met name doordat Brabant Water de maandelijkse afrekeningen vroeger is gaan betalen.

De per ultimo 2020 nog te ontvangen voorschotbedragen EU, Rijk, Provincies of Overige openbare lichamen zijn afgenomen met € 314.000 ten opzichte van ultimo 2019. Dit betreft met name een ontvangst van de provincie, een correctie m.b.t. Rijk en een ontvangst van een Overige openbare lichaam.

Verloopoverzicht overlopende activa, nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of Provincies

Omschrijving uitkering (x € 1.000)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Vrijgevallen 2020	Saldo 31-12-2020
Europese Unie	0	0	0	0
Rijk (Agentschap)	77	-77	0	0
Provincie	231	-55	149	27
Overige openbare lichamen	32	0	32	0
Totaal	341	-132	181	27

Dit betreft een nog te ontvangen subsidies voor een project.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserves

Algemene reserves (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Taakreserve watersysteembeheer	3.436	3.408
Taakreserve zuiveringsbeheer	31.118	30.903
Totaal	34.553	34.311

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de algemene reserves wordt verwezen naar bijlage D "Staat van reserves en voorzieningen" van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen "Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen".

In het financieel beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen is in 2020 bepaald dat de ondergrens van dit weerstandsvermogen € 5,8 mln. is, jaarlijks te verhogen met het consumentenprijsindex (CPI)-inflatiepercentage. Verdeling over watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vindt naar rato plaats op basis van de netto lasten per taak. De reserves die deze ondergrens te boven gaan, kunnen aangewend worden voor tariefseglisatie om de tarieven over de vastgestelde planperiode gelijkmatig te laten stijgen. In onderstaande tabellen is voor beide reserves deze splitsing aangegeven.

Taakreserve watersysteembeheer (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Algemene reserve watersysteemheffing	2.602	2.580
Overige reserve watersysteemheffing	834	828
Totaal	3.436	3.408

Taakreserve zuiveringsbeheer (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Algemene reserve zuiveringsheffing	3.198	3.242
Overige reserve zuiveringsheffing	27.920	27.661
Totaal	31.118	30.903

Overige bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Bestemmingsreserve GTD	254	282
Bestemmingsreserve Wateroverlast	0	51
Bestemmingsreserve Leven De Dommel	1.400	0
Totaal	1.654	333

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming.

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage D "Staat van reserves en voorzieningen" van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen "Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen".

Nog te bestemmen resultaat

Nog te bestemmen resultaat (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Nog te bestemmen resultaat	-2.954	1.563
Totaal	-2.954	1.563

Het saldo van de rekening van baten en lasten over 2019 is, rekening houdende met de in de jaarrekening 2019 opgenomen aangewezen bestemmingen, toegevoegd aan de algemene reserves. Over de bestemming van het saldo van de rekening van baten en lasten over 2020 moet door het Algemeen Bestuur nog een besluit worden genomen. Een deel van het resultaat zal bestemd worden voor de rentetoevoeging aan de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

OVERZICHT MUTATIES IN RESERVES

Algemene reserves

Taakreserve watersysteembeheer

Balansbedrag per 31 december 2019	3.408
Bij: Saldo 2019 (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	28

Balansbedrag per 31 december 2020	3.436

Taakreserve zuiveringsbeheer

Balansbedrag per 31 december 2019	30.903
Bij: Saldo 2019 (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	215

Balansbedrag per 31 december 2020	31.118

In het saldo 2019 (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020) zit de rentetoevoeging aan de taakreserve watersysteembeheer ad € 104.000 en taakreserve zuiveringsbeheer ad € 876.000 verwerkt.

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie

Er zijn geen mutaties geweest in de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie.

Overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve GTD

Balansbedrag per 31 december 2019	282
Bij: Rentetoevoeging (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	20

	302
Af: Vrijval afkoopsom (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	-48

Balansbedrag per 31 december 2020	254

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000.

Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven (2020: € 20.000) en valt jaarlijks een gedeelte van de afkoopsom vrij (2020: € 48.000). De rentebijbeschrijving aan en de vrijval van deze bestemmingsreserve was opgenomen in het separate voorstel resultaatbestemming 2019, door u goedgekeurd op 8 juli 2020.

Bestemmingsreserve Wateroverlast

Balansbedrag per 31 december 2019	51
Af: Vrijval (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	-51

Balansbedrag per 31 december 2020	0

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de inschatting van de extra kosten in de exploitatie in verband met de wateroverlast in juni 2016.

Deze vrijval van de bestemmingsreserve was opgenomen in het separate voorstel resultaatbestemming 2019, door u goedgekeurd op 8 juli 2020.

Bestemmingsreserve Leven-De-Dommel

Balansbedrag per 31 december 2019	0
Bij: Toevoeging (conform uw besluit d.d. 8 juli 2020)	1.400

Balansbedrag per 31 december 2020	1.400

In 2019 zijn veel activiteiten in gang gezet. De exploitatie-uitgaven bleven echter nog achter op de planning. Om de doelen van het Actieplan Leven-de-Dommel toch te kunnen realiseren is besloten om het verschil in exploitatie-uitgaven tussen kader en realisatie (dus exclusief kapitaallasten) te reserveren in de vorm van een bestemmingsreserve. Dit betekende een voorstel voor resultaatbestemming in 2019 van € 1.400.000 ten gunste van een bestemmingsreserve Leven-de-Dommel. Deze bestemmingreserve wordt, naast de reeds geplande uitgaven in het kader van het Actieplan Leven-de-Dommel voor de jaren 2020 t/m 2022, in het restant van de programmaperiode ingezet voor de dekking van de kosten die direct verband houden met de geplande exploitatie-activiteiten in het actieplan.

Deze toevoeging aan de bestemmingsreserve was opgenomen in het separate voorstel resultaatbestemming 2019, door u goedgekeurd op 8 juli 2020.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen	(x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Voorzieningen voor arbeidsgereleerde verplichtingen		1.267	1.259
Totaal		1.267	1.259

VOORZIENINGEN VOOR ARBEIDSGERELATEERDE VERPLICHTINGEN

Wachtgeldverplichtingen

In 2020 is aan een oud-bestuurslid € 53.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 33.000 vrijgevallen omdat de pensioenleeftijd is vervroegd. Hierdoor vindt eerder pensionering plaats en hoeft er korter wachtgeld betaald te worden.

Het verloop van de voorziening in 2020 was als volgt:

Balansbedrag per 31 december 2019	97
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-53
Af: Onttrekking uit voorziening wachtgeldverplichtingen	-33

Balansbedrag per 31 december 2020	11

Pensioenen

Voor drientwintig voormalige DB-leden bestaan al langer pensioenverplichtingen. In 2020 is voor één voormalig DB-lid geld gestort in de pensioenvoorziening. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er € 69.000 toegevoegd aan de voorziening. In 2020 is er € 89.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Balansbedrag per 31 december 2019	1.162
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-89

	1.073
Bij: Storting pensioen nieuwe deelnemer	114
Bij: Toevoeging aan voorziening pensioenen	69

Balansbedrag per 31 december 2020	1.256

VASTE SCHULDEN

Deze post is als volgt te specificeren:

Vaste schulden (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	261.102	250.203
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, banken e.d.	5.000	5.000
Waarborgsommen	9	9
Totaal	266.112	255.213

Het verloop van deze post is als volgt:

Schuldrestant per 31 december 2019	255.213
Bij: Opgenomen geldleningen	35.000

	290.213
Af: Aflossingen in het boekjaar	-24.101

Schuldrestant per 31 december 2020	266.112

De rentelast 2020 op onderhandse leningen van banken bedraagt € 7.873.197. Hiervan is € 102.500 voor buitenlandse instellingen, banken e.d. en de rest voor binnenlandse banken. Ten opzichte van 2019 is de vaste schuld met 10,9 mln. toegenomen door vooral afname van het saldo bankschuld en kasgeldleningen.

Gezien het bijna "gratis" of geld toe krijgen bij kort financieren is de keuze gemaakt om, binnen de wettelijke kaders, lang geld aan te trekken wanneer dit nodig is of de renteontwikkelingen hier aanleiding toe geven.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage E "Staat van vaste schulden".

In 2020 is de lening met een renteopslag (cap), met als doel om de rente nooit boven een vooraf bepaald niveau uit te laten komen, in zijn geheel afgelost. Hierdoor heeft Waterschap de Dommel geen lening meer met een cap. Dit betrof een onderhandse lening van binnenlandse banken bij De Nederlandse Waterschapsbank (rating AAA/Aaa) met een hoofdsom van € 15 mln. waarbij het rentepercentage werd aangepast op basis van de Euribor op een bepaald moment.

Voor schulden zijn geen zakelijke zekerheden aan derden gesteld.

In 2017 is een deel van het hoofdkantoor verhuurd. Als zekerheid is een waarborgsom van € 9.375 ontvangen. Gezien de looptijd van de huurovereenkomst is dit bedrag als langlopende schuld opgenomen.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende schulden

Vlottende schulden (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Overige kasgeldleningen	0	31.000
Negatieve bank- en giroaldi	18.713	7.115
Schulden aan leveranciers	10.899	8.966
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	1.855	1.713
Overige kortlopende schulden	33	39
Totaal	31.500	48.834

Eind 2019 is een kasgeldlening afgesloten, welke begin 2020 is afgelost. Op 31-12-2020 was er geen kasgeldlening aangetrokken, wat de afname van het saldo verklaart.

Negatieve bank- en girosaldi betreft de rekening-courant van Waterschap De Dommel bij de Nederlandse Waterschapsbank. Ten opzichte van eind 2019 is de schuld in rekening-courant bij de bank met € 11,6 mln. toegenomen.

Per saldo is het saldo van kasgeldleningen en negatieve banksaldi met 19,4 mln. afgenomen eind 2020 t.o.v. eind 2019. Eind 2019 was € 5,4 mln van een maandelijkse afrekening op 2-1-2020 ontvangen, terwijl de maandelijkse afrekening in 2020 rond de laatste werkdag werd ontvangen. Verder heeft SNB € 6,1 mln agio teruggestort eind 2020. De rest van het saldo heeft te maken met het periodiek wijzigen van mutaties in ontvangsten en uitgaven en het moment dat er een vaste geldlening wordt afgesloten.

Schulden aan leveranciers omvatten naast de ontvangen, nog niet betaalde inkoopfacturen ook de schuld die voortvloeit uit door de leverancier in het verslagjaar geleverde prestaties die nog niet zijn gefactureerd.

Ten opzichte van 2019 is het saldo toegenomen met ruim € 1,9 mln.

Aan SNB behoorde eind 2020 € 2,9 mln. betaald te worden. Eind 2019 was dit bijna € 1,8 mln.

Bijna € 1,8 mln. van het saldo SNB eind 2020 heeft te maken met de nieuwe kostenverdelingsmethode over 2018 en 2019. De aandeelhoudende waterschappen hebben ingestemd met deze nieuwe kostenverdeling, onder de voorwaarde van instemming van de Belastingdienst met de nieuwe kostenverdelingsmethodiek in relatie tot het behoud van de koepelvrijstelling. Omdat er nog geen instemming is van de belastingdienst, wordt nog gewacht op de afrekening.

Daarnaast is ruim € 1,1 mln aan te hoge voorschotten van Brabant Water inzake zuiveringsheffing ontvangen. Voor belastingen via eigen inning zijn de voorschotten opgelegd op basis van de laatst bekende definitieve aanslagen. Hierin was nog geen rekening gehouden met corona, waardoor bijna € 1 mln. aan te hoge voorschotten is ontvangen.

Daar tegenover staat dat inkoopfacturen eind 2020 eerder ontvangen zijn, waardoor betaling nog in 2020 plaats kon vinden en het reguliere crediteurensaldo dus afnam t.o.v. 2019.

Te betalen belastingen en sociale lasten heeft betrekking op nog af te dragen pensioenpremies, loonheffing en werknemersverzekeringen en is t.o.v. eind 2019 iets toegenomen omdat de loonkosten zijn toegenomen in 2020 en afgeleid daarvan ook deze lasten.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2019
Nog te betalen bedragen	7.347	6.901
Ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	5.758	9.635
Overige vooruitontvangen bedragen	2.122	1.695
Totaal	15.227	18.232

De belangrijkste posten uit de "nog te betalen bedragen" zijn:

- nog niet opgenomen verlofdagen personeel 3.592
- nog te betalen rente vaste geldleningen 3.491
- nog te betalen kosten energie en gas 264

Een deel van de niet opgenomen verlofdagen personeel betreft IKB koopverlof zonder vervalltermijn. Ondanks dat dit onderdeel geheel onder de overlopende passiva staat, kan een relevant deel pas over enkele jaren opgenomen worden. Wanneer opname daadwerkelijk plaats gaat vinden is in de meeste gevallen nog niet bekend.

De ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies zijn ten opzichte van 2019 met € 3.877.000 afgenomen door besteding van vooral de Actief Bodembeheer de Kempen (AbdK) en de BOK 2016 bijdrage in 2020 in projecten.

Verloopoverzicht overlopende passiva, ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of Provincies

Omschrijving uitkering (x € 1.000)	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Vrijgevallen 2020	Saldo 31-12-2020
Europese Unie	0	0	0	0
Het Rijk	0	37	30	8
Provincie	9.625	3.094	7.030	5.689
Overige openbare lichamen	10	95	43	62
Totaal	9.635	3.226	7.103	5.758

De toename in 2020 van overige vooruitontvangen bedragen met € 427.000 heeft nagenoeg geheel te maken met bijdragen van diverse gemeentes voor gezamenlijk uit te voeren KRW-projecten begin 2020. De bevoorschotting is ontvangen, terwijl de uitvoering hiervan vertraging heeft opgelopen.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

SNB heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank een lening afgesloten waarvoor waterschap De Dommel garant staat tot maximaal de hoogte van het aandelenbezit zijnde 26,46%. Tegenover deze garantstelling heeft het waterschap De Dommel een recht van hypotheek verkregen van SNB op de grond, gebouwen en installaties te Moerdijk. Het betreft de volgende lening:

Omschrijving	Rente 1)	Looptijd	Ingangsdatum	Oorspronkelijk bedrag	Aflossing voorgaande jaren	Balans per 01/01/2020	Aflossing 2020	Balans per 31/12/2020
NWB 1-30818	0%	6 jaar	21-12-2020	€ 27.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 27.000.000

1) In feite is het rentepercentage - 0,218% doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen.

In 2020 is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

De Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank en bij de Bank Nederlandse Gemeenten een aantal leningen afgesloten t.b.v. de overname van de panden in Breda, Leiden en Tiel. Het betreffen de volgende leningen:

Vaste schulden	Ingangsdatum	Historisch leenbedrag	Aflossingen voorgaande jaren	Balans 1/1/2020	Aflossing 2020	Balans 31/12/2020
Lening NWB 1-27487 3,38% - 30 jaar	19-12-2011	€ 4.535.000	€ 1.209.333	€ 3.325.667	€ 151.167	€ 3.174.500
Lening BNG 40.10855 2,91% - 20 jaar	16-12-2013	€ 2.000.000	€ 500.000	€ 1.500.000	€ 100.000	€ 1.400.000
Lening BNG 40.10856 3,145% - 24 jaar	16-12-2013	€ 1.500.000	€ 360.000	€ 1.140.000	€ 60.000	€ 1.080.000
Lening BNG 40.10857 3,315% - 29 jaar	16-12-2013	€ 1.620.000	€ 324.000	€ 1.296.000	€ 54.000	€ 1.242.000
Totaal		€ 9.655.000	€ 2.393.333	€ 7.261.667	€ 365.167	€ 6.896.500

Het Algemeen Bestuur van Waterschap de Dommel heeft besloten om deze overeenkomsten mede te ondertekenen en wel voor het eigen aandeel van 8,41%. Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling Aquon een kredietfaciliteit verleend van € 7 mln. De garantstelling van Waterschap de Dommel hierin is 8,41%. In 2020 en voorgaande jaren is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstellingen bij de Gemeenschappelijke regeling Aquon.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017 een 25-jarige lineaire lening ad € 6.013.268 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank onder borgstelling van de waterschappen. De hoogte van de lening per 31-12-2020 is € 5.291.676. Het aandeel van Waterschap de Dommel hierin is 3,63% (€ 192.088). Tot en met 2020 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Waterschap de Dommel heeft zich garant gesteld voor maximaal € 83.333 in verband met bodemsanering bij Eindhoven – Waalre. Tot en met 2020 is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

Over 2016, 2017 en 2018 zijn de aangiften Vennootschapsbelasting ingediend. De aanslagen 2016 en 2017 zijn inmiddels definitief opgelegd. De aangifte 2018 is de belastingdienst nog aan het beoordelen. Of hier nog financiële consequenties aan vast zitten is nu niet bekend. Voor 2019 en 2020 behoort nog aangifte te worden gedaan. We verwachten geen grote financiële consequenties.

De Energiefabriek heeft in 2018 een negatief fiscaal resultaat van € 1.431.000. De verwachting is dat in de toekomst positieve resultaten behaald zullen worden welke (deels) verrekend kunnen worden met de fiscale verliezen uit het verleden.

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening is het grootste deel van de schadeclaims in verband met de wateroverlast in mei / juni 2016 afgewezen, een aantal schadeclaims is gedeeltelijk toegekend en een deel loopt nog. Of en zo ja in welke verdere mate erschadeclaims worden toegekend in verband met het hoge water in juni 2016 is nog onzeker. In het geval er schadeclaims worden gehonoreerd zullen deze voor een deel bij de verzekering worden ingediend en – voor zover deze vallen onder het stelsel van nadeelcompensatie - ten laste van Waterschap de Dommel komen.

In 2016 is conform cao het PBB (Persoonlijk Basis Budget) ingevoerd. Hierbij heeft een medewerker vijf jaar recht op het bestedingsrecht van € 5.000 voor die vijf jaar. In 2016 en 2017 is het recht niet door iedereen benut. In 2018 is er net iets meer dan het budget benut. In 2019 is er ongeveer conform budget gebruik van gemaakt. In 2020 is er net iets meer dan het budget benut.

Medewerkers die na 1-1-2016 in dienst zijn gekomen of medewerkers die in 2020 een opleiding zouden volgen welke in verband met corona is uitgesteld, kunnen nog rechten ontfemen aan het budget van € 5.000.

Er is in beperkte mate sprake van langdurig zieken. Hiervoor is geen voorziening opgenomen gezien de aard en omvang van het ziekteverzuim.

Met Wagenplan BV is een operational leasecontract gesloten betrekking hebbend op nog 3 auto's. De ingangsdatum valt in 2012, 2014 en 2020. De leasecontracten zijn per direct opzegbaar op één na welke begin 2025 afloopt. De resterende te vervallen leasekosten bedragen in totaliteit ongeveer € 59.000. Dit is geen balanswaarde omdat Waterschap de Dommel de auto's niet in eigendom heeft.

Verder is er nog een aantal operational leasecontracten voor kopieerapparaten, printers e.d. afgesloten welke lopen tot december 2021. De resterende leasekosten bedragen ongeveer € 20.000.

Naast de operational leasecontracten zijn er overeenkomsten afgesloten met leveranciers voor de levering van goederen of diensten in 2020 of volgende jaren voor een totaalbedrag van € 12,2 mln. De contractperiode per contract varieert tot 8 jaar. Voor projecten zijn er overeenkomsten afgesloten voor een totaalbedrag van ongeveer € 9,1 mln.

BTW Energiefabriek, bij de bouw van de Energiefabriek is de BTW op de investeringen voor 100% in vooraftrek genomen. Gedurende de bouwperiode is gebleken dat het werkelijke percentage dat in vooraftrek genomen had mogen worden lager zou moeten zijn.

In de lopende periode tot en met de datum van ingebruikname van de Energiefabriek is voorlopig geen BTW in vooraftrek genomen op "exploitatiekosten" als voorloper voor een correctie op het teveel in vooraftrek genomen BTW op de investeringen.

Op dit moment is het waterschap in overleg met de Belastingdienst over het te hanteren % BTW dat in vooraftrek genomen mag worden voor werkzaamheden betreffende de activiteiten van de Energiefabriek (percentage geldt dat zowel voor de investeringen als de exploitatie). Op basis van de huidige berekeningen van Waterschap De Dommel is er sprake van een beperkte vordering van het waterschap op de Belastingdienst.

Overige risico's staan vermeld in hoofdstuk 3 van het jaarverslag en wel paragraaf 3.7 Weerstandsvermogen en wel bij onderdeel risico's en risicoparagraaf.

5 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Voortzetten lockdown en invoering avondklok als gevolg van corona virus

De uitbraak van het corona virus begin 2020 heeft grote impact op de Nederlandse samenleving. Met ingang van eind december 2020 / januari 2021 zijn de maatregelen verder aangescherpt. De lockdown en de avondklok zullen naar verwachting zeker tot maart 2021 van kracht zijn. De gevolgen van deze virus uitbraak zijn naar verwachting ook omvangrijk voor het waterschap en zullen ook effect hebben op het boekjaar 2021. Het financieel effect op het gepresenteerde exploitatie gedeelte van de jaarrekening 2020 is vooralsnog weliswaar beperkt van aard. In paragraaf 1.3 van het jaarverslag en in de toelichting bij de jaarrekening wordt hier aandacht aan besteed. Het financieel effect op de langere termijn is naar verwachting nog onzeker.

Projecten in de uitvoeringsfase hebben in 2020, rekening houdend met de beperking en de invulling van de noodzakelijke maatregelen, met een beperkte vertraging doorgang gevonden. Het Waterschap heeft beheersmaatregelen getroffen om onder deze omstandigheden uitvoering te kunnen geven aan de primaire wettelijke taken.

Voor wat betreft de projecten (investeringen) geldt dat corona wel voor de nodige problemen heeft gezorgd. De projecten die reeds in uitvoering waren of die op het punt stonden tot uitvoering te komen op het moment van uitbreken van de corona-crisis lijken minder te worden geraakt. Met name de projecten in de initiatieffase en ontwikkelfase (de fases van samenwerking met omgeving) lijken te zijn geraakt in de voortgang.

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
AbdK	Actief Bodembeheer de Kempen
AT	Actiefsliptank
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWZI	Alvalwaterzuiveringsinstallatie
BAG	Basisadministratie Adressen en Gebouwen
BAW	Bestuursakkoord Water
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBVW	Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BHIC	Brabants Historische Informatie Centrum
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOK	Bestuursovereenkomst
BOM	Brabantse Ontwikkelings Maatschappij
BOS	Beslissing Ondersteunende Systemen
BTW	Belasting op toegevoegde waarde
BURAP	Bestuursrapportage
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CH4	Methaan
CISO	Chief Information Security Officer
CMS	ContentManagementSysteem
CO2	Koolstofdioxide
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindex
DB	Dagelijks Bestuur Waterschap De Dommel
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
DT	Directie Team Waterschap De Dommel
ECB	Europese Centrale Bank
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Economische Monetaire Unie
EVZ	Ecologische Verbindingszone
FIDO	Financiering decentrale overheden
FTE	Fulltime-equivalent
FTO	Farmaco-Therapeutische Overleggen
GAK	Granulair Actief Kool
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGOR	Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
GOO	Geodata op orde
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GTD	Gemeenschappelijke Technologische Dienst
GVO	Garantie van Oorsprong
HAS	Hogere Agrarische School

HGK	Hydrologische gereedschapskist
Wet HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HOWABO	Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
IBP	Interbestuurlijk Programma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKB	Individueel Keuzebudget
IMPAKT	IMPuls-Programma Aanpak Kritieke Technische infrastructuur
I&W	Infrastructuur & Waterstaat
JEV	JaarEindeVerwachting
KLIMAP	Klimaatadaptatie in de praktijk
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBK	Luchtbehandelingskasten
LOTOTO	Lock Out, Tag Out, Try Out
LTAP	Lange termijn assetplan
MJOP	Meerjaren Onderhoudsplan
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NBT	Nabezinktank
NBWB	Noord-Brabantse Waterschapsbond
NNB	Natuurnetwerk Brabant
NNP	Natte Natuurparel
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
N2000	Natura 2000
OP-ZUID	Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Zuid-Nederland
PACAS	Poeder Actief Kool in Actief Slib
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonlijk Basis Budget
PE	Polyethyleen (milieubelastende chemicalie)
PEPP	Pandemic Emergency Purchase Programme
PHARIO	PHA bioplastics
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PPWW	Projectplan Waterwet
RBOM	Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas
REKS	Regionale Energie en Klimaatadaptatie Strategie
RES	Regionale Energie Strategieën
RG	Rioolgemaal
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RVC	Raad van Commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SGBP	StroomGebiedBeheerPlan
SIMMBA	Simpel Infiltreren Met Meervoudige Berging & Afvoerregulering
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant

SOK	Samenwerkingsovereenkomst
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie
TBO	Terrein Beherende Organisaties
TKI	Topconsortium voor Kennis en Innovatie
TUe	Technische Universiteit Eindhoven
UFDO	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UPS	Uninterruptable Power Supply
UvW	Unie van Waterschappen
VDI	Virtual Desktop Infrastructure
VGNP	Van Gogh Nationaal Park
WBP	WaterBeheerPlan vanaf WBP-5: WaterBeheerProgramma
WDD	Waterschap De Dommel
WKC	Water Kennis Centrum
WKR	Werkkostenregeling
WNT	Wet normering topinkomens
WOPT	Wet openbaring uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
WOZ	Wet onroerende zaken
ZLTO	Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie